

Naše území ve stínu starověké Římské říše

Balázs Komoróczy
Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

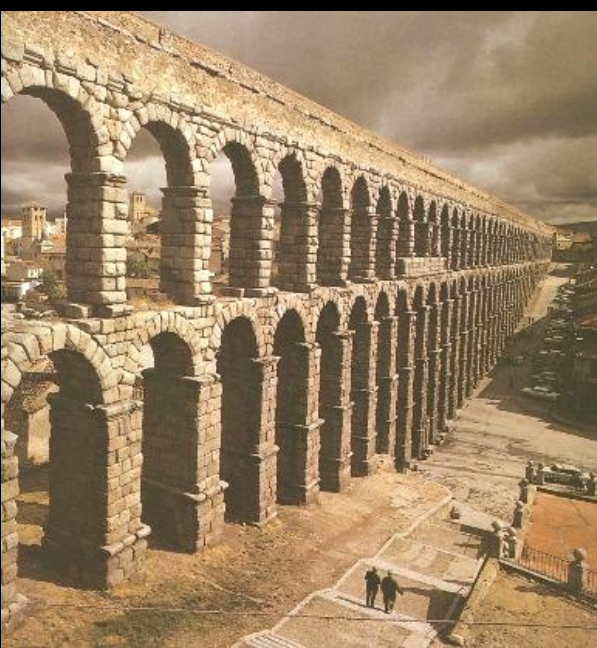
ARÚB Archeologický ústav
AV ČR, Brno

 Akademie věd
České republiky

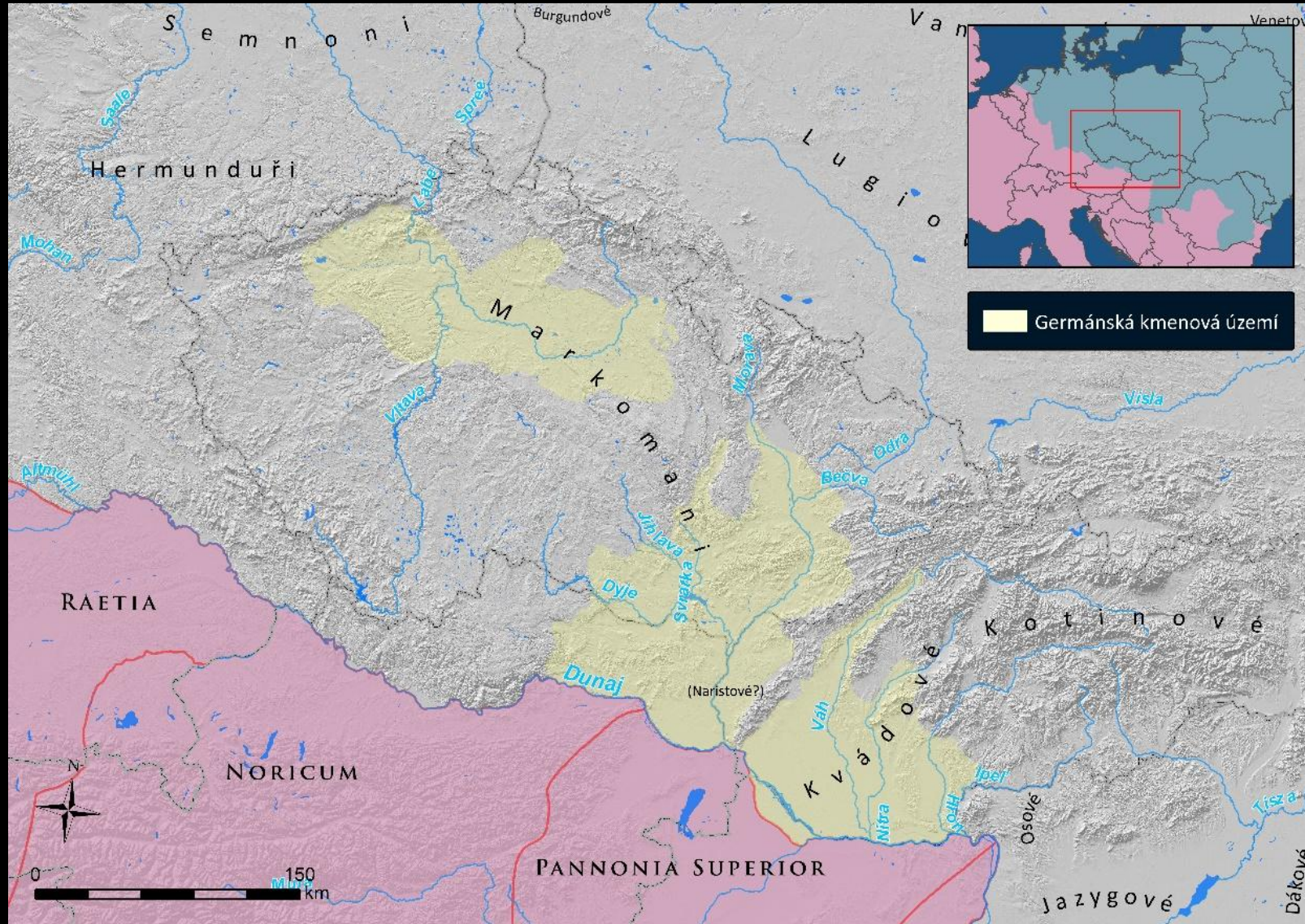
ŘÍMSKÁ ŘÍŠE A JEJÍ KONTINENTÁLNÍ SOUSEDÉ

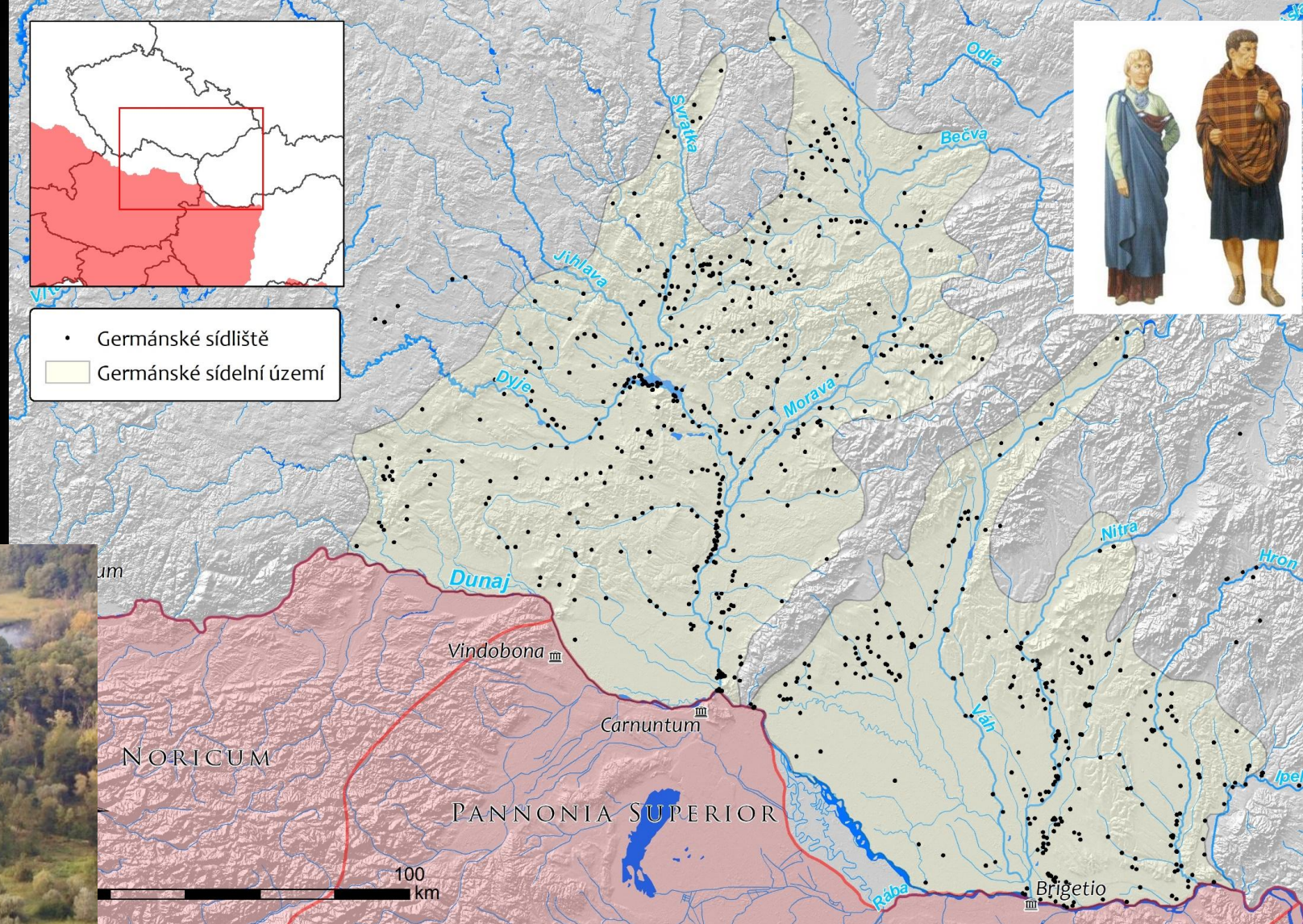

SVĚT ŘÍMSKÝCH PROVINČÍ

„Vedle Hermundurů sídlí Naristové a dále **Markomani a Kvádové**. Obzvláštní je sláva a moc Markomanů. (...) To je jakoby **čelo Germánie směrem k Dunaji**. Markomani a Kvádové si uchovali až do doby, na kterou se ještě pamatujeme, krále domácího původu ze vznešeného rodu Marobudova a Tudrova. Dnes snášejí i cizí. **Moc a hodnost králů se opírá o schválení Říma. Tu a tam jim pomáháme vojensky, častěji penězi**, a jejich vážnost není proto menší.“ (Tacitus, Germánie 42, 1-2)

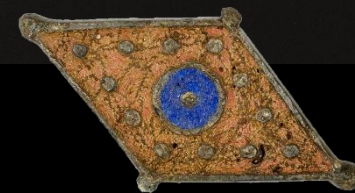
SVĚT GERMÁNSKÝCH KMENŮ

Římská keramika terra sigillata

Římské emailové spony

Římská bronzová plechová konvice

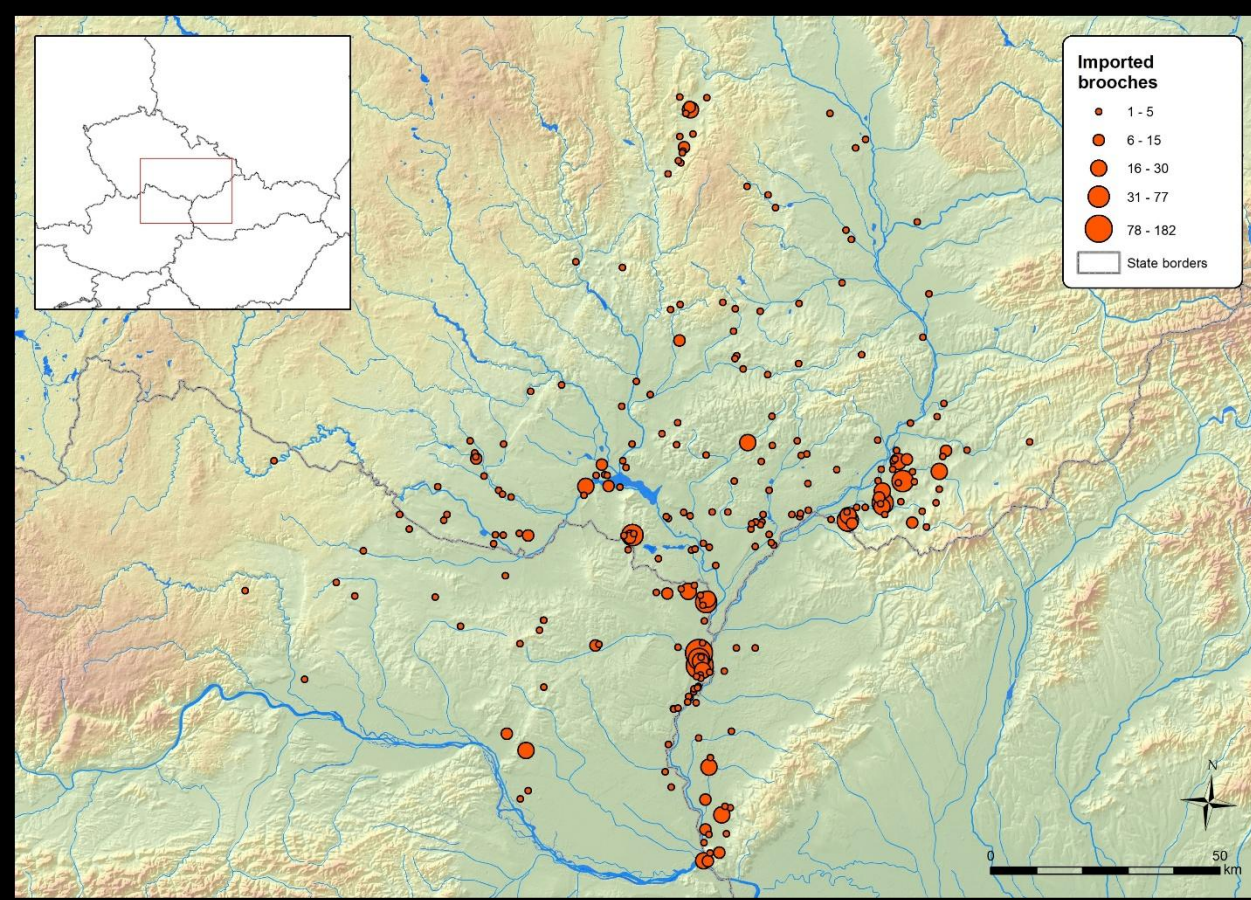
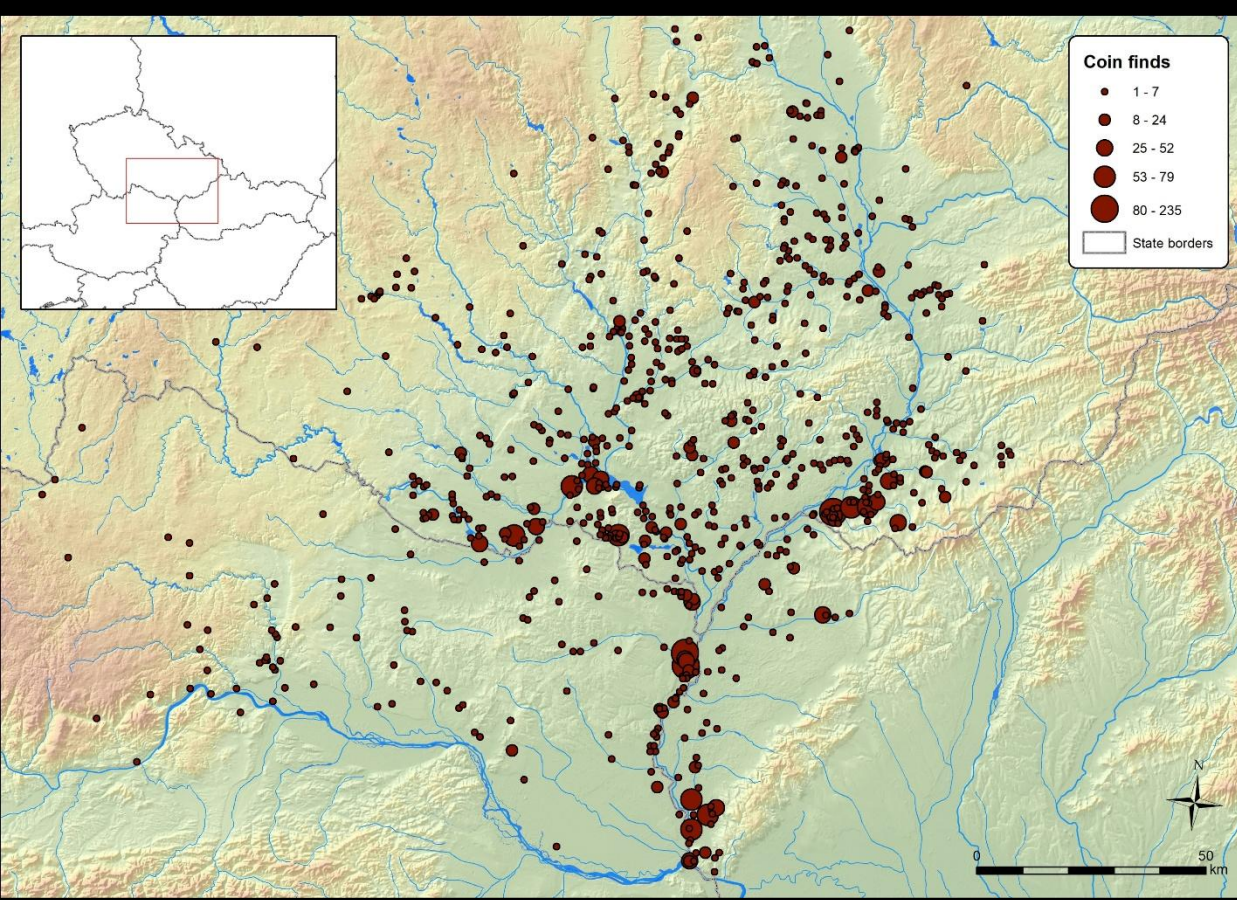

Ucho římské bronzové mísy

ŘÍMSKÉ ZBOŽÍ V RUKOU GERMÁNŮ

Římské mince

ŘÍMSKÉ MINCE A ŘÍMSKÉ SPONY NA MARKOMANSKÉM ÚZEMÍ

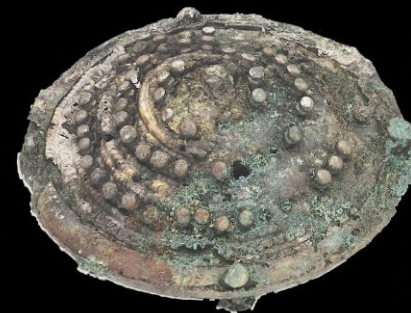

Digitized by Via Proterita, s.r.o.

Digitized by Via Proterita, s.r.o.

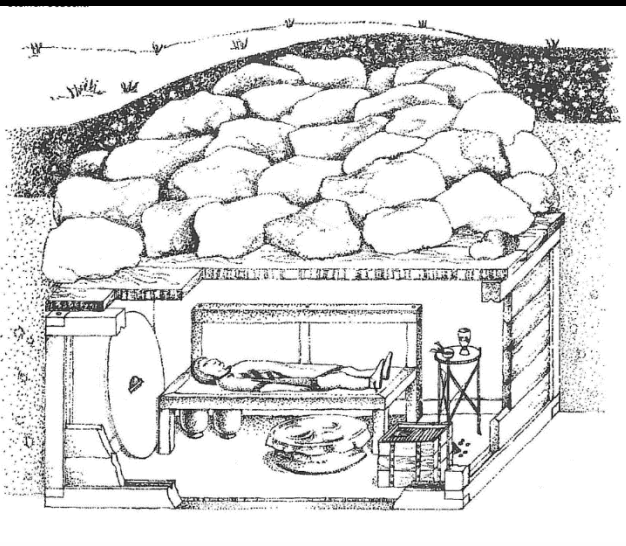

Digitized by Via Proterita, s.r.o.

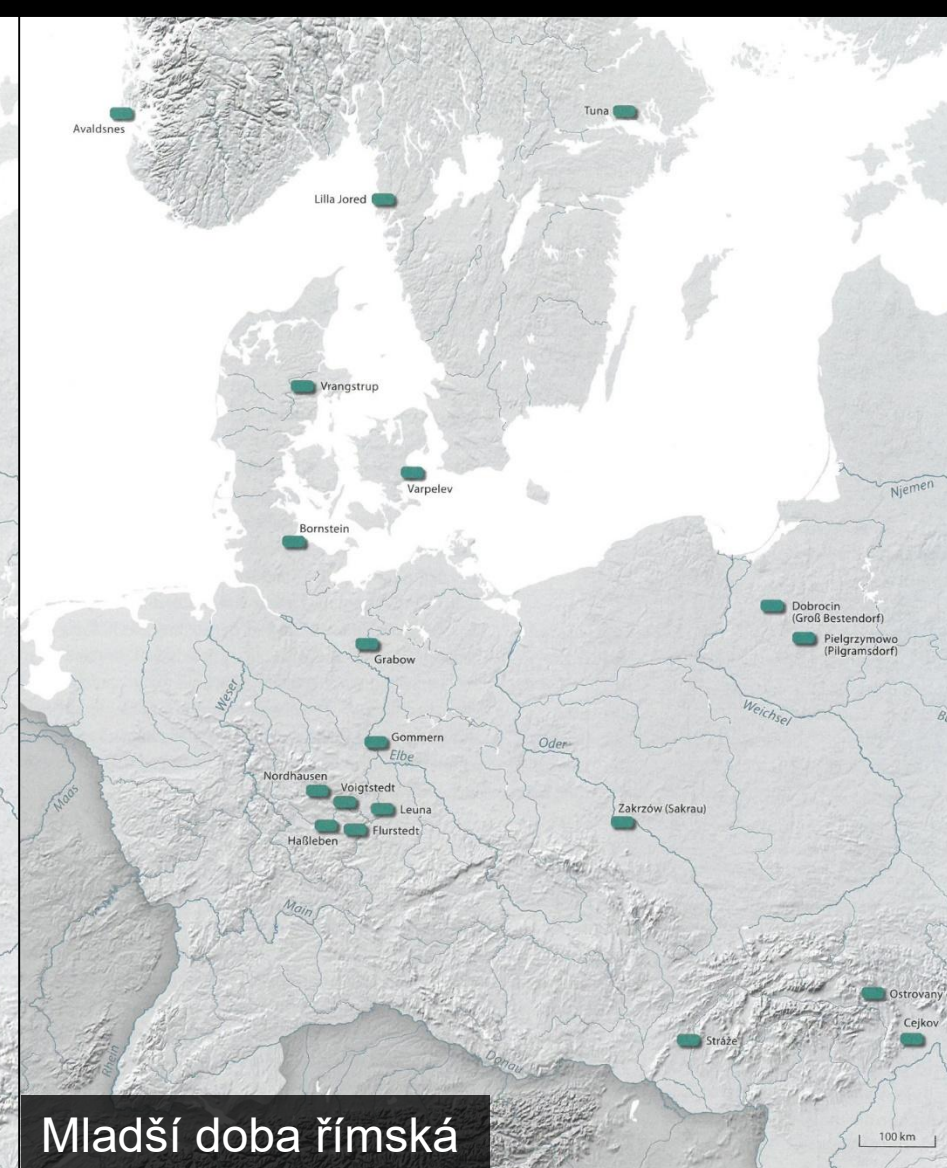
ŠPERK GERMÁNSKÝCH ELIT

Digitized by Via Proterita, s.r.o.

Starší doba římská

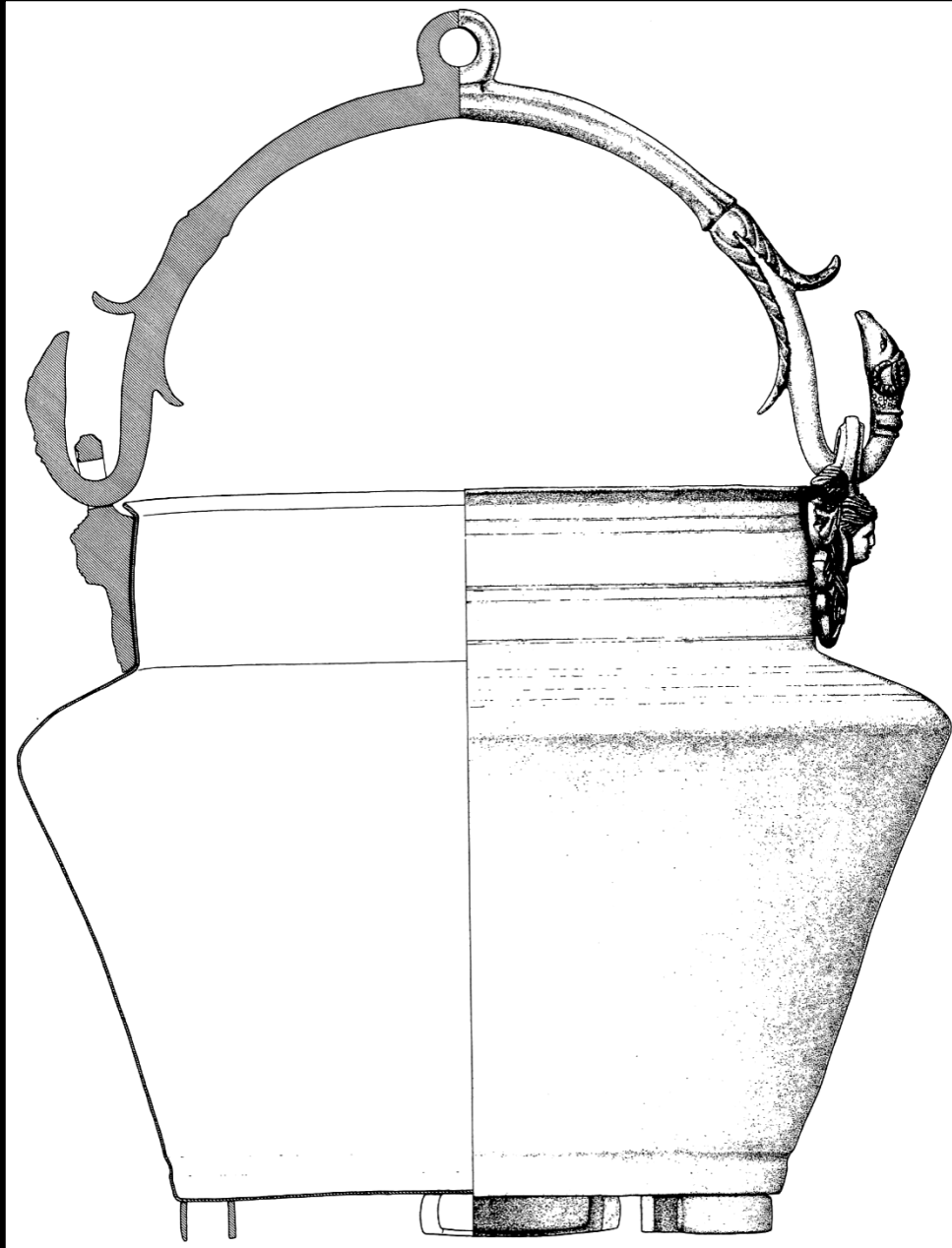
Mladší doba římská

„KRÁLOVSKÉ“ HROBY DOBY ŘÍMSKÉ

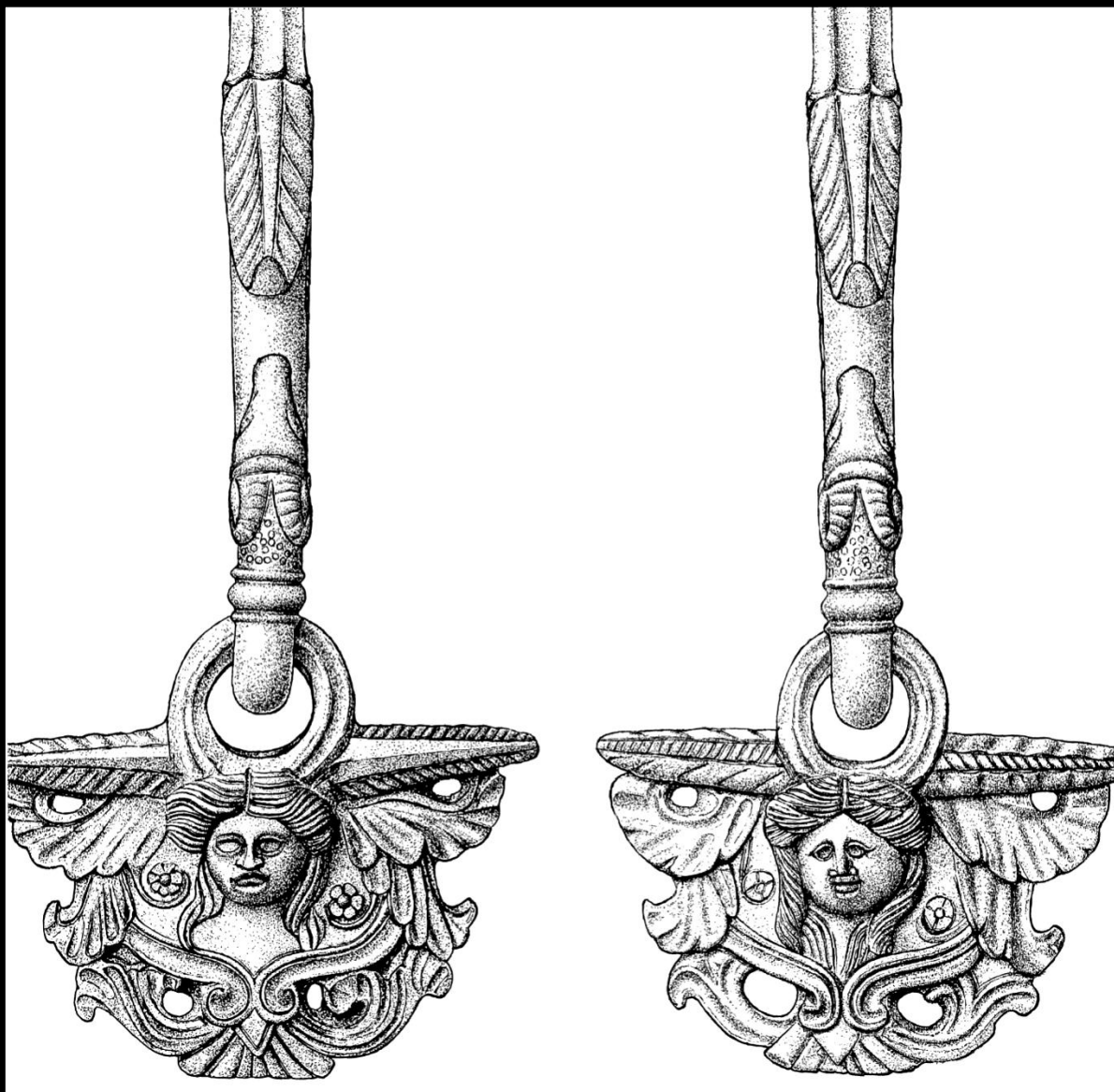
„KRÁLOVSKÝ“ HROB U MUŠOVA

MUŠOV, „KRÁLOVSKÝ“ HROB – ŘÍMSKÉ VĚDRO

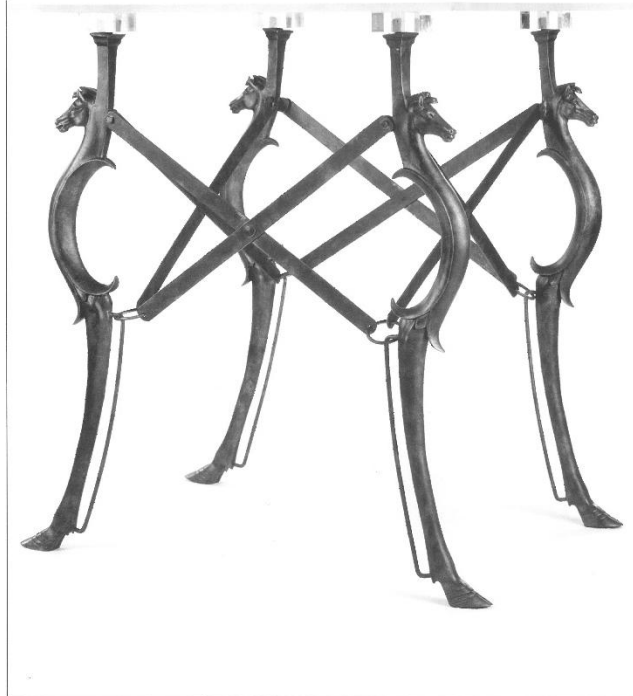
MUŠOV, „KRÁLOVSKÝ“ HROB – UCHO VĚDRA

KOVOVÉ SOUČÁSTI SKLÁDACÍHO STOLKU Z „KRÁLOVSKÉHO“ HROBU U MUŠOVA

G 2 a, b, c, e - Maßstab

G 2 - Rekonstruktion - Ohne Maßstab

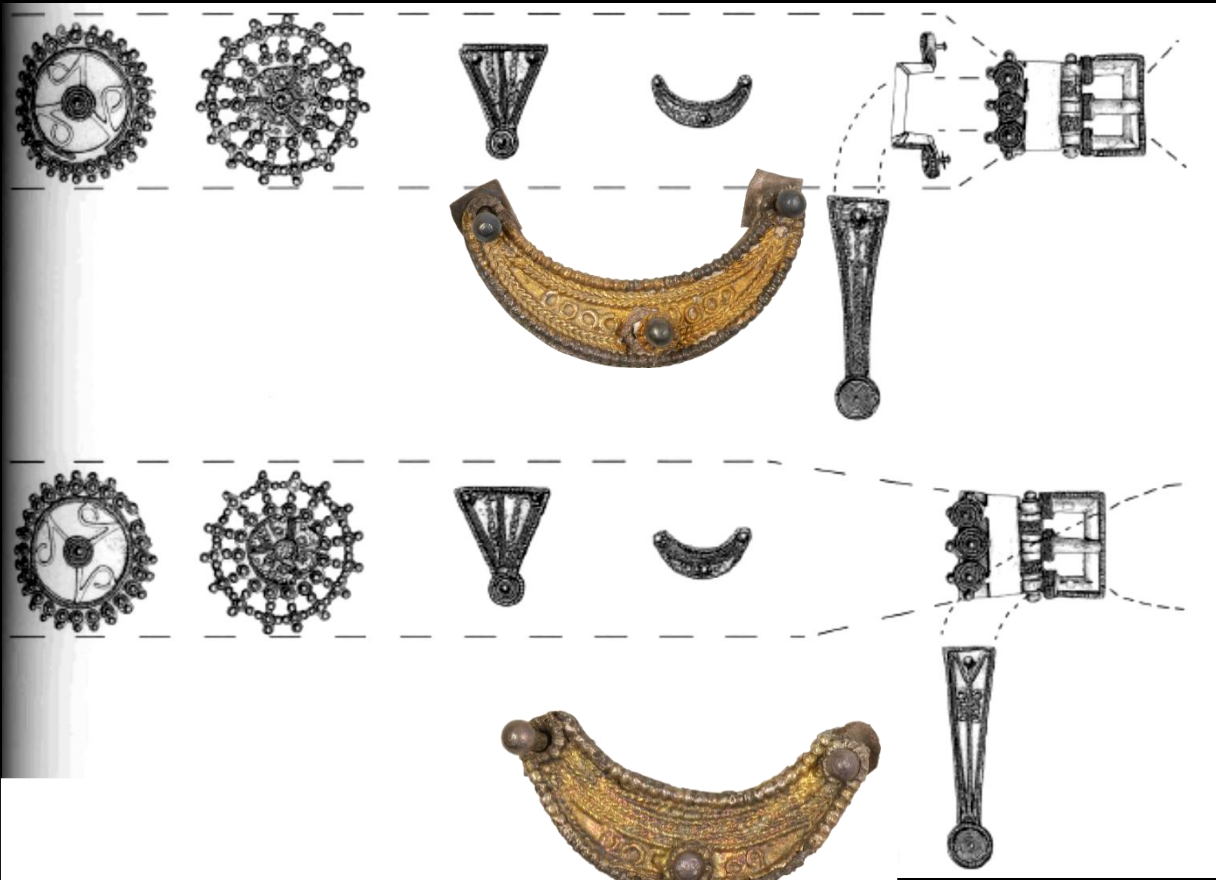
ŘÍMSKÉ SKLO Z „KRÁLOVSKÉHO“ HROBU U MUŠOVA

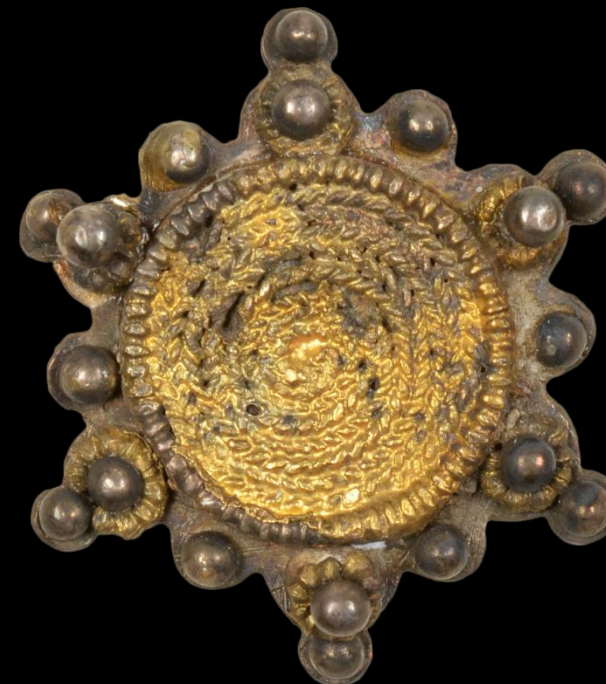

ŘÍMSKÉ STŘÍBRNÉ NÁDOBY A LŽIČKY
Z „KRÁLOVSKÉHO“ HROBU U MUŠOVA

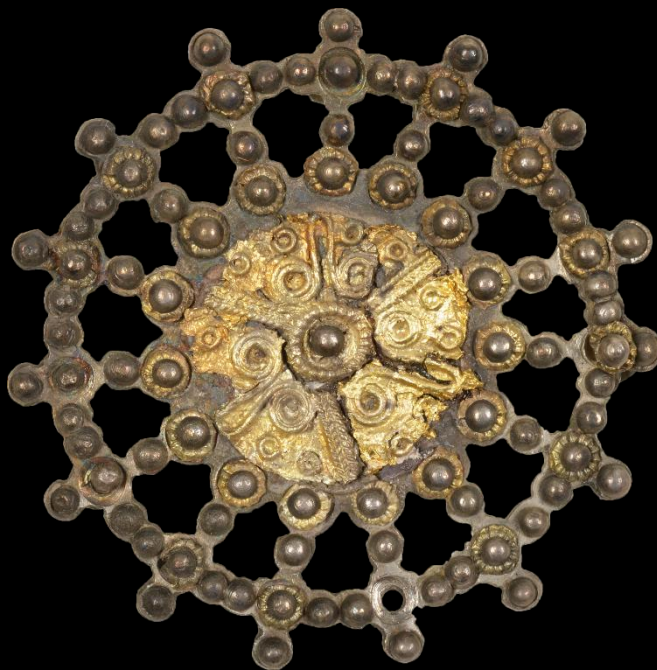

SOUPRAVY GERMÁNSKÝCH OPASKŮ Z „KRÁLOVSKÉHO“ HROBU U MUŠOVA

SOUPRAVY GERMÁNSKÝCH OPASKŮ Z „KRÁLOVSKÉHO“ HROBU U MUŠOVA

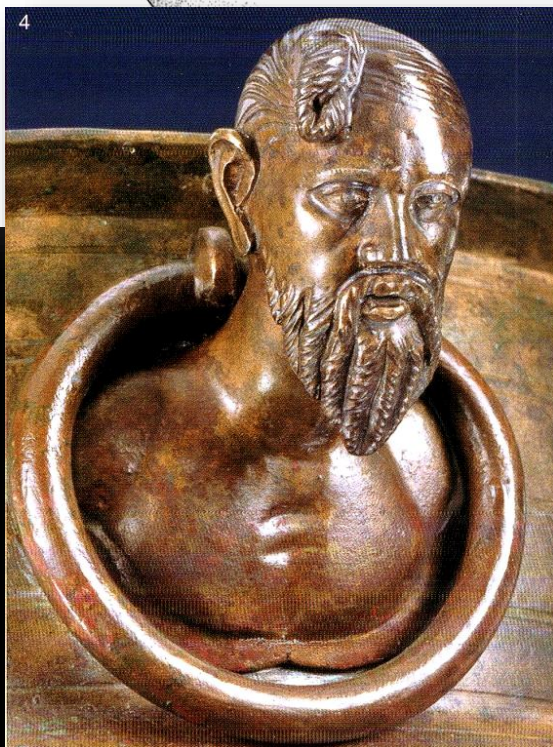
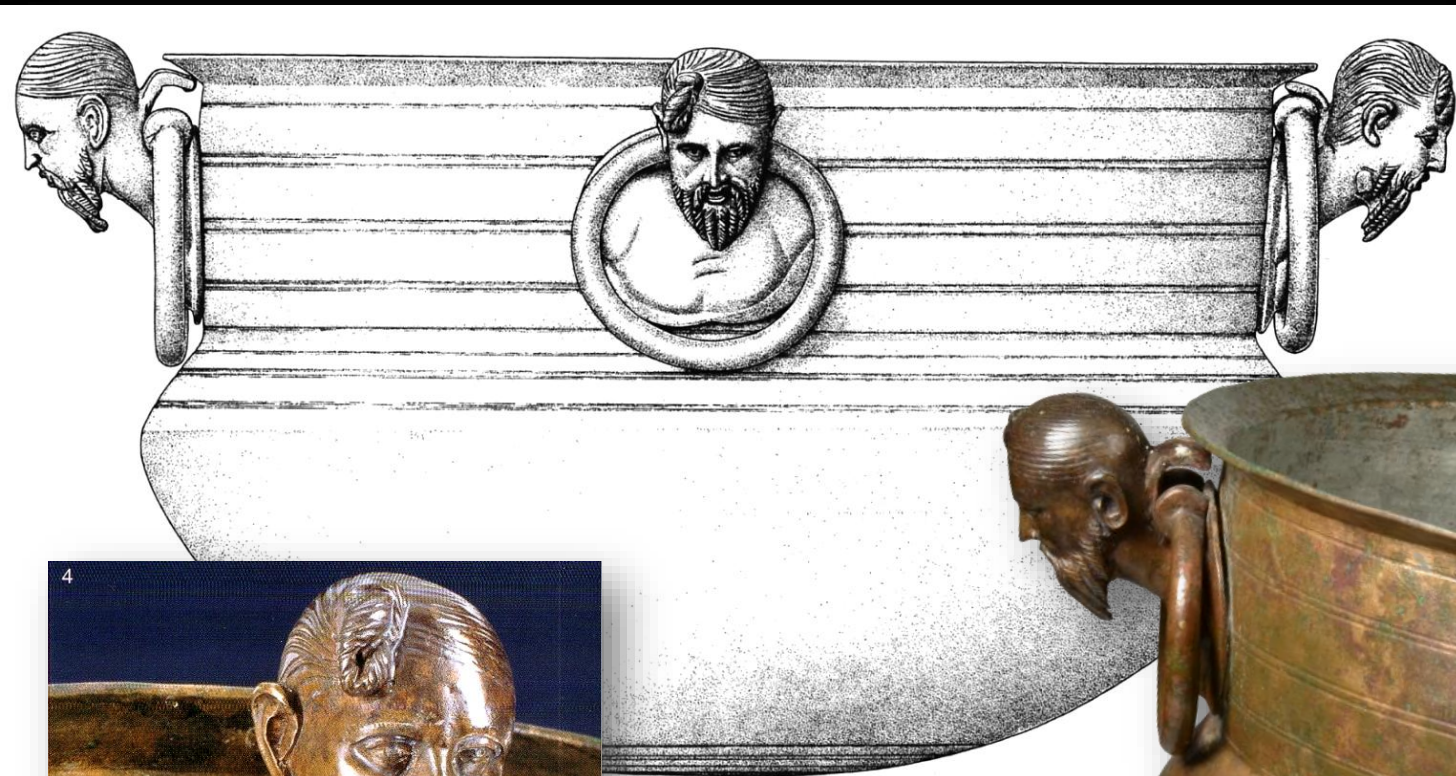
„KRÁLOVSKÝ“ HROB U MUŠOVA
GERMÁNSKÉ OSTRUHY

„KRÁLOVSKÝ“ HROB U MUŠOVA – GERMÁNSKÝ HROT KOPÍ S MAGICKÝMI SYMBOLY

MUŠOV, „KRÁLOVSKÝ“ HROB – KOTEL SE ČTYŘMI KRUHOVÝMI DRŽADLY A PODPĚRKAMI V PODOBĚ BUST SVĚB

OSTERBY (S- Německo)

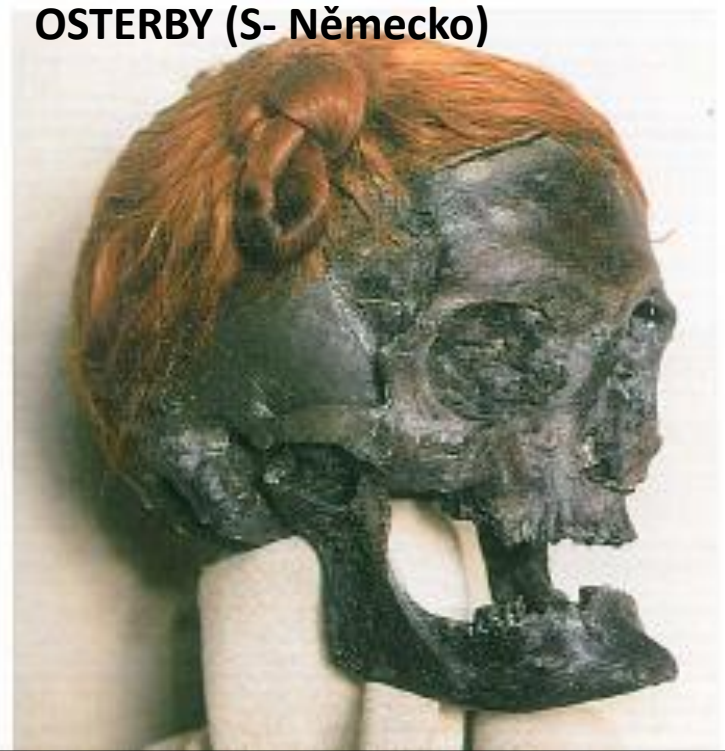
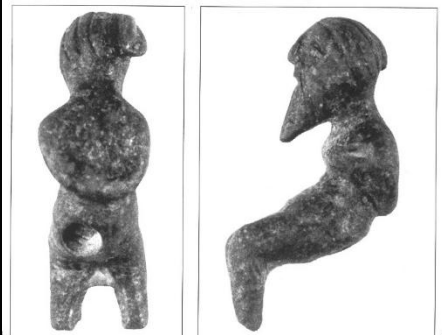

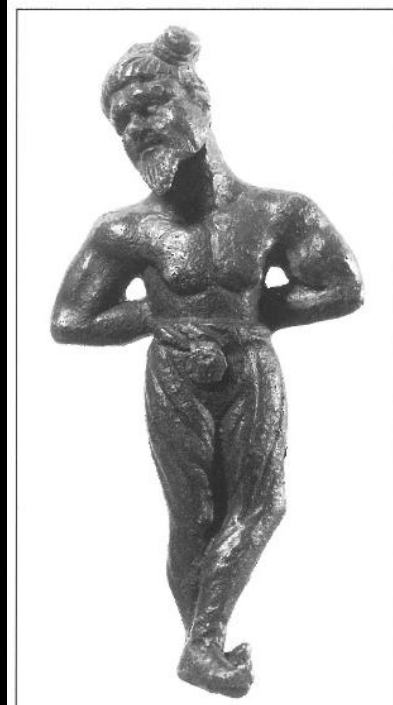
Abb. 3. Moorschädel von Osterby,
Krs. Eckernförde, mit einem „Svebenknoten“

2-3 Mainz, Zahlbachnekropole. Grabrelief des Reiters Andes. Kalkstein. H. 130 cm (Mainz, Landesmuseum).

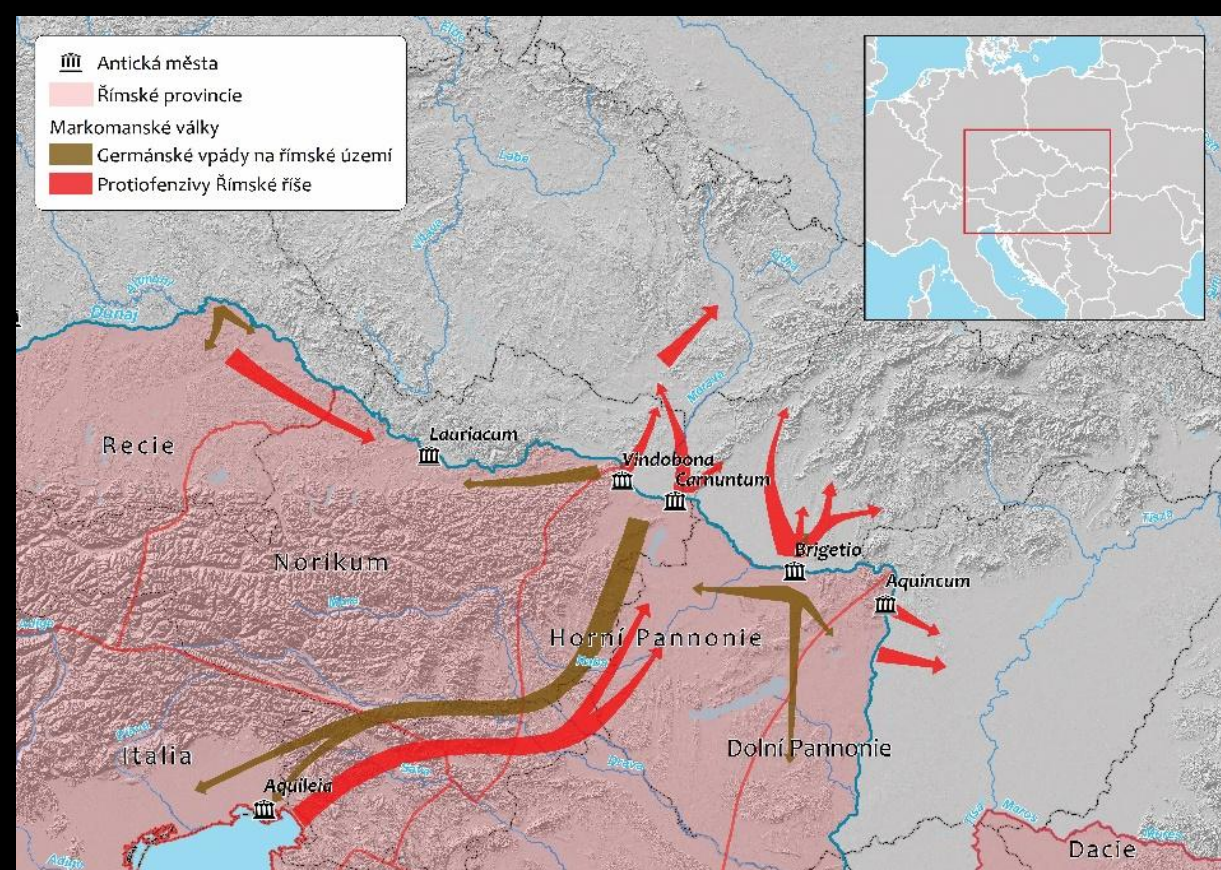
1-4 Brigitte. Bronzefigurchen eines Germanen. H. 3,5 cm (Tata, Károlyi Domokos Múzeum Városi csarnok).

38

Nyní musím promluvit o Svébech, kteří netvoří jen jediný kmen jako Chattové⁶ nebo Tenkterové.⁷ Zaujímají totiž větší část Germánie, dosud se rozdělují na zvláštní kmeny s vlastními jmény, ačkoliv mají společný název Svébové. Pro kmen je příznačné, že si vyčesávají vlasy vzhůru a svazují je do uzlu; tím se jednak odlišují Svébové od ostatních Germánů a svobodní Svébové od otroků.⁸ U jiných kmenů se tak děje buď na základě nějakého příbuzenství se Svěby nebo, jak se často stává, že je napodobují, avšak to zřídka a jen u mladých. U Svěbů si až do stáří sčesávají své ježaté vlasy dozadu a často je svazují přímo na temeni; náčelníci mívají účes ještě ozdobnější. Takovou péči věnují zevnějšku, ale je to péče nevinná; nekráší se totiž a neupravují ani za tím účelem, aby milovali, nebo byli milováni, nýbrž pro zraky nepřátel, aby vypadali vyšší a strašnější, když mají jít do války.

- Antická města
- Římské provincie
- Markomanské války
- Germánské vpády na římské území
- Protiofenzivy Římské říše

161–180

Vláda císaře Marca Aurelia

166–171

Germánské útoky na římské území

172–175

První římská ofenzíva na germánském území

177–180

Druhá římská ofenzíva / okupace území Markomanů

180 (jaro-léto)

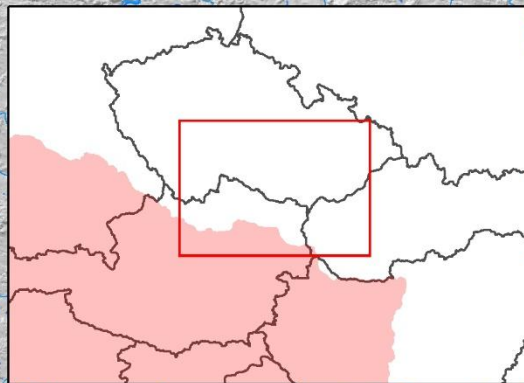
Úmrtí císaře, ukončení válek (tzv. Commodův mír)

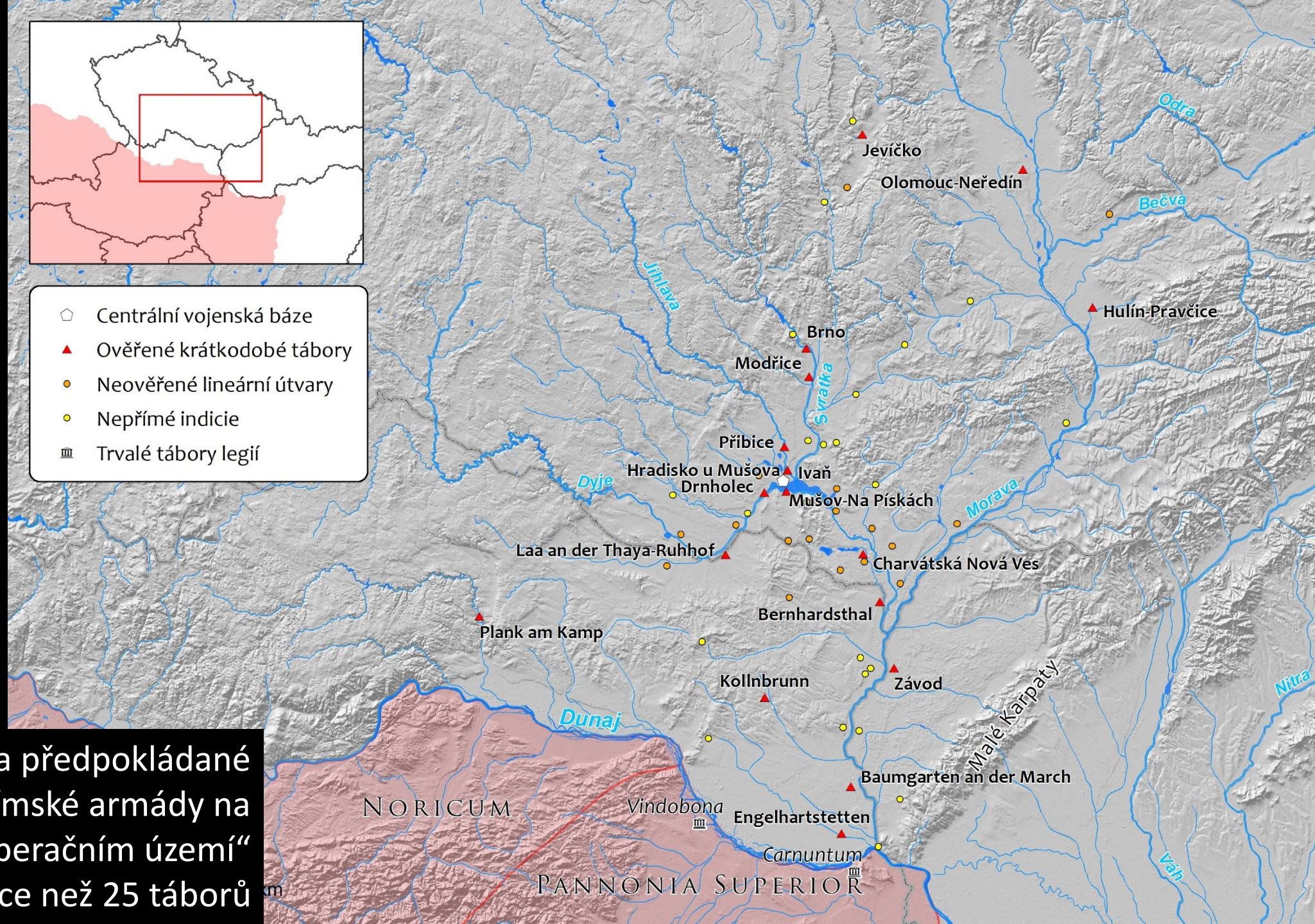
„S Germány válčil (MARCUS AURELIUS) šťastně. Sam vyřídil zvláštní válku, markomanskou, ale takovou, jakou do té doby nikdo nepamatoval....“ (SHA Marcus)

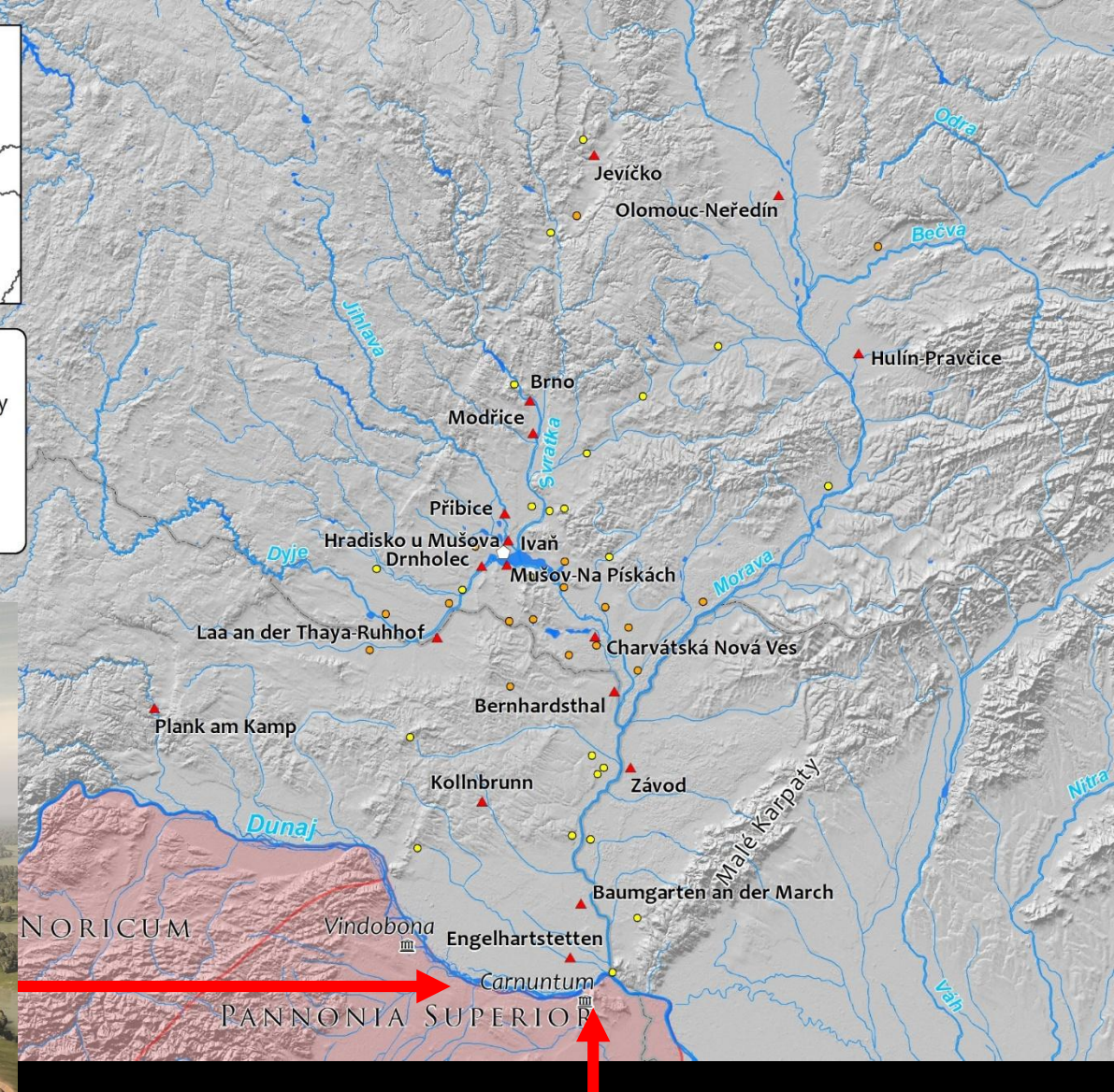
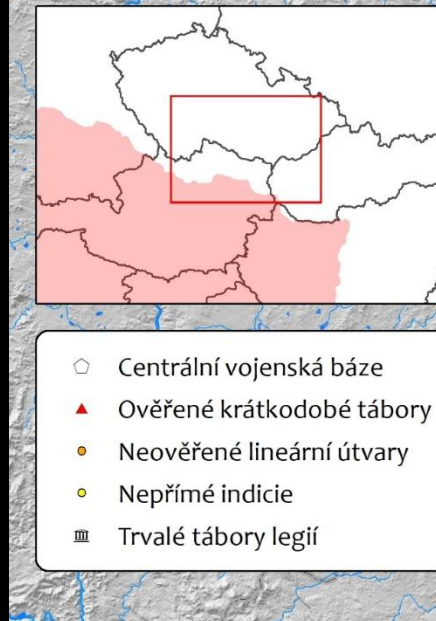

- ◻ Centrální vojenská báze
- ▲ Ověřené krátkodobé tábory
- Neověřené lineární útvary
- Nepřímé indicie
- ▤ Trvalé tábory legií

Známé a předpokládané
objekty/tábory římské armády na
„markomanském operačním území“
18 lokalit, více než 25 táborů

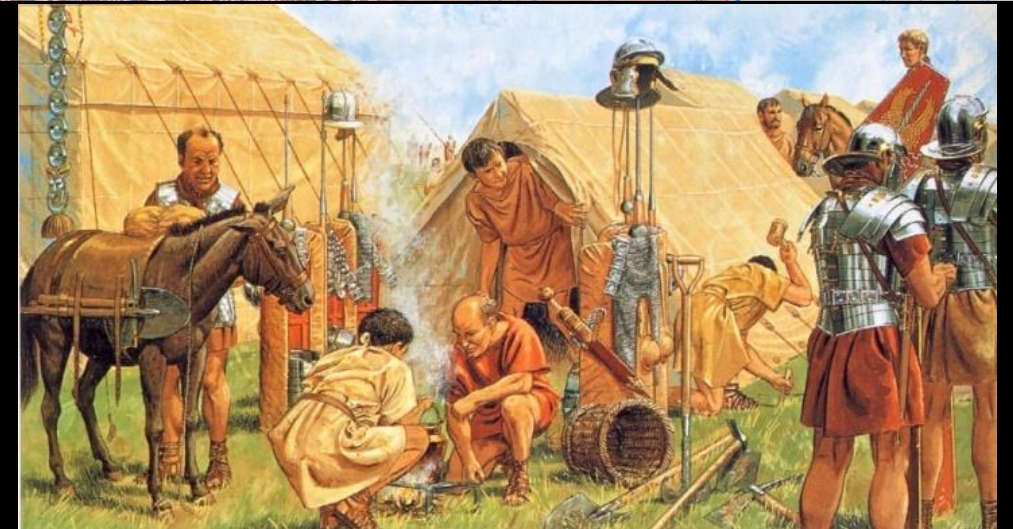
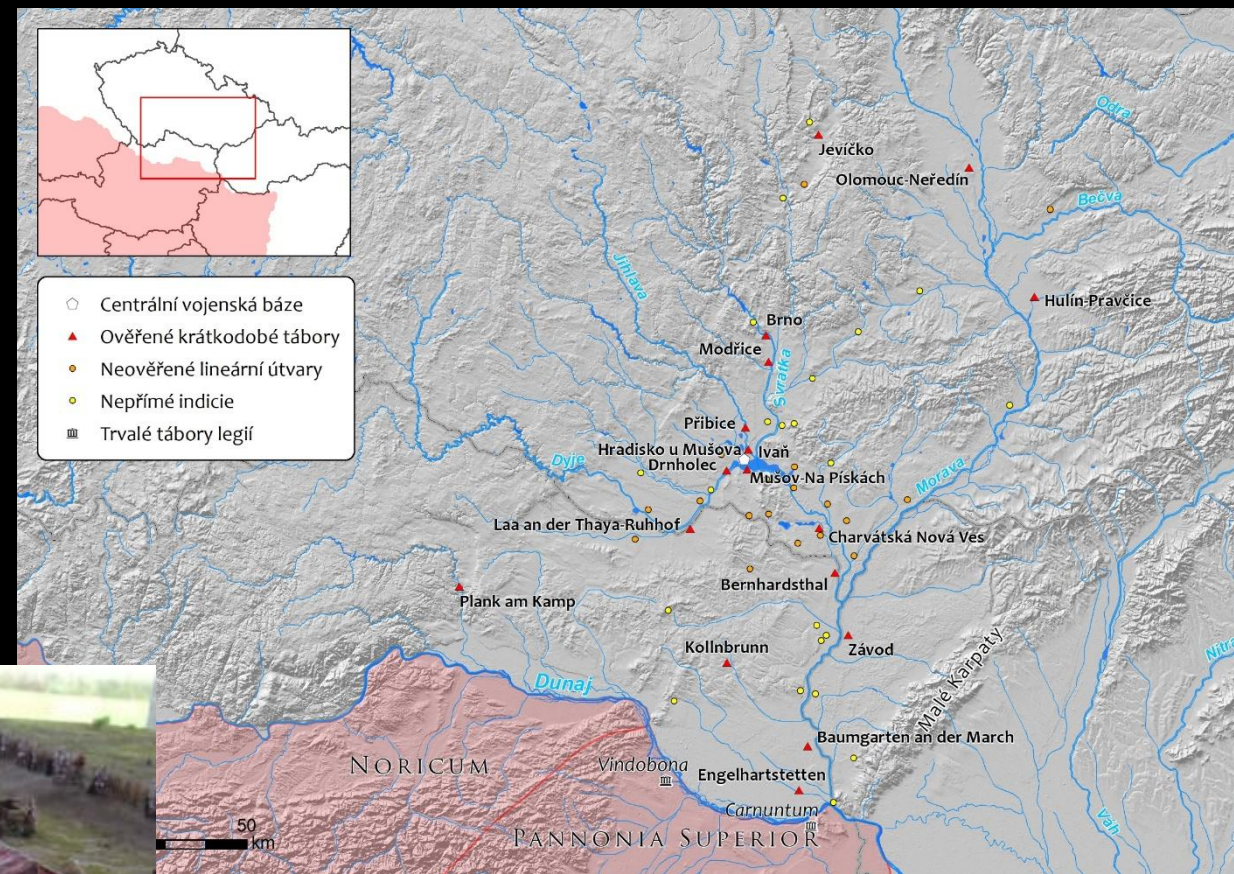
NÁSTUP ŘÍMSKÉHO VOJSKA NA NEPŘÁTELSKÉ ÚZEMÍ

PŘECHOD VOJSKA PŘES DUNAJ

TÁBORY ŘÍMSKÉHO VOJSKA NA NEPŘÁTELSKÉM ÚZEMÍ

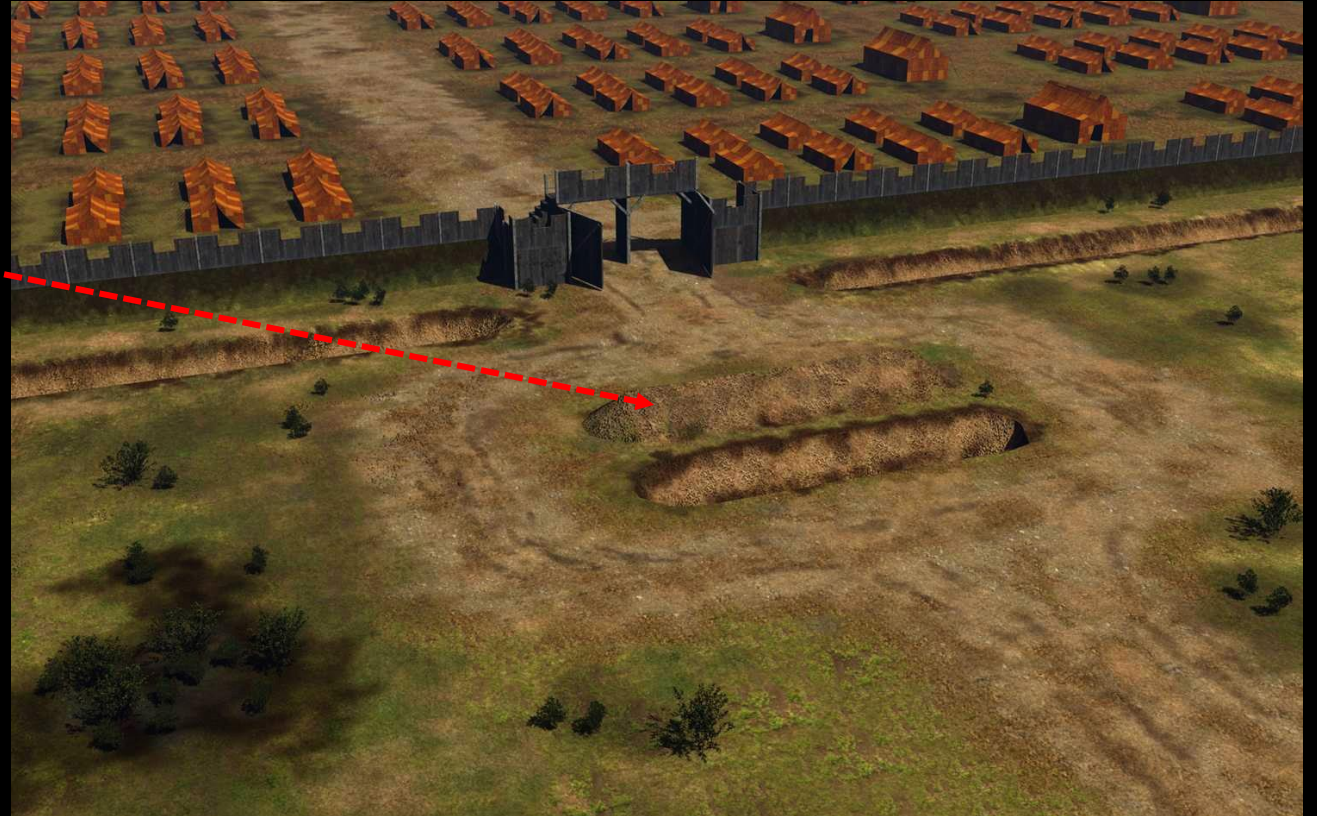

TÁBOR SE STANOVOU ZÁSTAVBOU

Tábor je zobrazen **schematickou linií příkopu**, který je **v místě brány přerušen a chráněn drobným úsekem předsunutého příkopu** (zde je přerušení zobrazeno schematicky, v linii příkopu). Tento typ brány je na našem území znám u četných krátkodobých táborů a označuje se jako titulum.

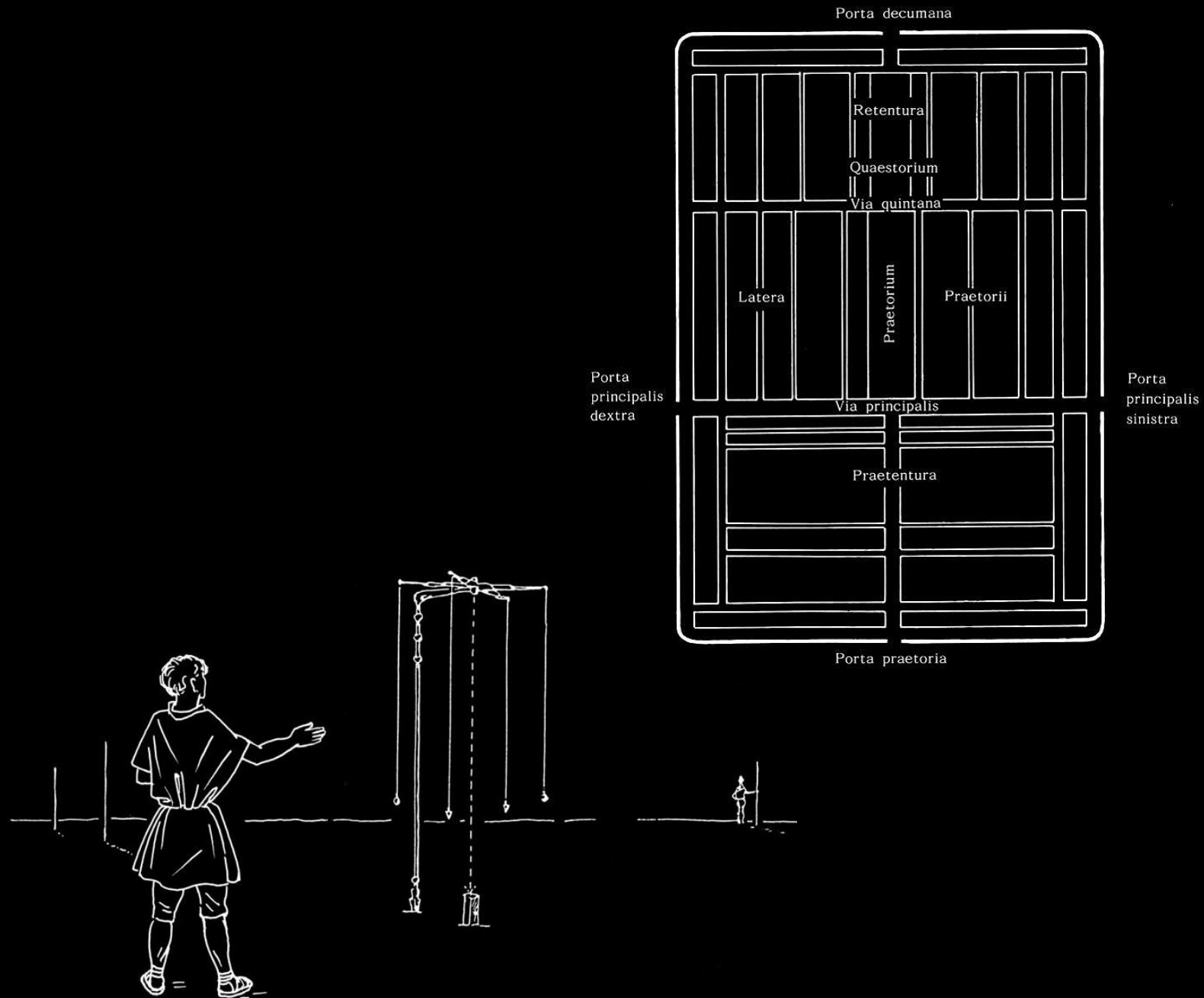

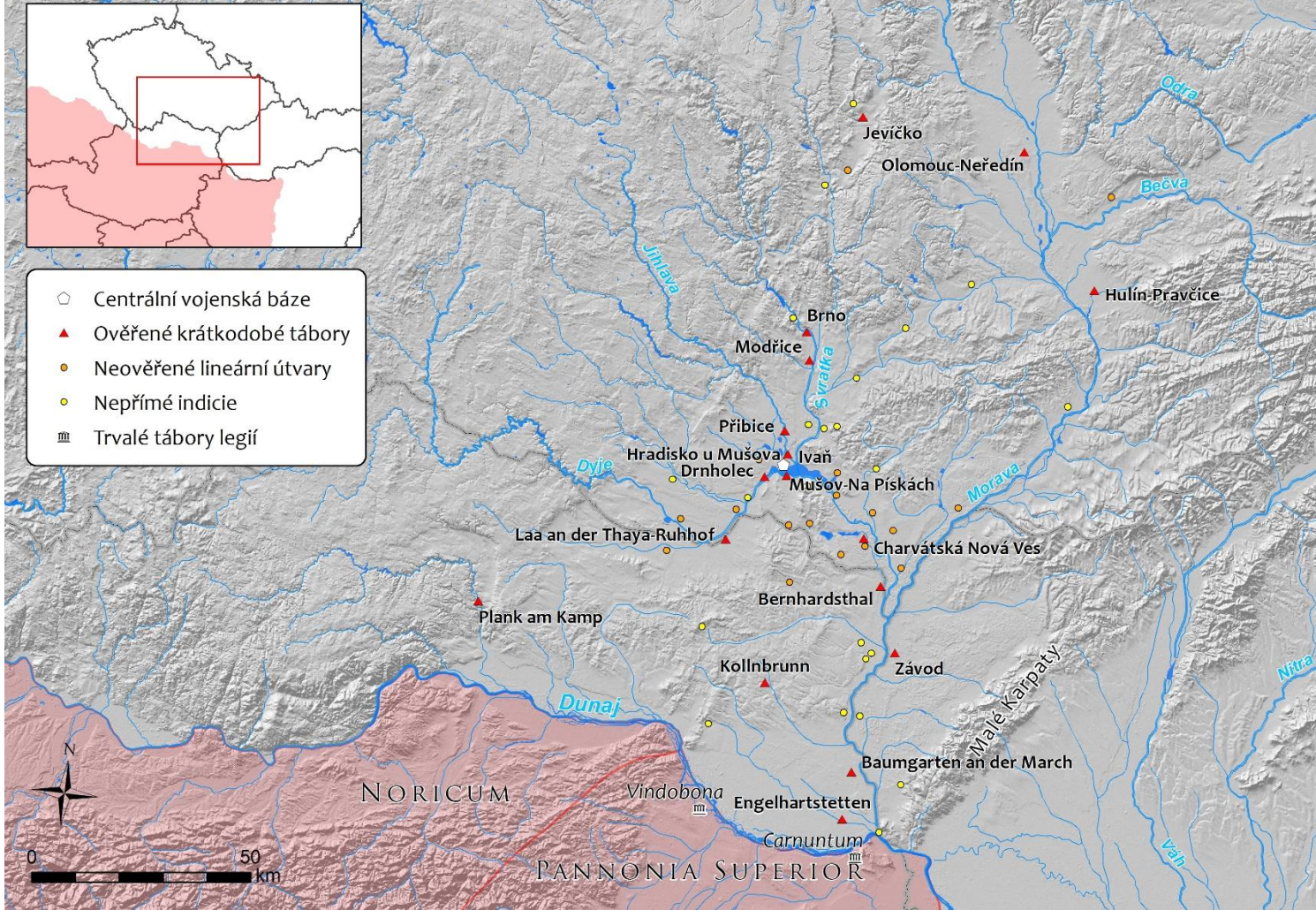
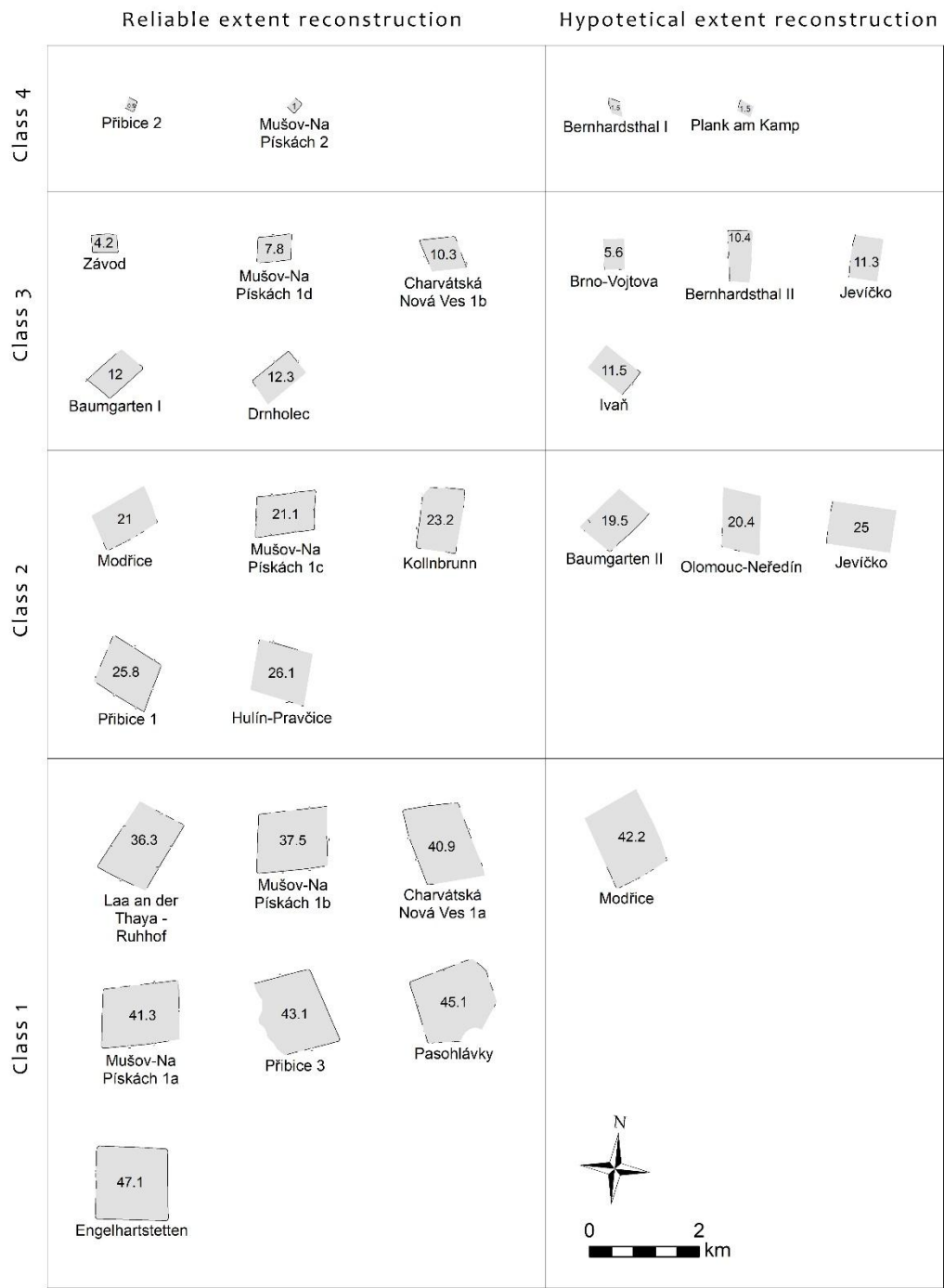
TÁBORY

Práce vykonávají vojáci v pancířích (aby diváci v Římě poznali, že se jedná o vojáky). V horní části je zřetelná **postava pracující s typickým římským vojenským nástrojem dolabra** (kombinace sekery a krumpáče).

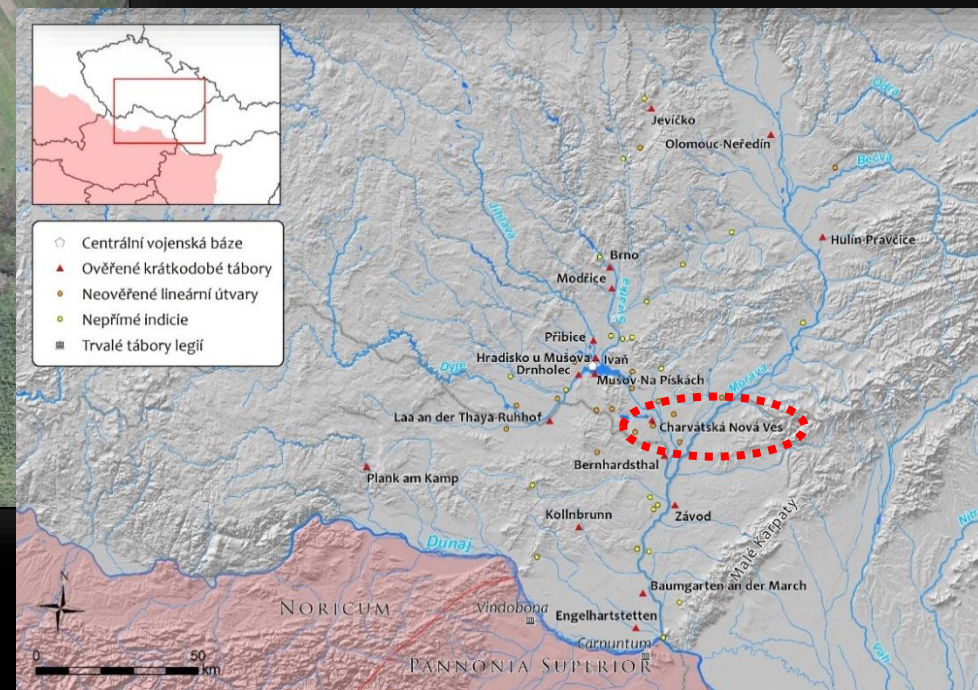

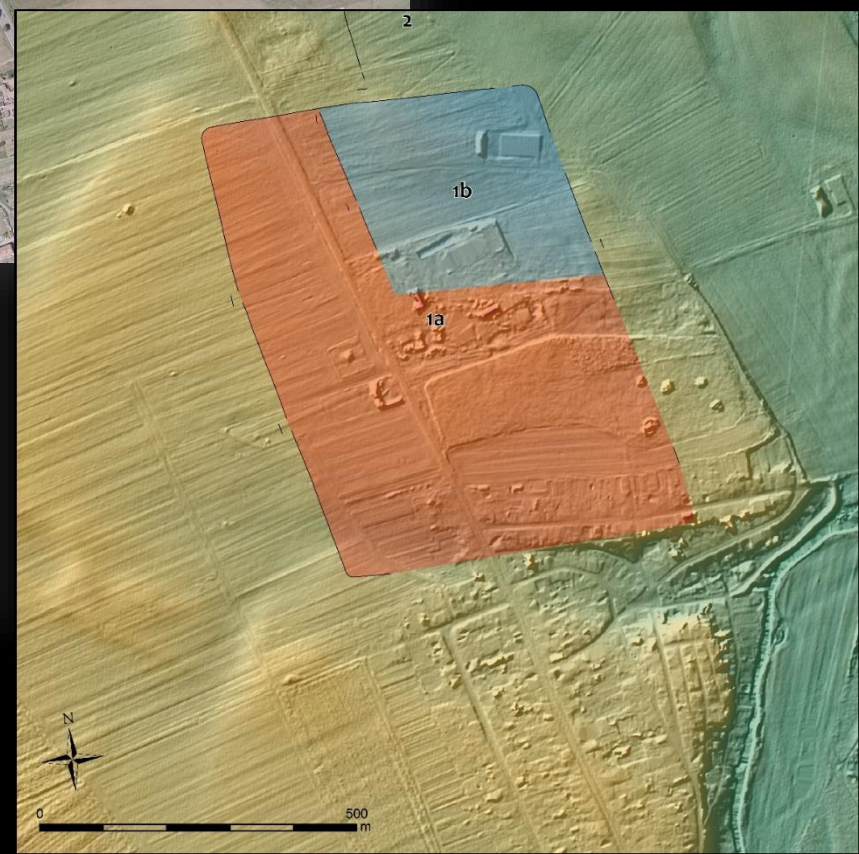

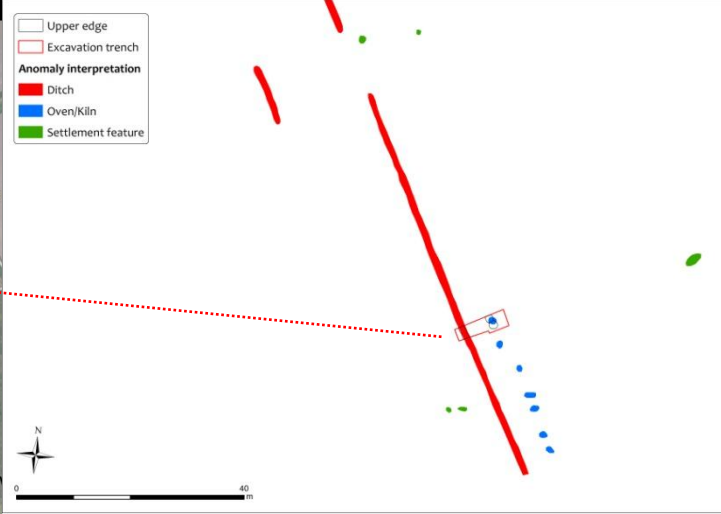

CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES (CZ)
TÁBOR 1A, 40.9 HA

CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES (CZ)
TÁBOR 1B, 10.4 HA (?)

Bota, Legionary
678
*26-Feb-15, O, 1D
26-Feb-15
16:18:17.43
603 IMA 10
VRT

L

Bota, Legionary
Emotion 678
*26-Feb-15, O, 1D
26-Feb-15
16:18:17.43
602 IMA 16
VRT

Spin: 1
Tilt: 18°

PR

V

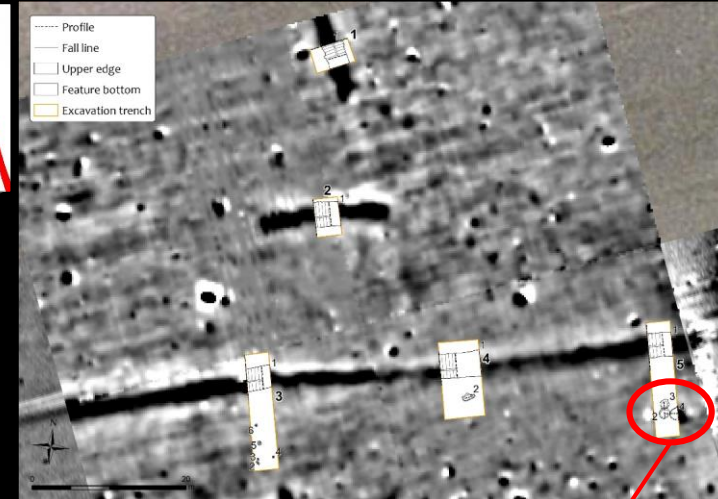
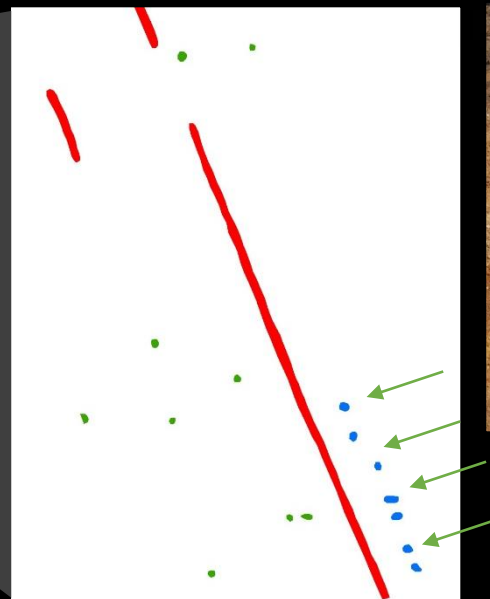
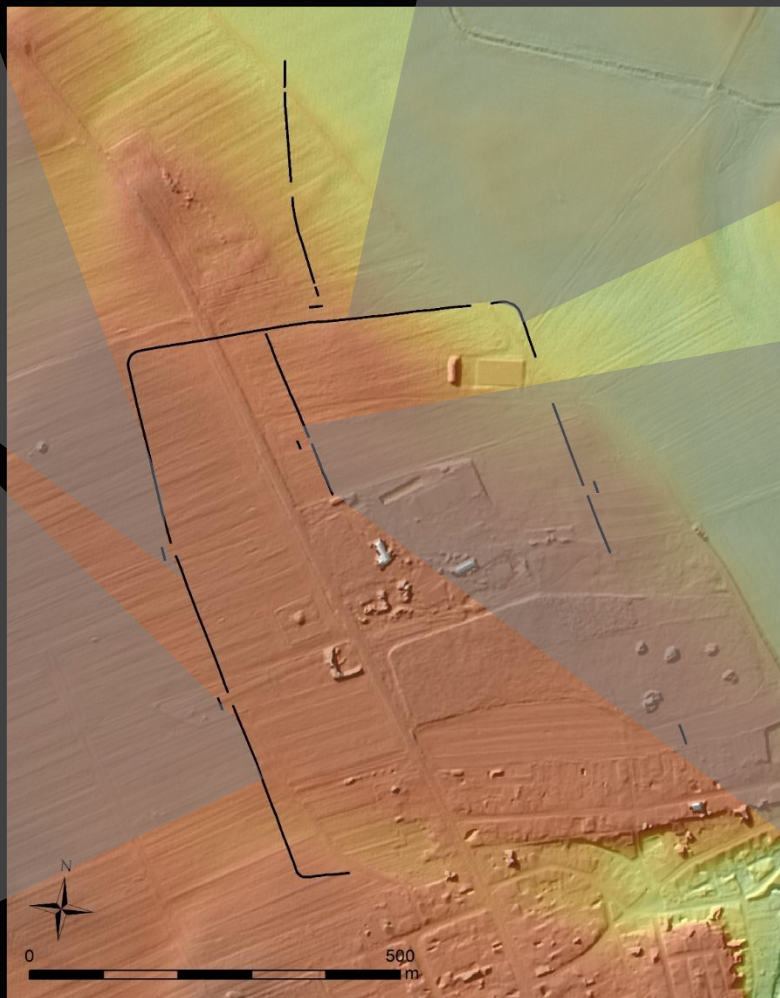
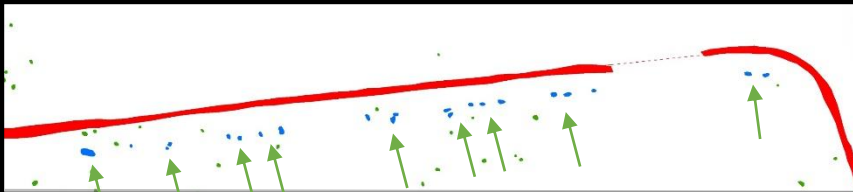
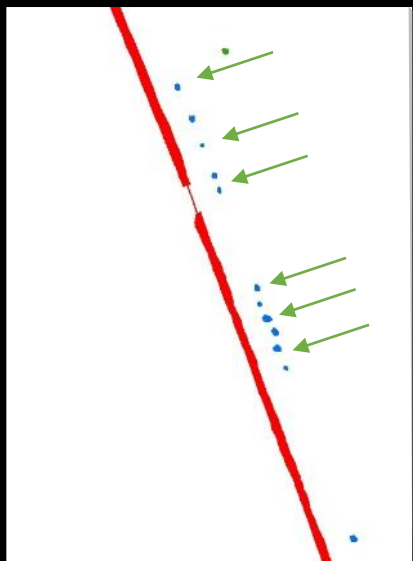
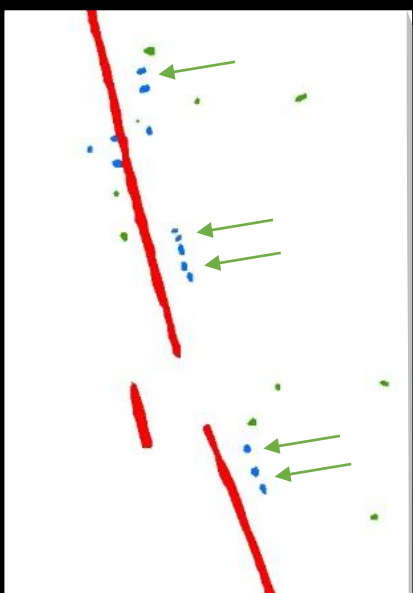

FN
Emotion 16 (2007)
CT 2007E

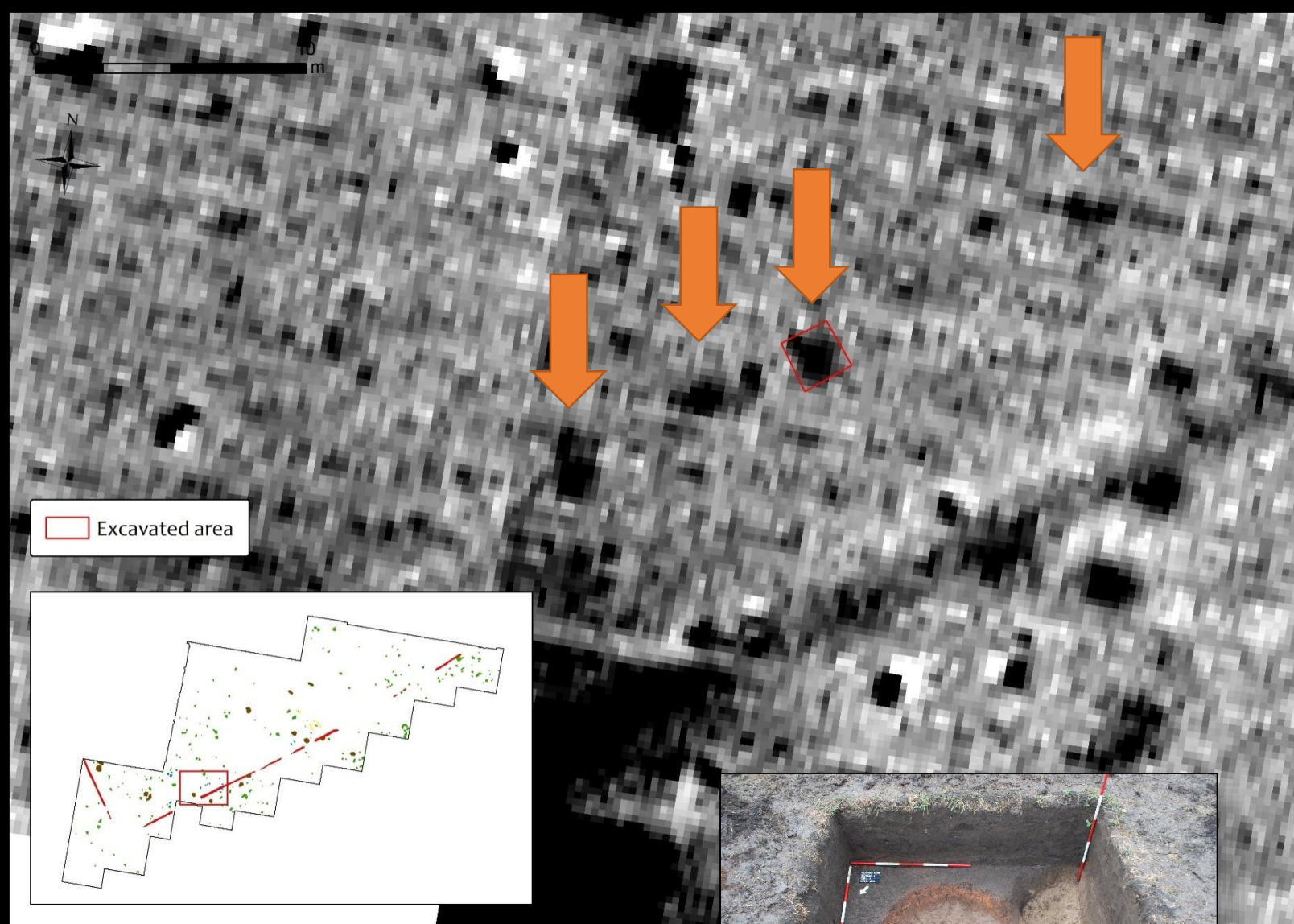
Spin: 60
Tilt: 0

RIA

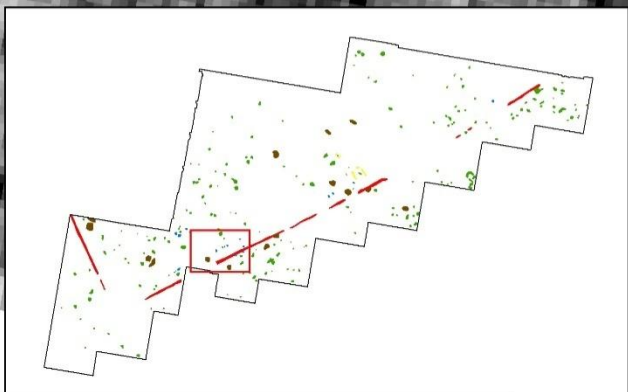
CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES (CZ)

CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES (CZ)
PECE

Excavated area

MODŘICE U BRNA (CZ)
PECE

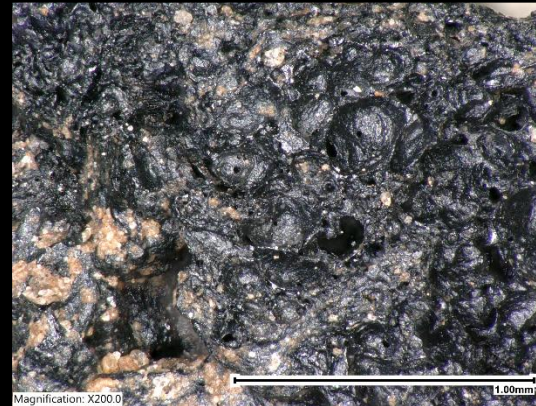
MUŠOV – NA PÍSKÁCH

PŘIBICE

ARCHEOBOTANICKÉ NÁLEZY

BRNO - MODŘICE

PORÉZNÍ ORGANICKÁ HMOTA
– VOJENSKÝ CHLÉB

PROSO

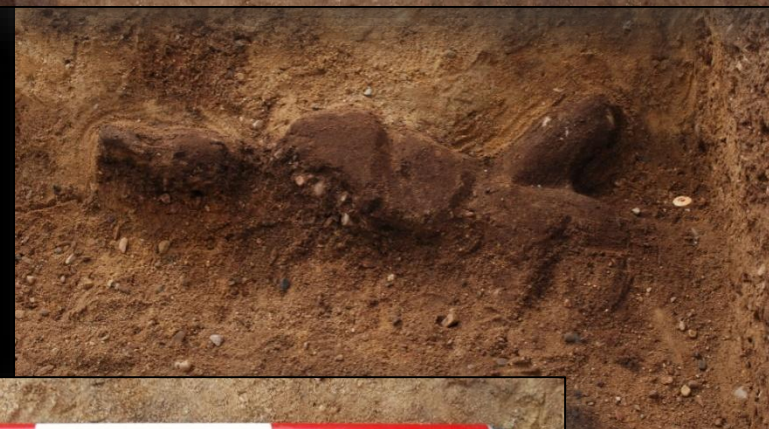
BEZ CHEBDÍ

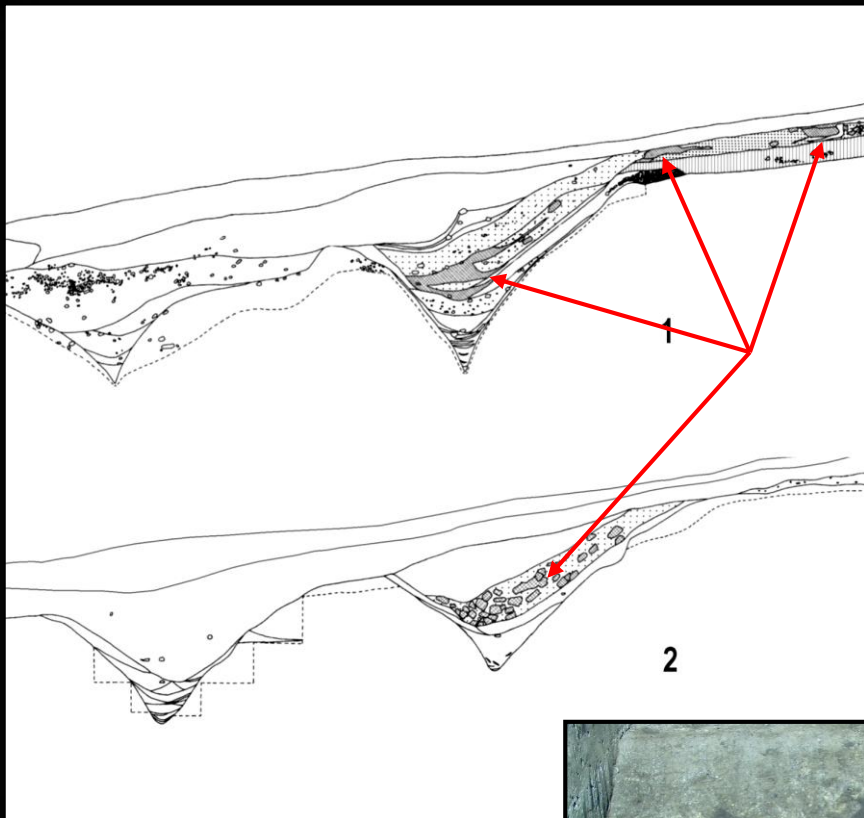
PŠENICE ŠPALDA

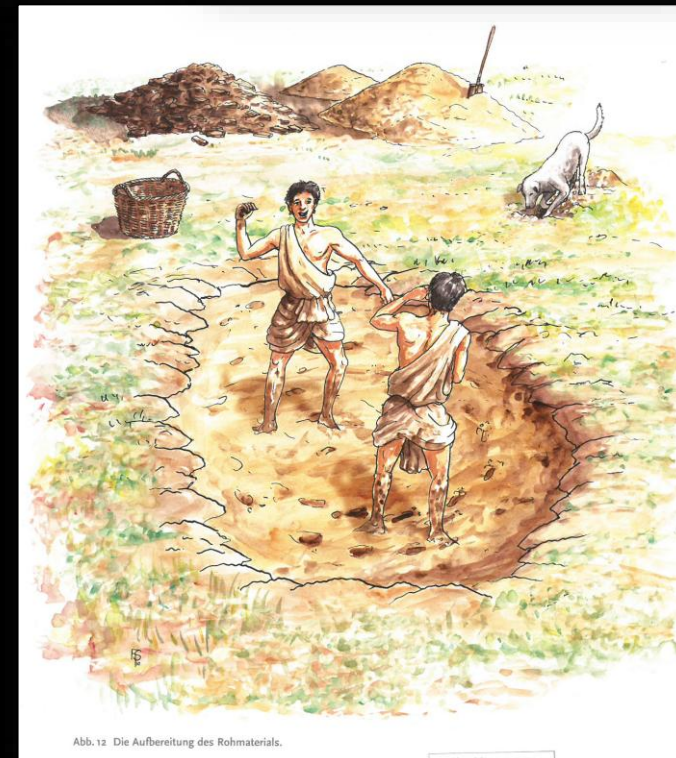
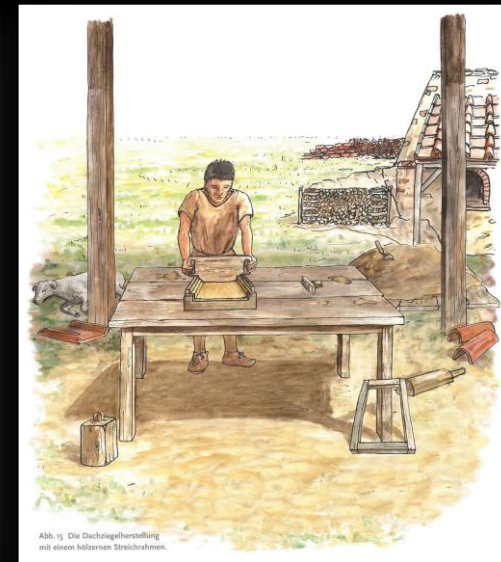
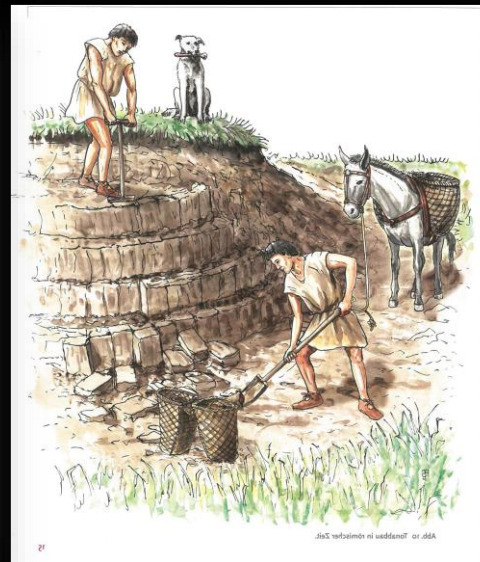
ŽITO SETÉ

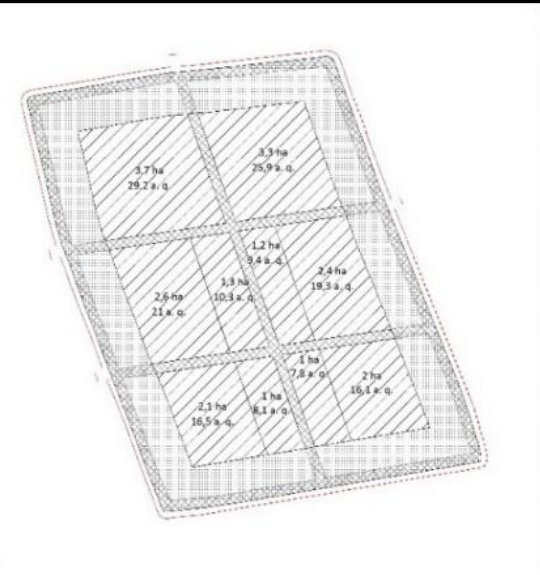
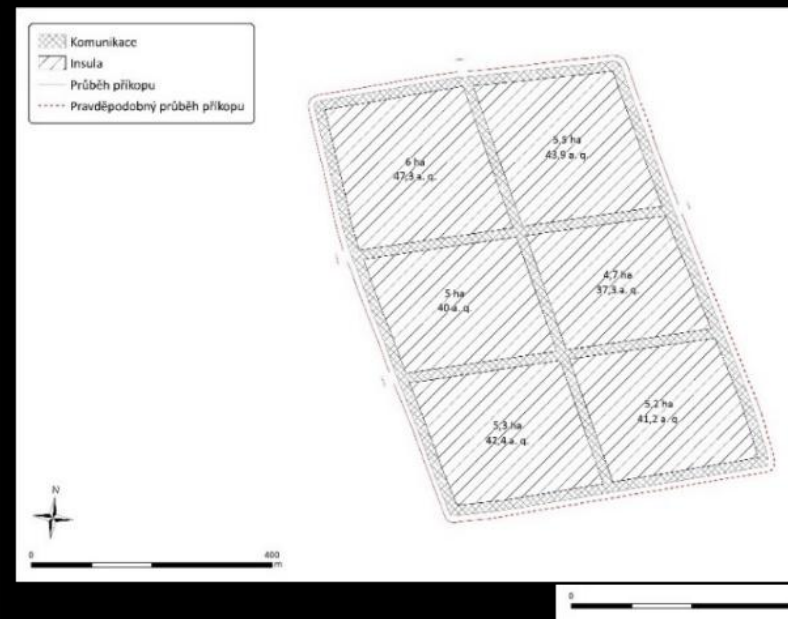
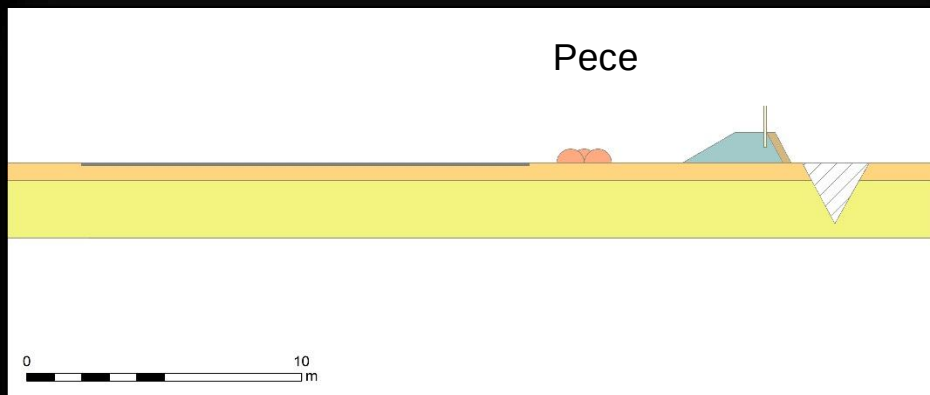
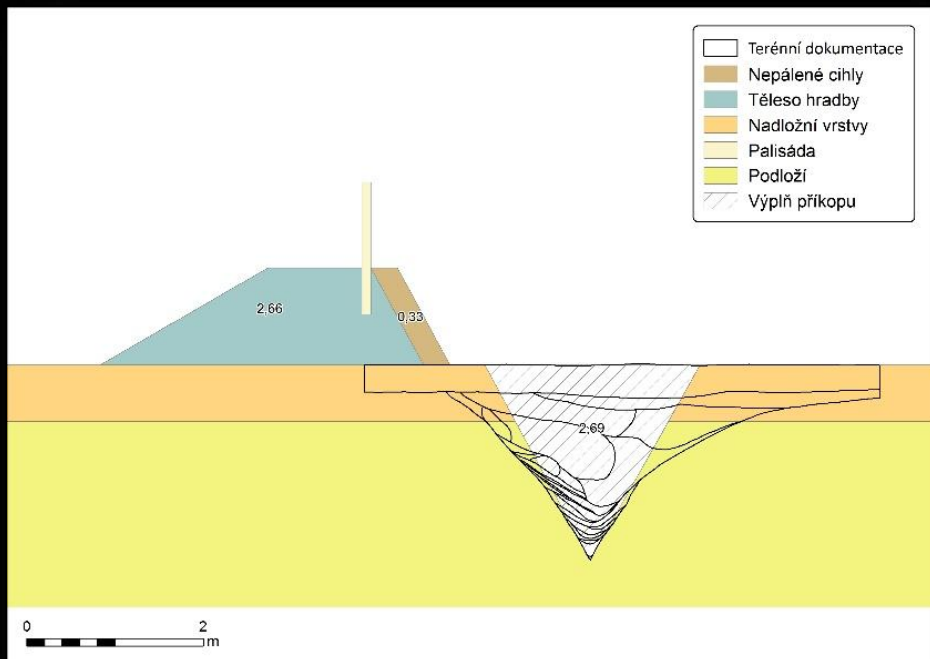
**CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES (CZ),
NEPÁLENÉ CIHLY Z VALU, SPADLÉ DO PŘÍKOPU**

HRADISKO U MUŠOVA (CZ)
NEPÁLENÉ CIHLY Z VALU, SPADLÉ DO PŘÍKOPU

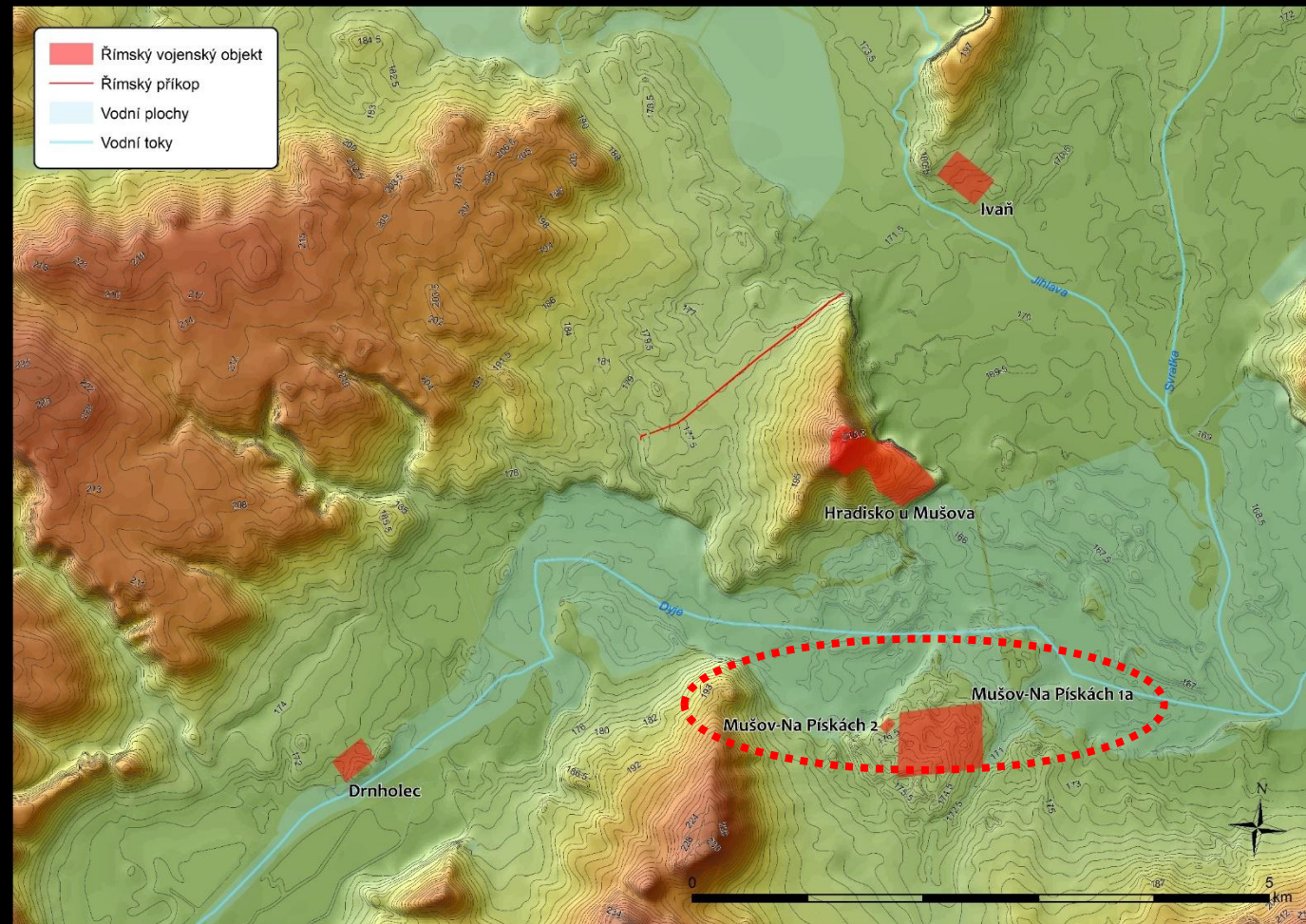
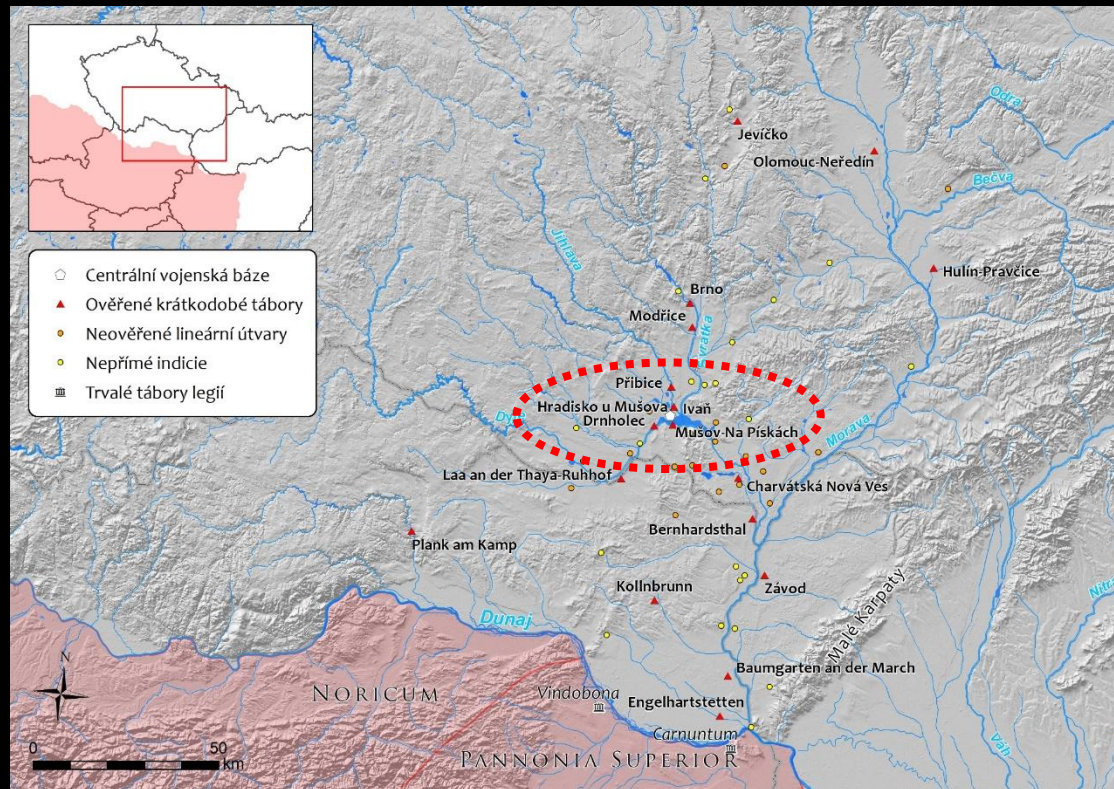

VÝROBA NEPÁLENÝCH CIHEL

- Hradby
 - plocha: **40,8 ha**
 - délka: **2,5 km**
- Odhadovaný počet vojáků: 13.000 – 17.000
- Potřeba nepálených cihel
 - Velikost cihly: ca 30 x 30 x 10 cm
 - Objem materiálu: 1500 – 2000 kg/m³
 - Celková potřeba nepálených cihel: **90.000 – 100.000**
 - Potřeba říčního sedimentu: **1.200 – 1.600 t**

**CHARVÁTSKÁ NOVÁ VES (CZ),
KAPACITA TÁBORA A NÁROKY NA MATERIÁL**

MUŠOV - NA PÍSKÁCH (CZ)
TÁBOR 1A, 713 X 567 M, 41.3 HA

MUŠOV - NA PÍSKÁCH (CZ)
TÁBOR 1B, 650 X 567 M, 37.5 HA

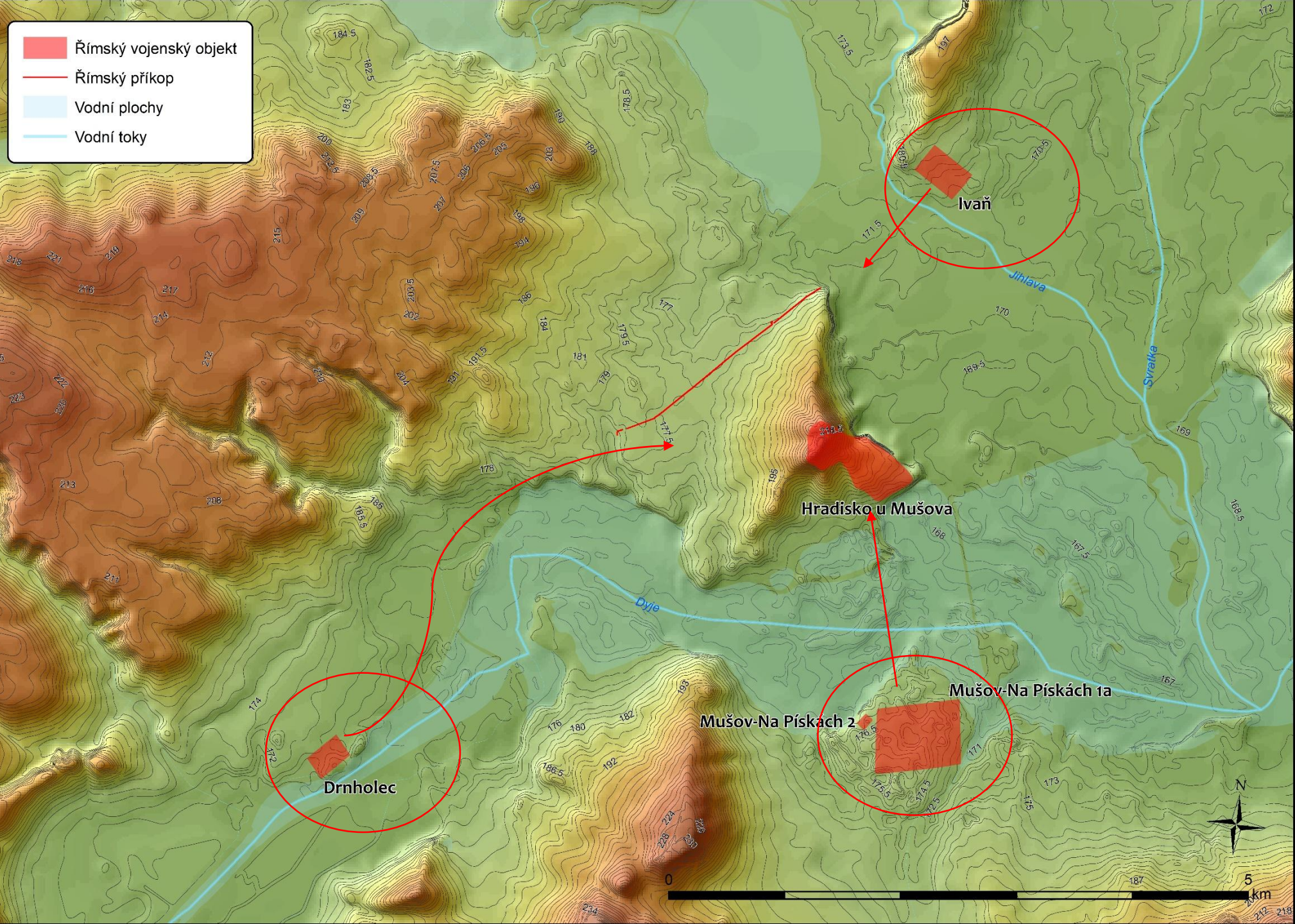
MUŠOV - NA PÍSKÁCH (CZ)
TÁBOR 1C, 565 X 374 M, 21.1 HA

MUŠOV - NA PÍSKÁCH
TÁBOR 1D, 322 X 250 M, 7.8 HA

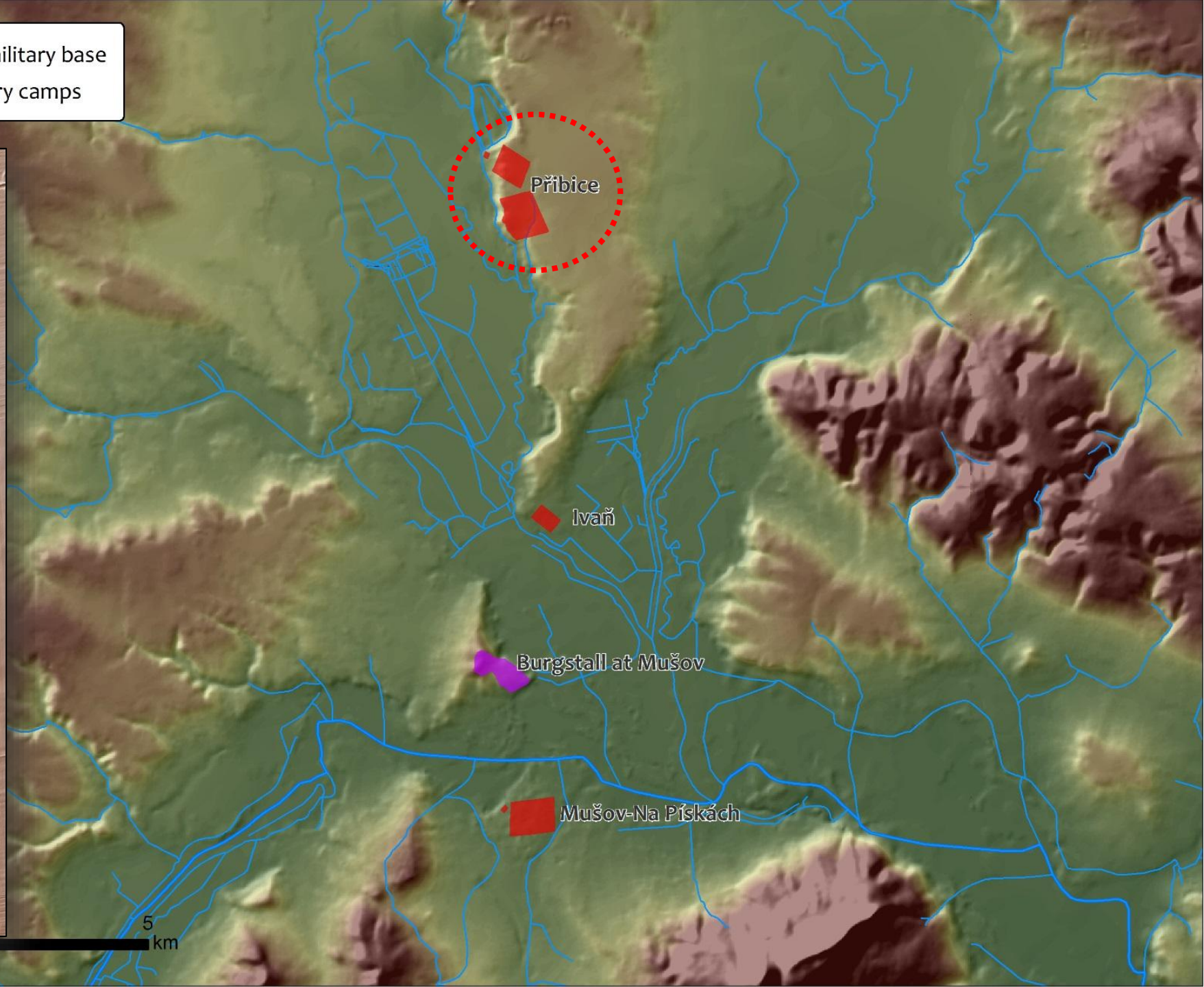
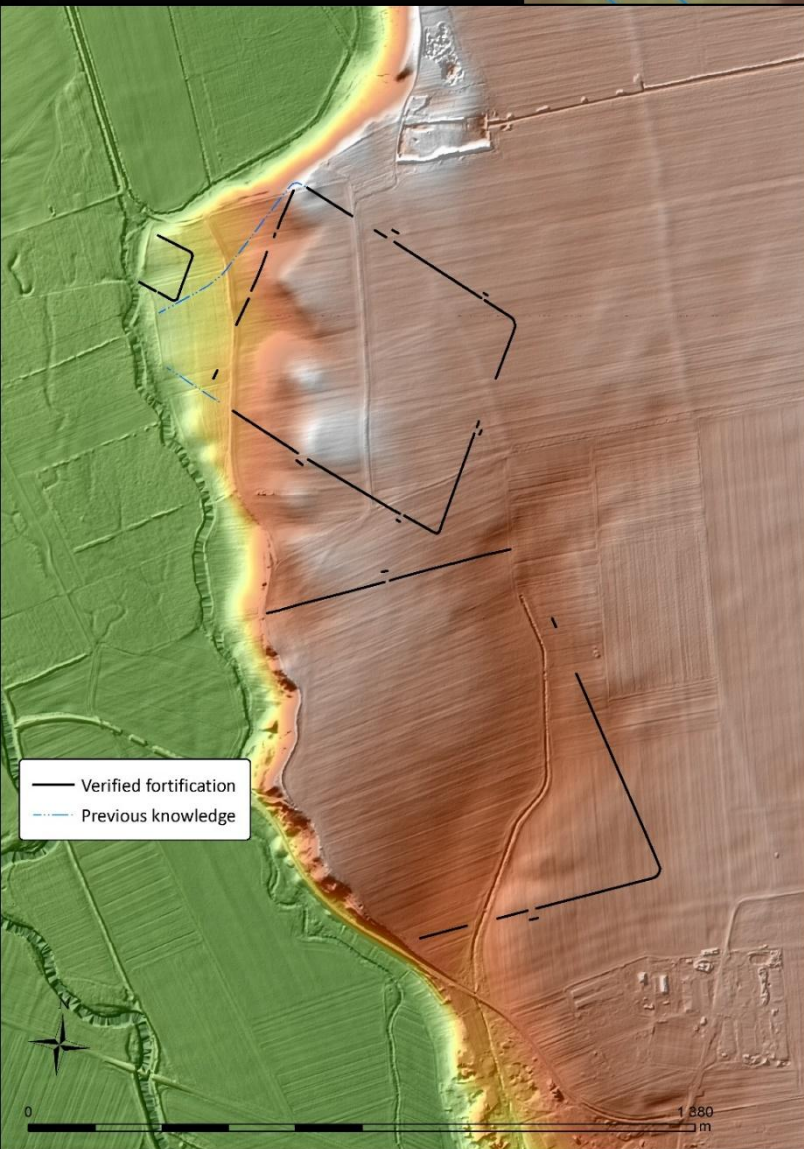

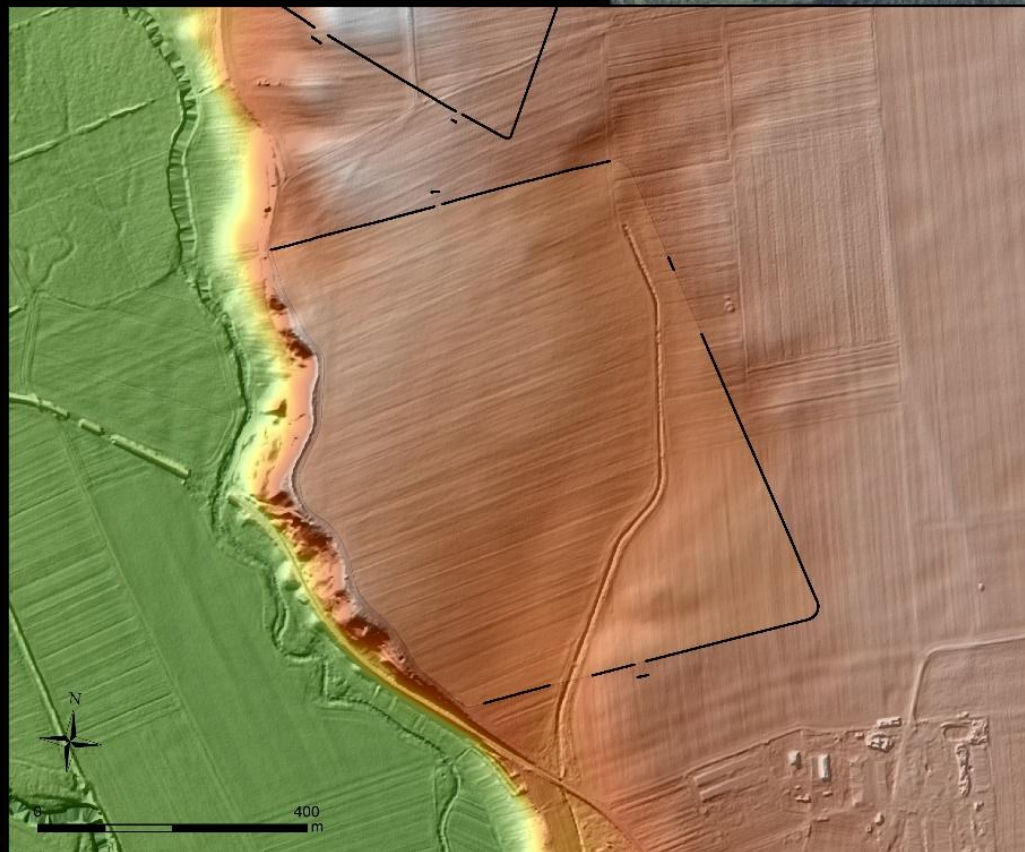
MUŠOV - NA PÍSKÁCH (CZ)
TÁBOR 2, 116 X 81 M, 1 HA

PŘIBICE (CZ)

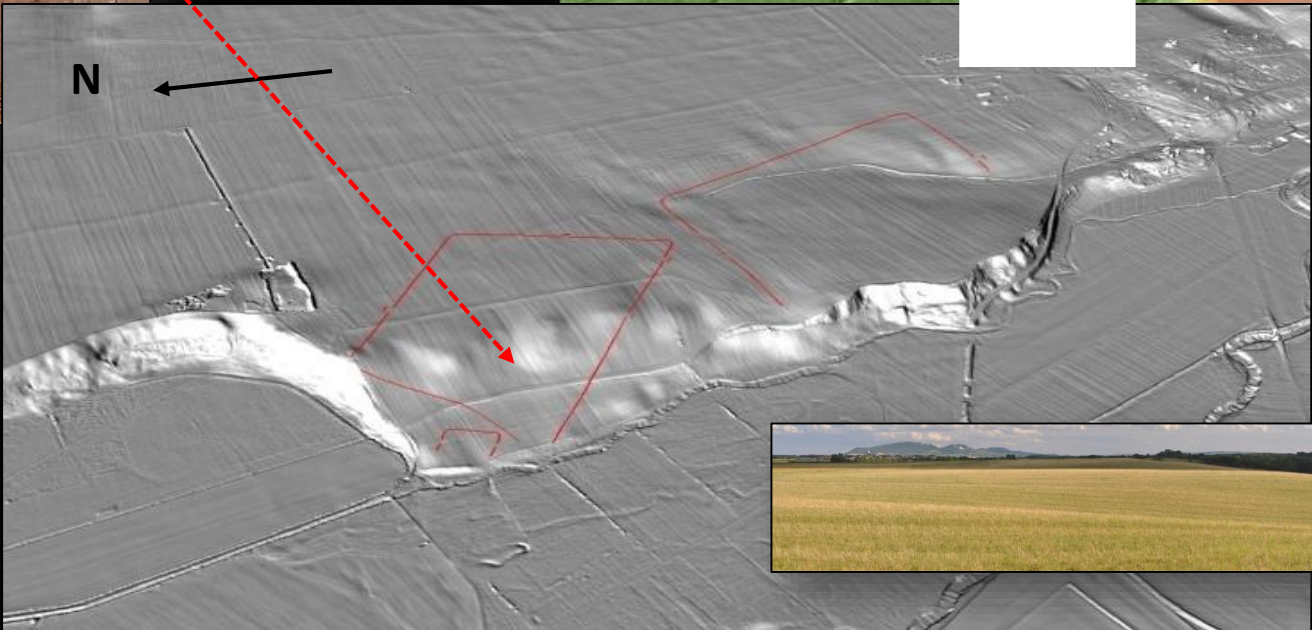
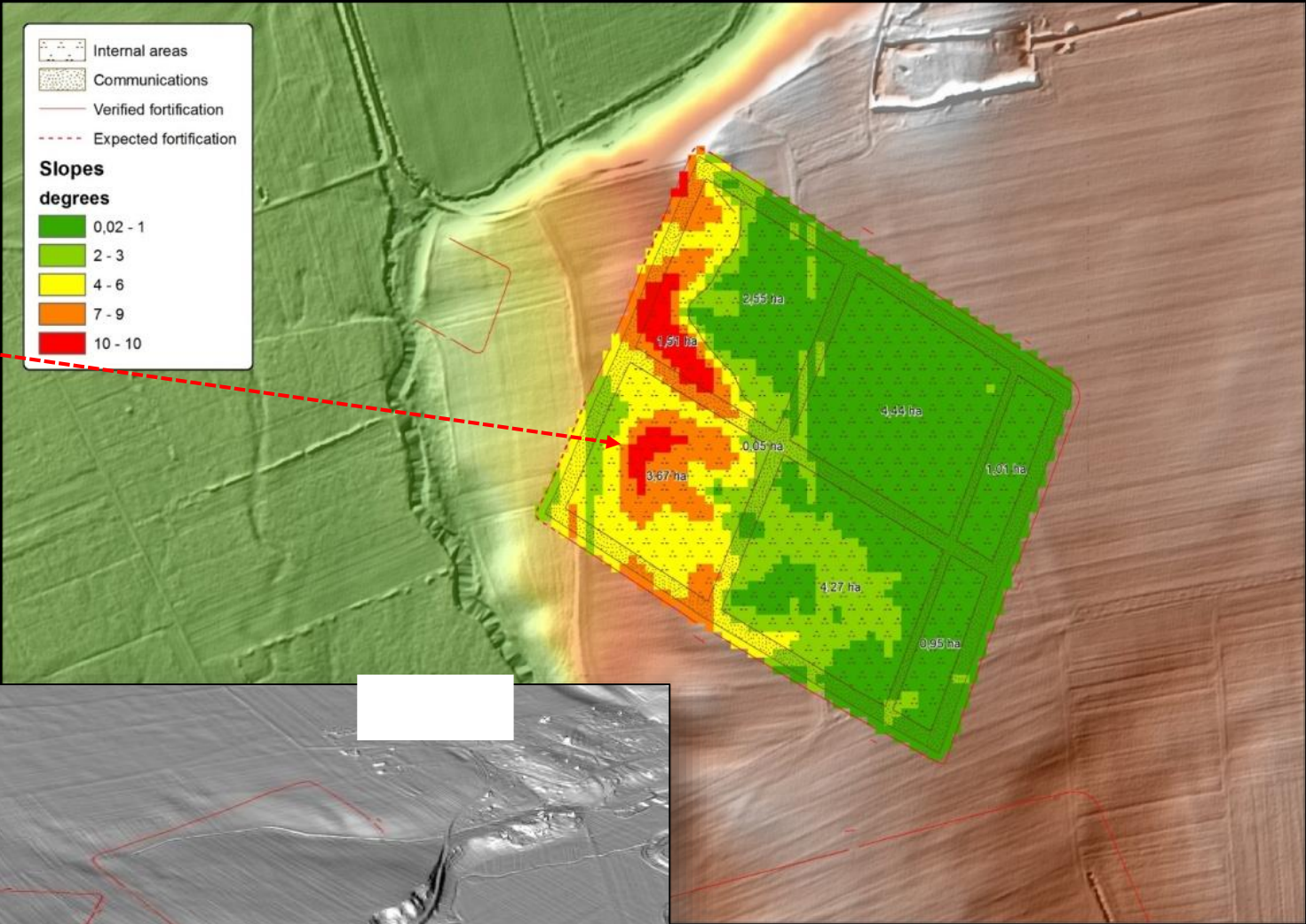
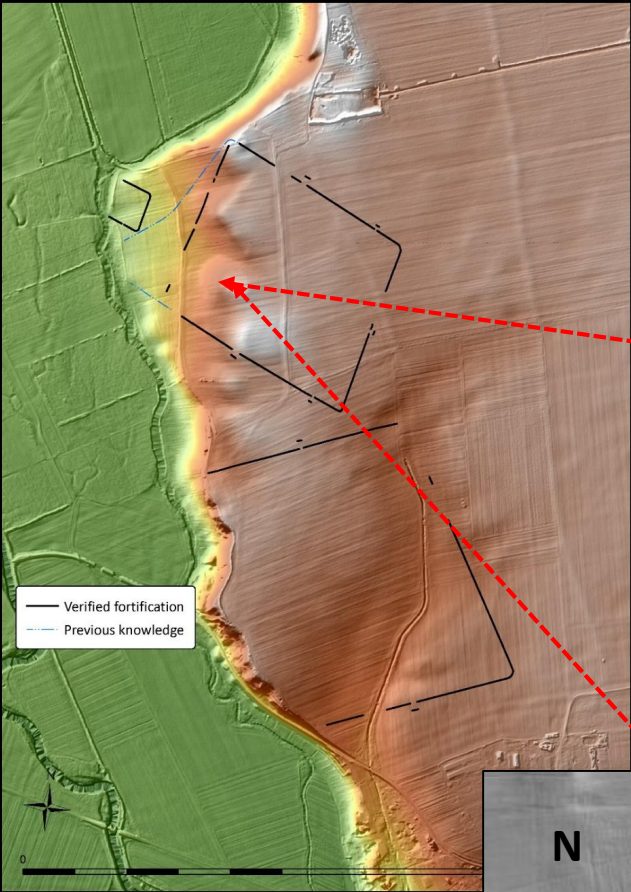
- Central military base
- Temporary camps

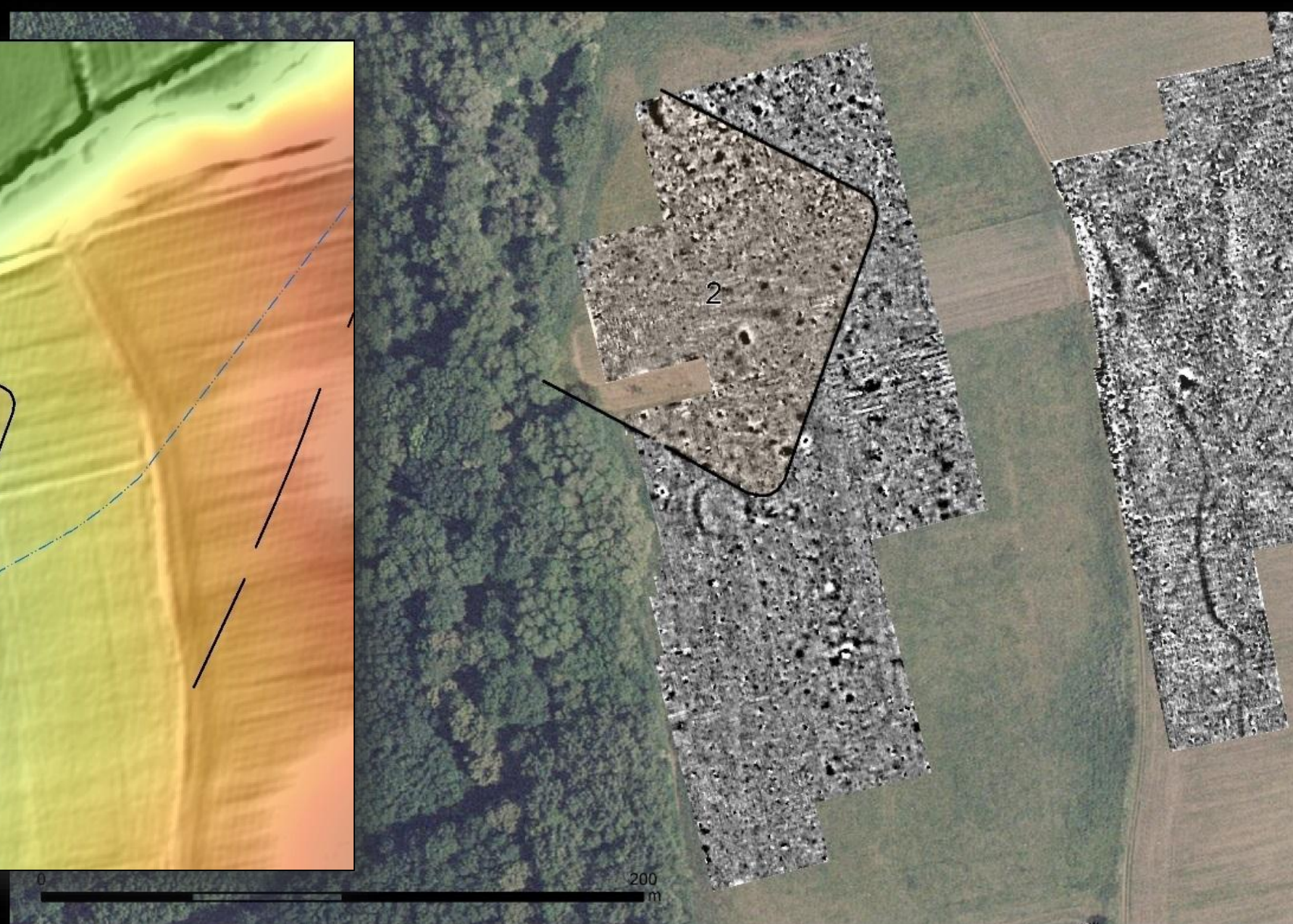
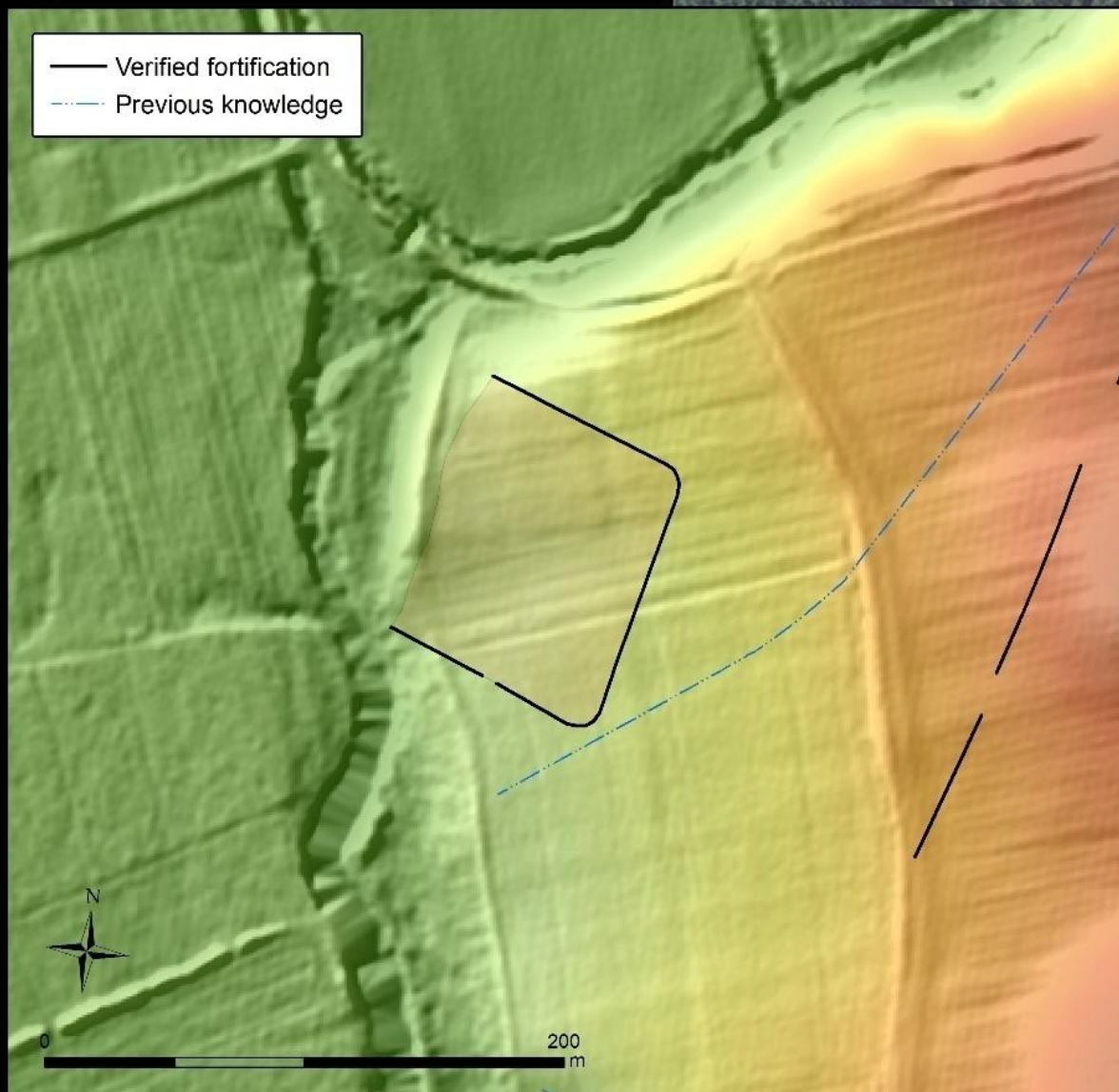

PŘIBICE (CZ)
TÁBOR 3, 43 HA

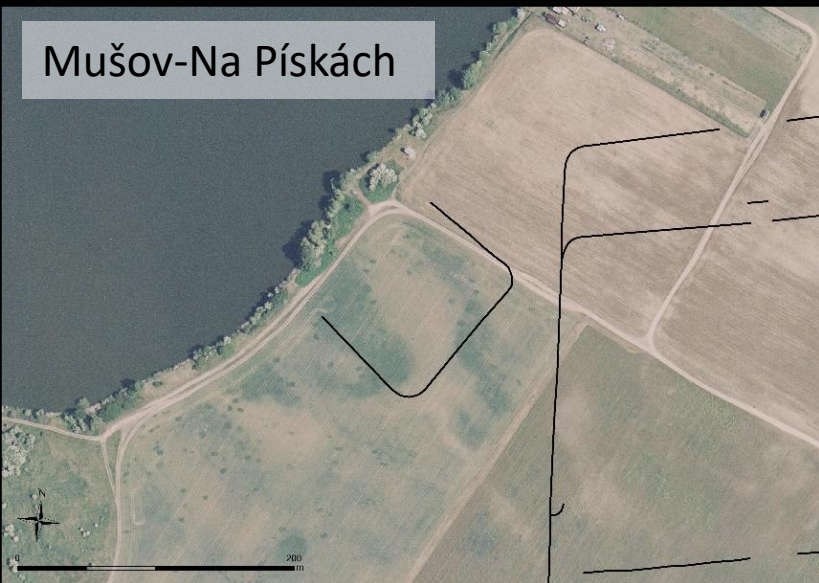

PŘIBICE (CZ)
TÁBOR 1, 25.8 HA

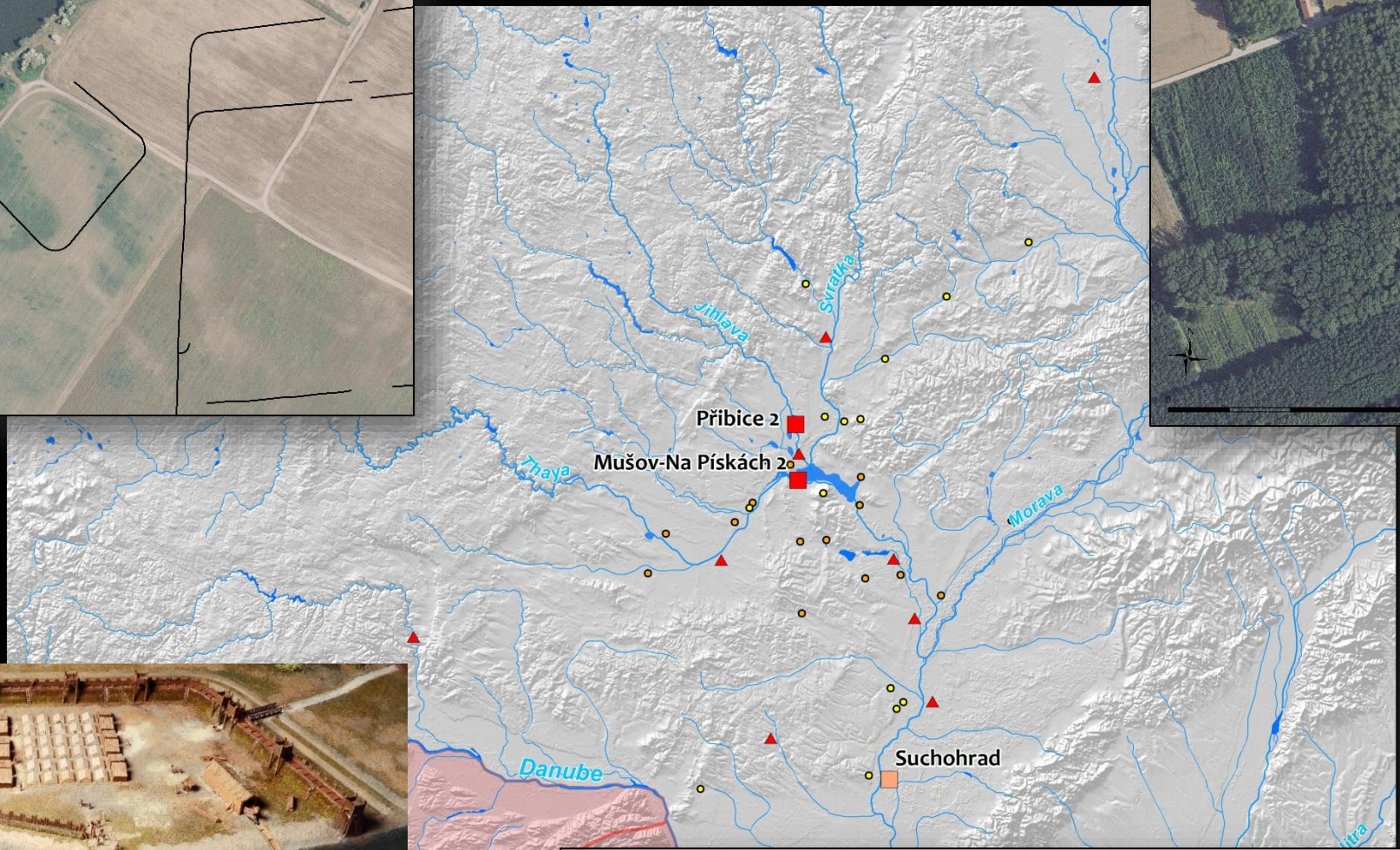

PŘIBICE (CZ)
TÁBOR 2, 1 HA

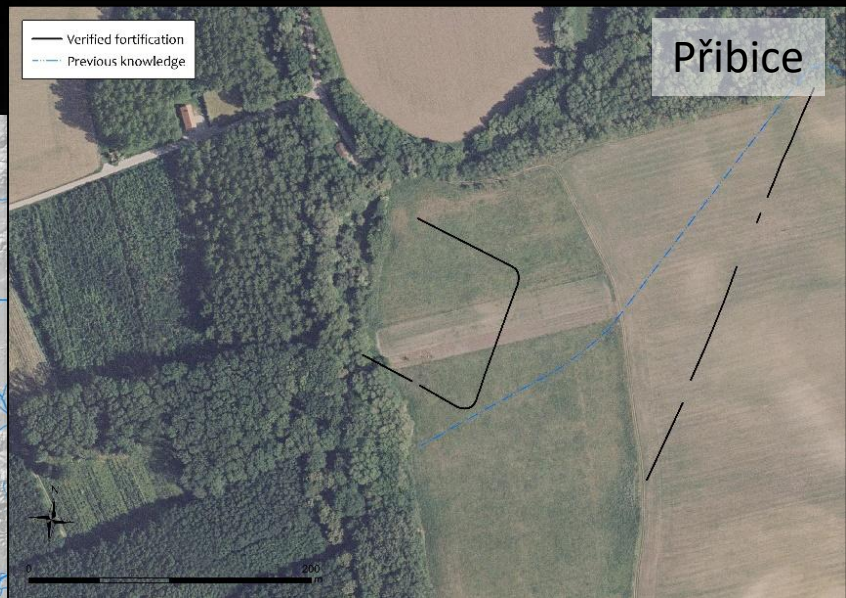
Mušov-Na Pískách

CHRÁNĚNÁ KOTVIŠTĚ/PŘÍSTAVY

Přibice

Sloup Marca Aurelia (po 180 n. l.)

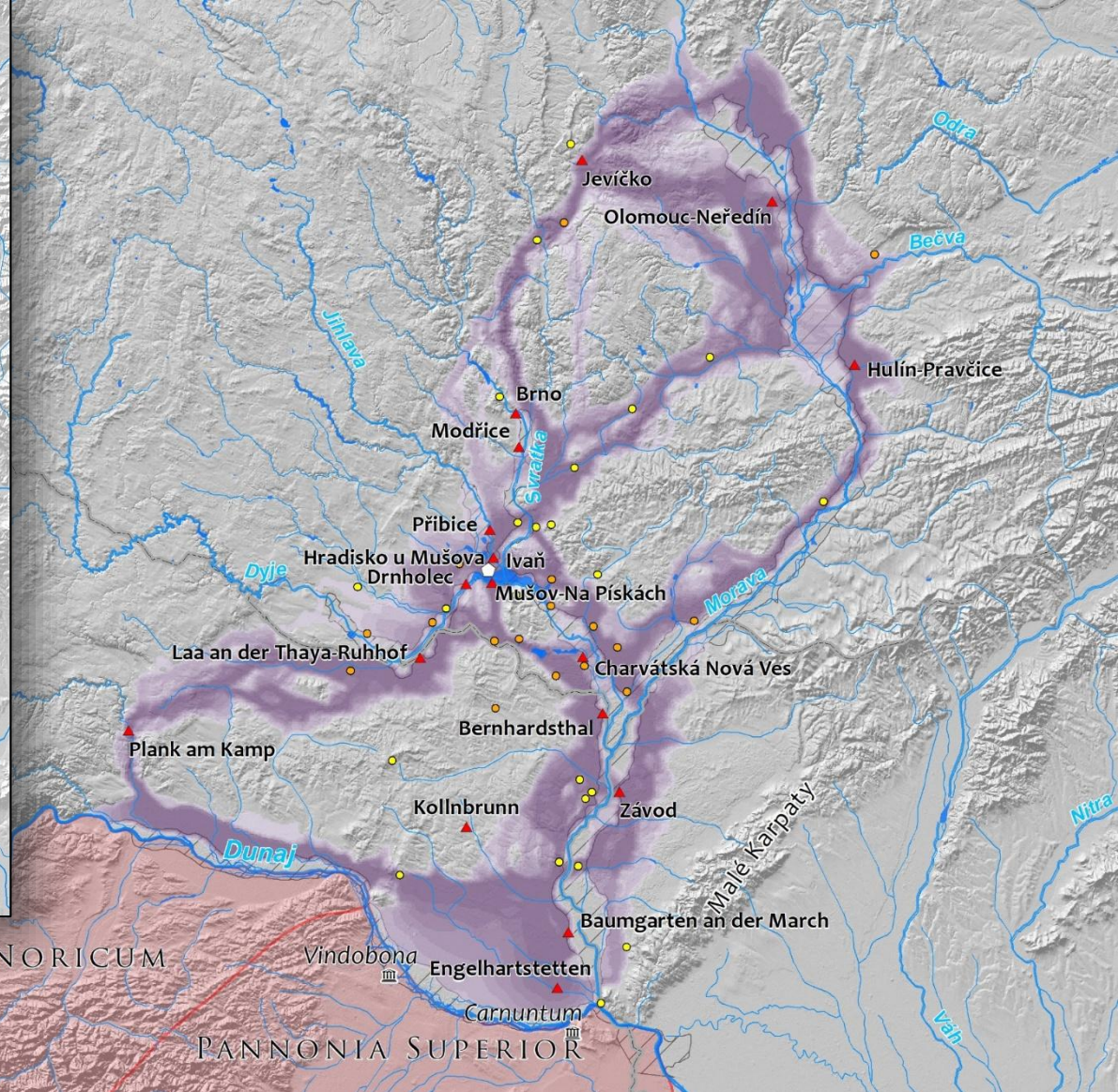
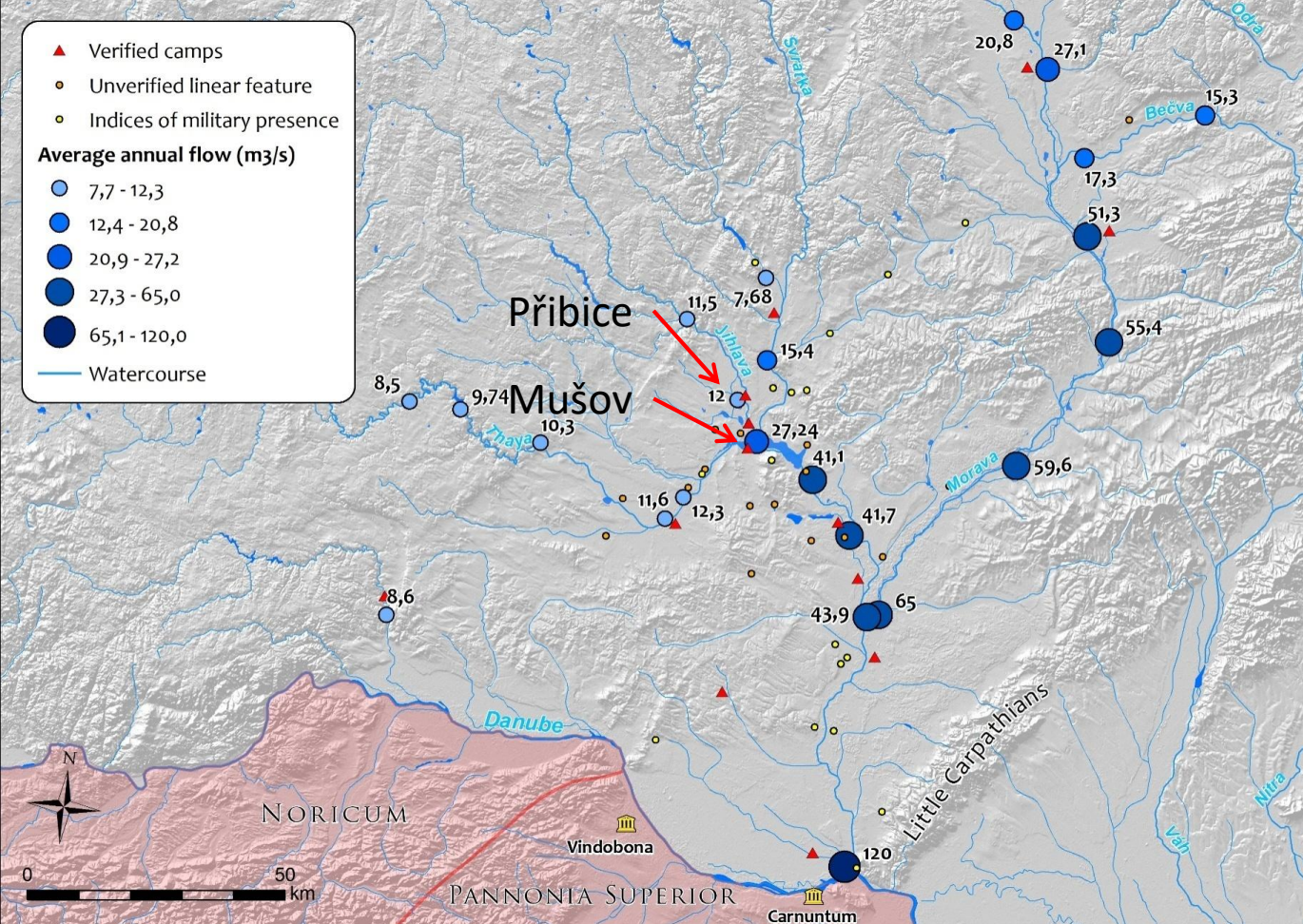
Říční pramice typu Zwammerdam 2 (Nizozemsko), 2/3. st. n. l.
23 m délka, 30 tun nákladu

Římané při svém postupu musí překonat řeku. Pro převoz vojáků i materiálu jsou využívány říční lodě či čluny. Po překročení řeky vojsko pokračuje v rychlém postupu, materiál je přeložen na koňské povozy. Část scény je renesanční opravou.

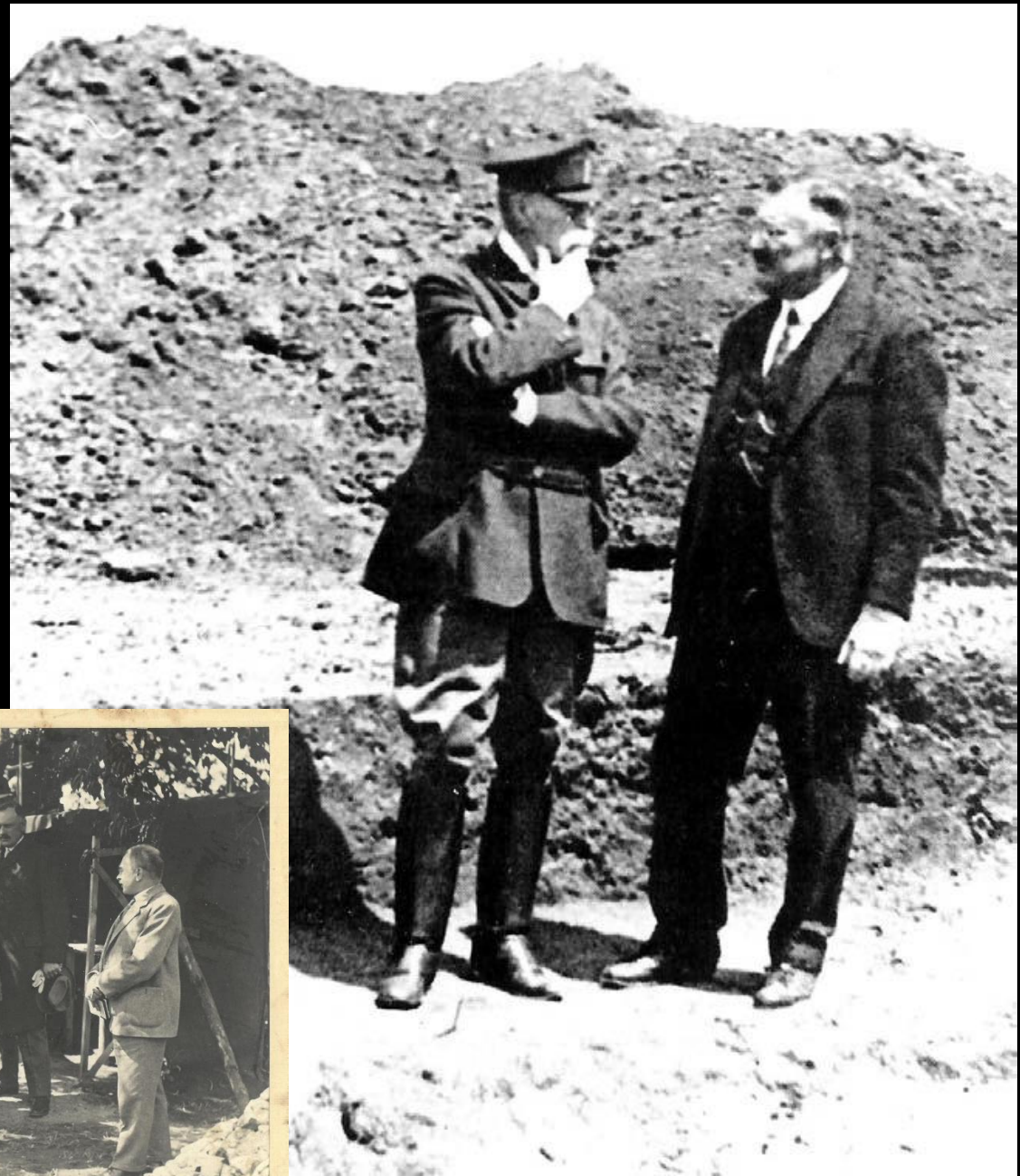
PRŮMĚRNÝ PRŮTOK HLAVNÍCH ŘEK

MODELOVANÉ KORIDORY POZEMNÍCH TRAS MEZI TÁBORY

HRADISKO U MUŠOVA

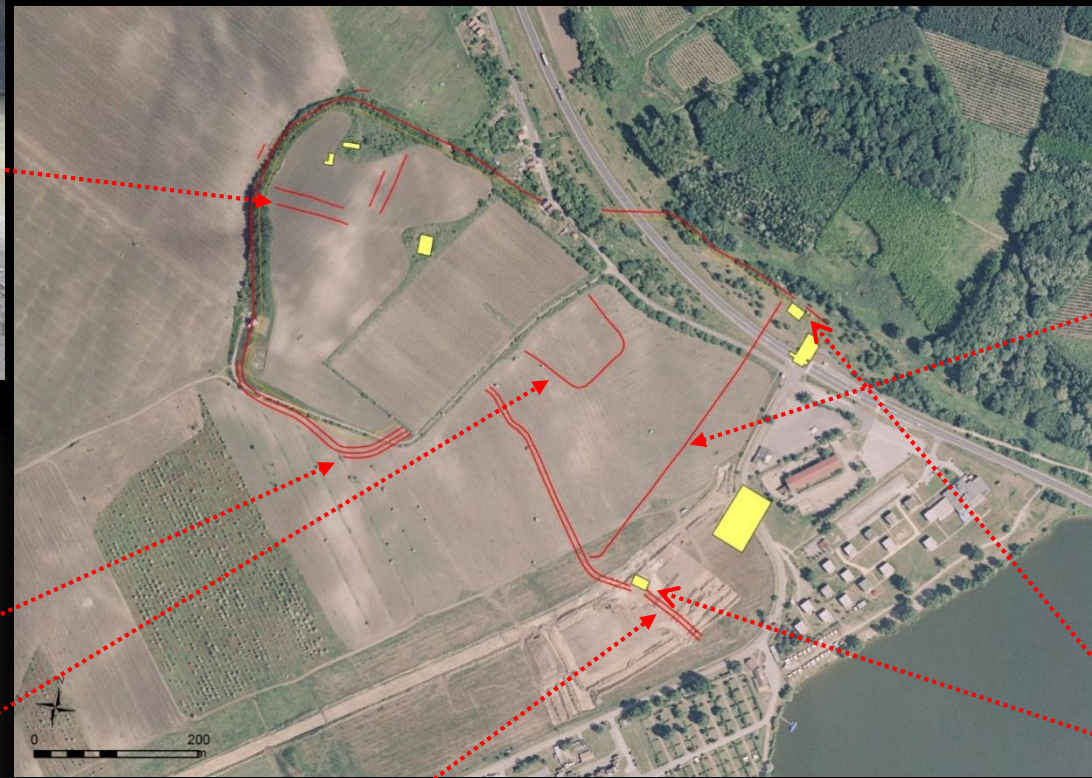
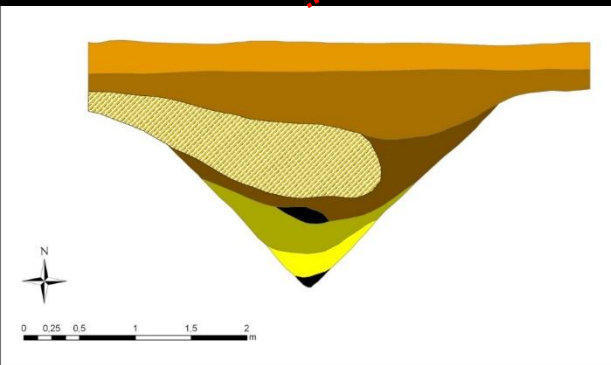

Besuch des Herrn Präsidenten Dr. Masaryk am 22. Juni 1928 bei den
römischen Ausgrabungen auf dem Burgstallhügel bei Muggen.

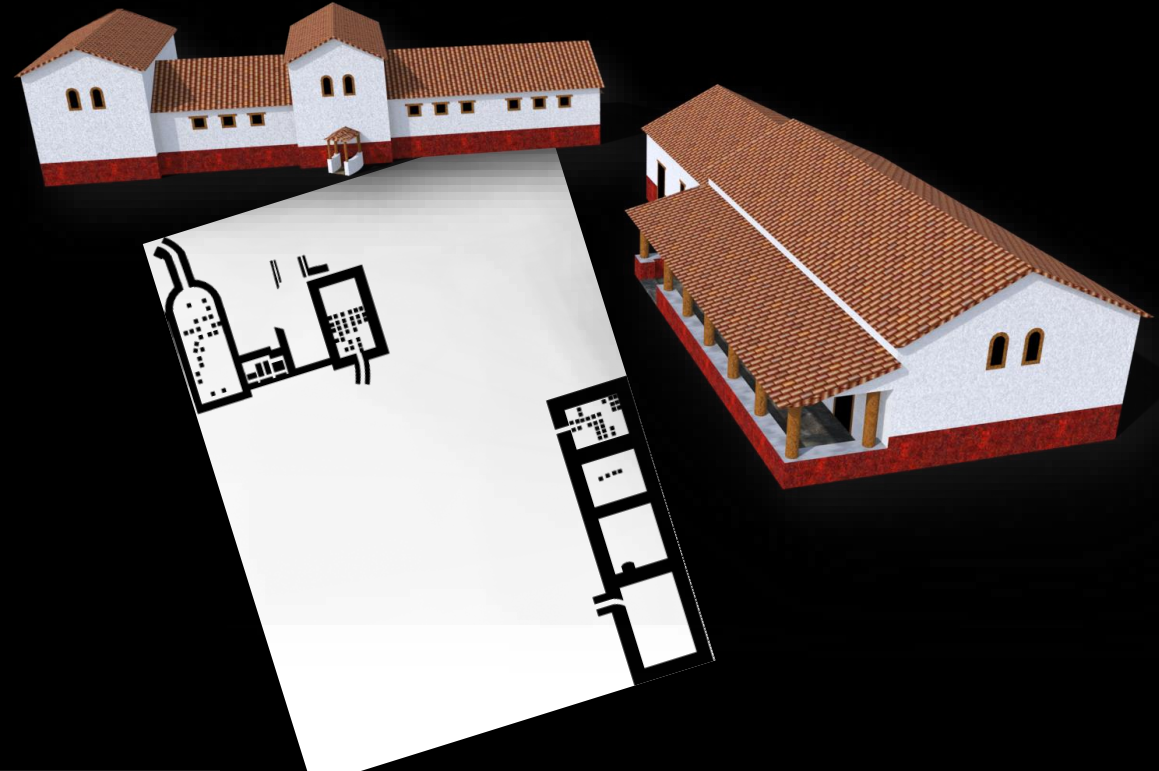

HRADISKO U MUŠOVA

UBYTOVACÍ KOMPLEX (OBYTNÁ BUDOVA + LÁZNĚ)

Hlavní části římských lázní: 1 – *apodyterium* (převlékárna, šatna); 2 – *frigidarium* (místnost se studenou vodou); 3 – *tepidarium* (místnost s vlažnou vodou); 4 – *caldarium* (místnost s horkou vodou); 5 – *praefurnium* (topeniště); 6 – *hypocaustum* (systém podpodlažního vytápění).

Další běžné části lázní jsou *peristylum* (sloupovým obklopený dvůr určený pro cvičení), *vestibulum* (vstupní místnost), *laconium*, *sudatorium* (potní lázeň, sauna), *natatio* (plavecký bazén) a *latrina* (záchod).

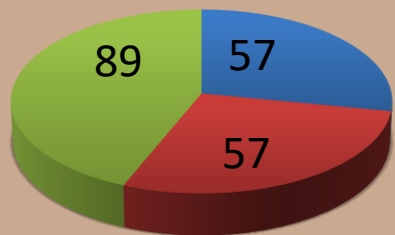

VOJENSKÁ NEMOCNICE

Dílenský okrsek

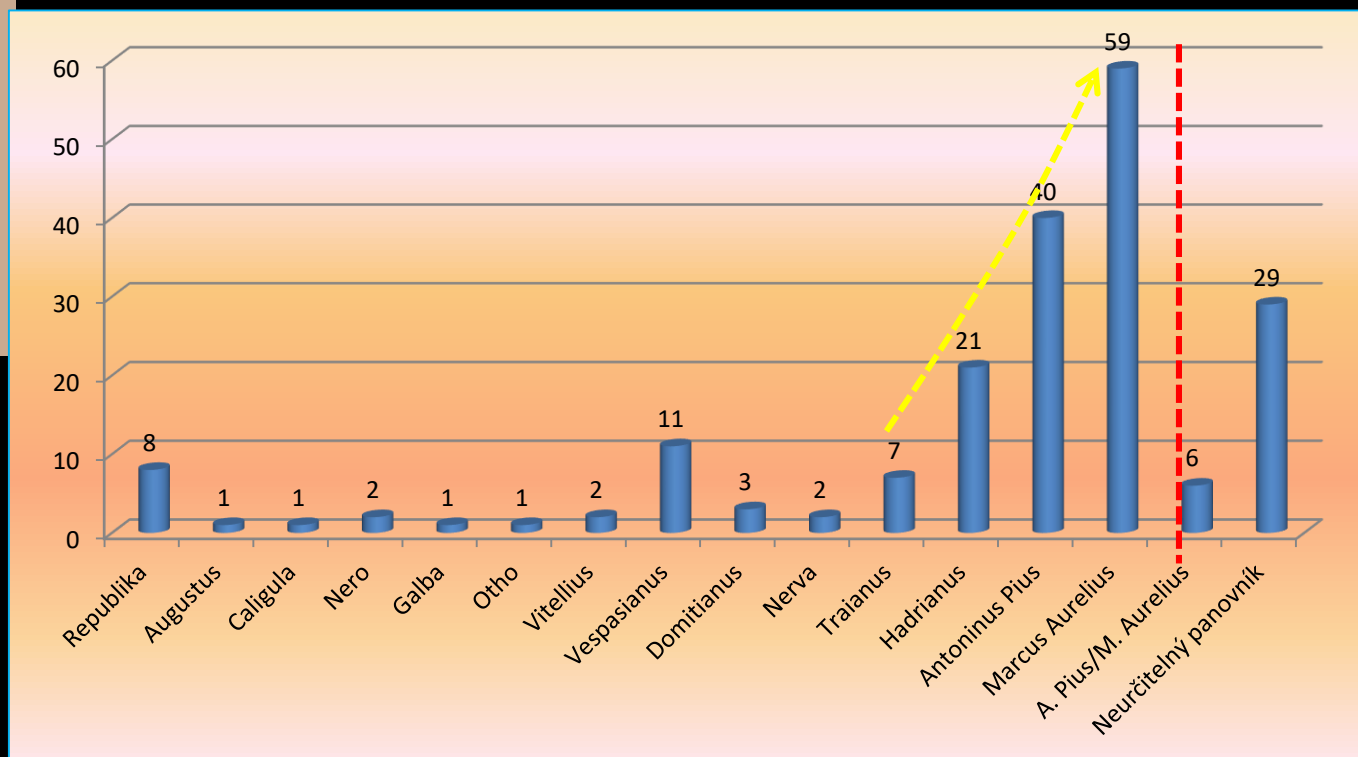

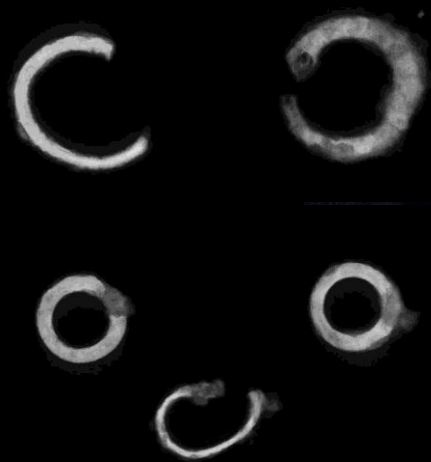
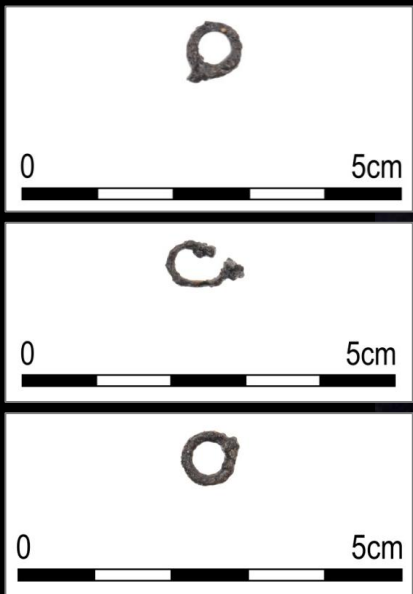

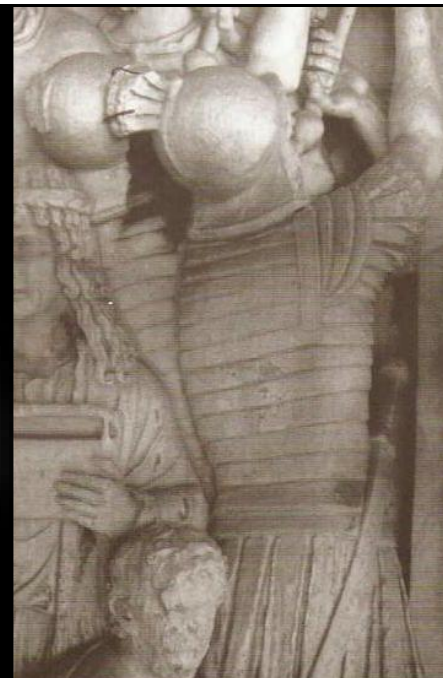
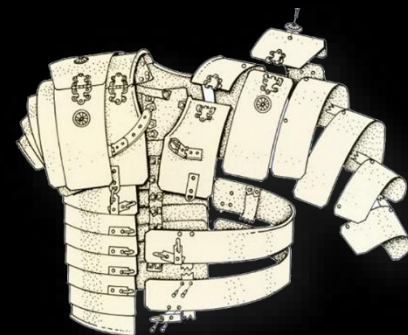
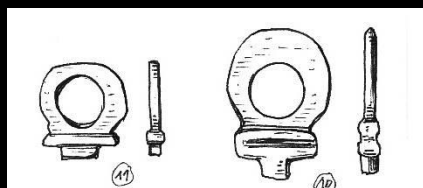
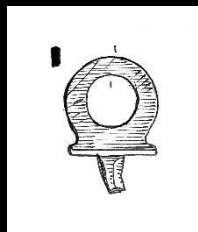
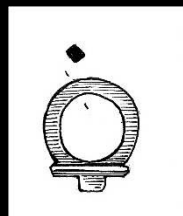
■ Nálezy do roku 1976

■ Nálezy z výzkumů od 1976

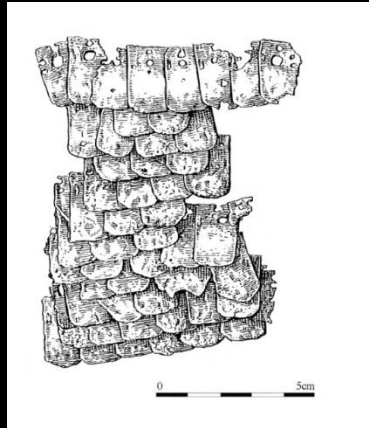
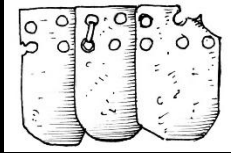
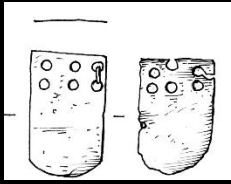
Hradisko u Mušova
Celkem katalogizováno 203
ražeb

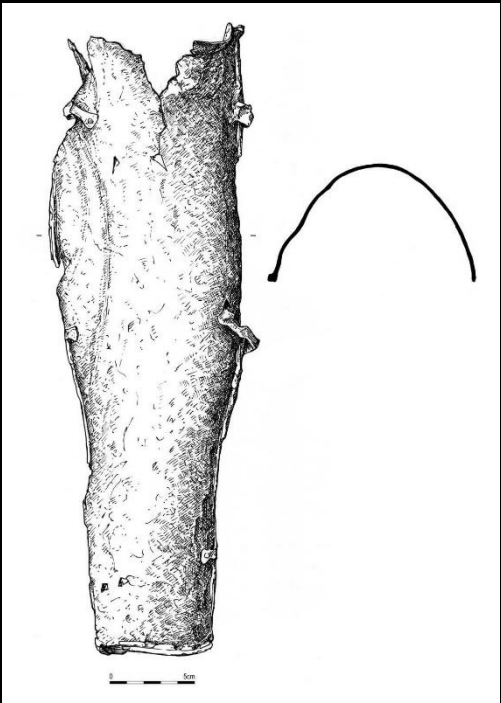
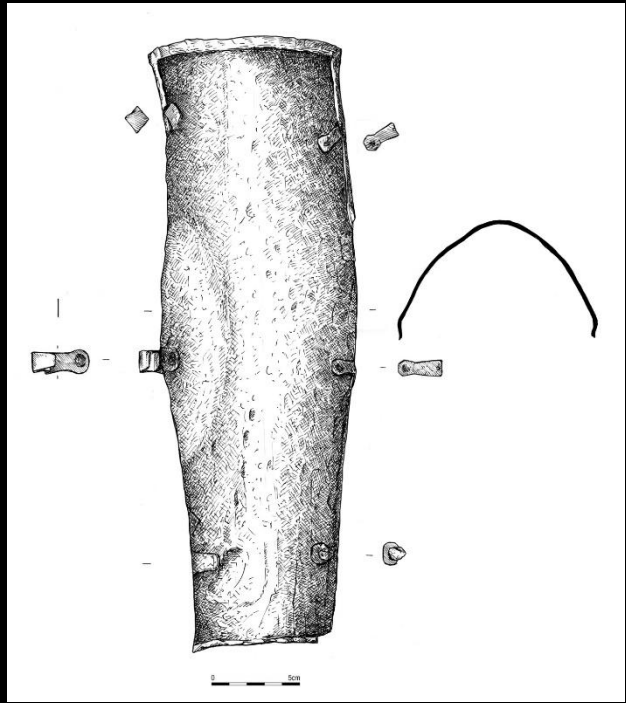

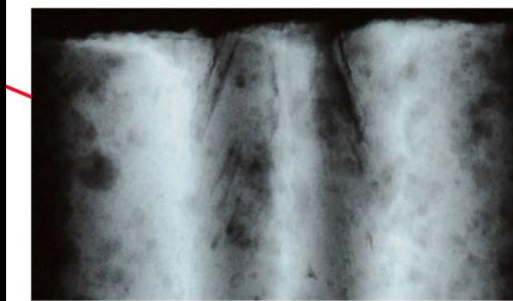
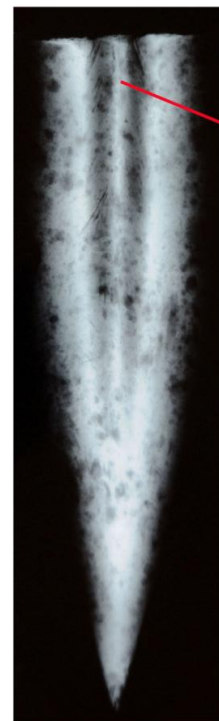
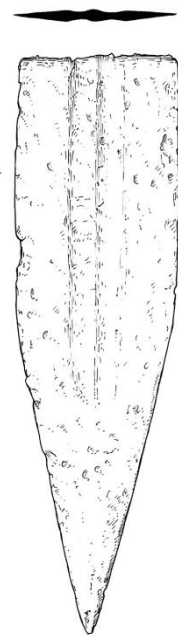
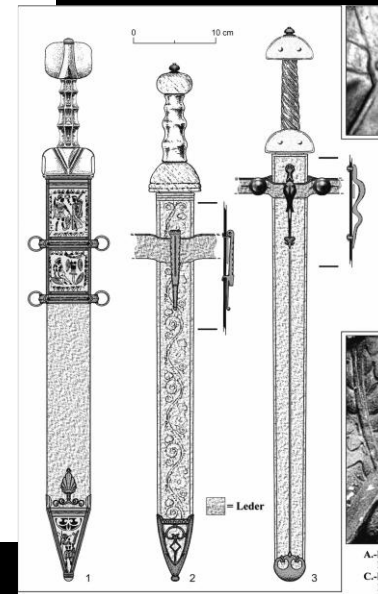
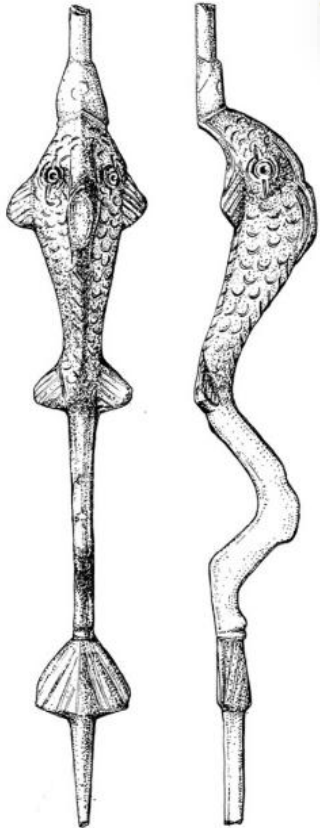

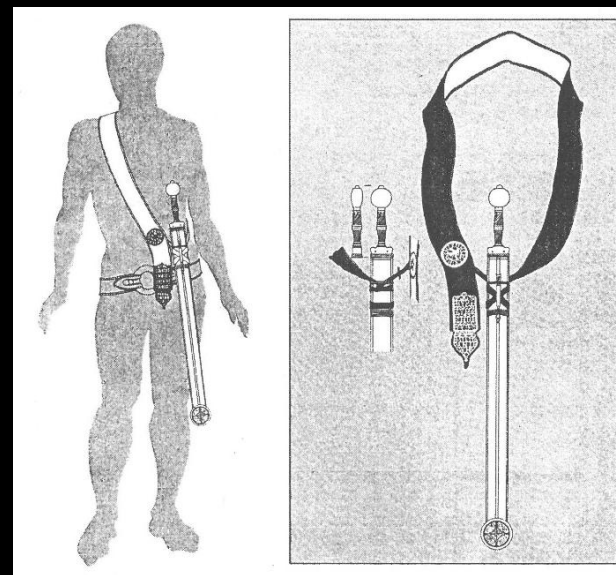

Rentgenový snímek čepele se zvětšeným detailem damažkového vzoru (tzv. rybí kosti)

SOUČÁSTI VÝSTROJE A VÝZBROJE

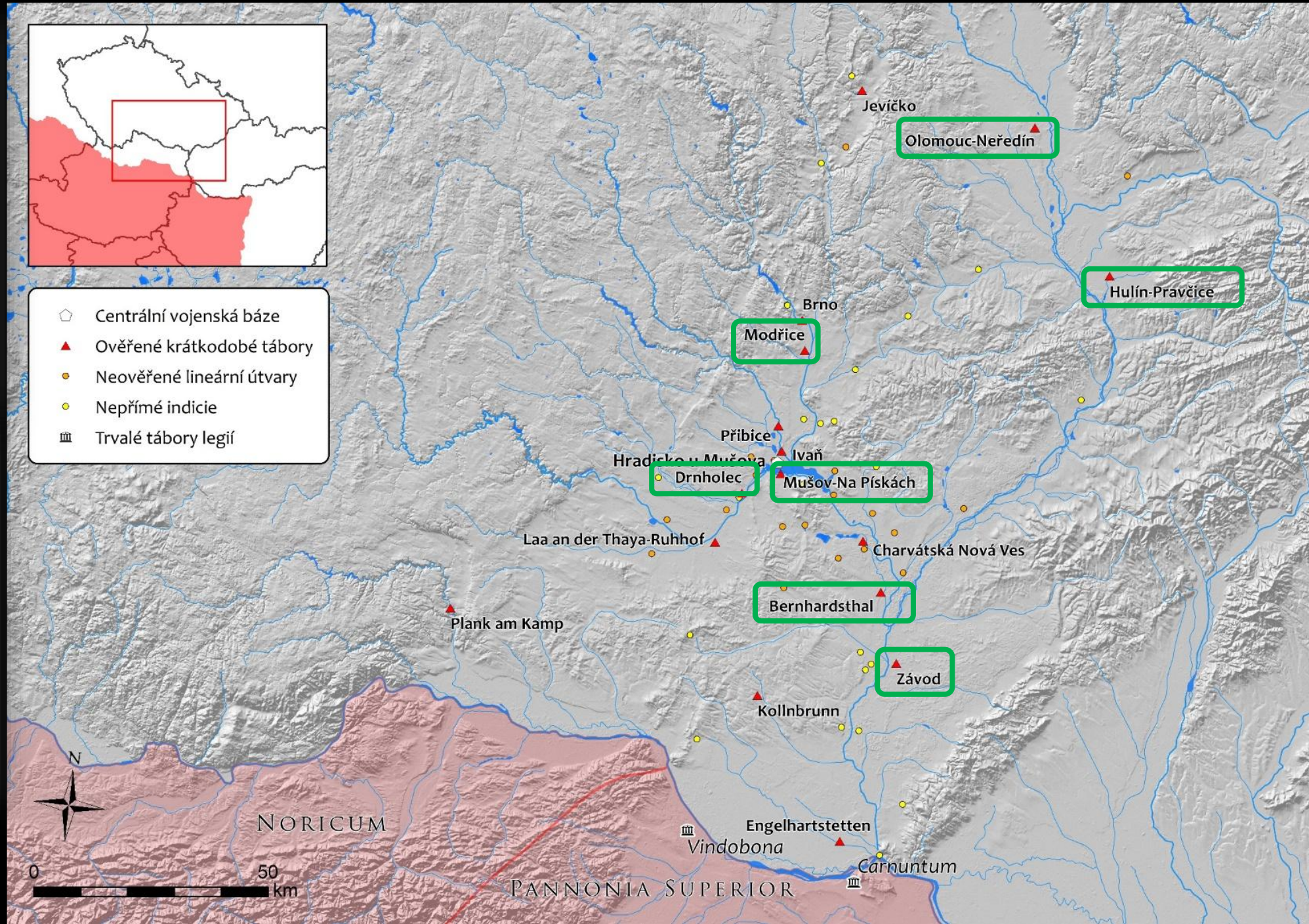
„Kvády a Markomany (...) nenechávalo 20 000 tisíc vojáků, sedících v pevnostech, ani pást, ani obdělávat půdu, ani cokoli jiného beze strachu dělat, ba dokonce k sobě přijímali jejich zběhy i množství jejich zajatců, přičemž sami se po žádné stránce neměli zle; měli dokonce koupelny a nadbytek všemožných potřeb.“ (Cassius Dio 71,20)

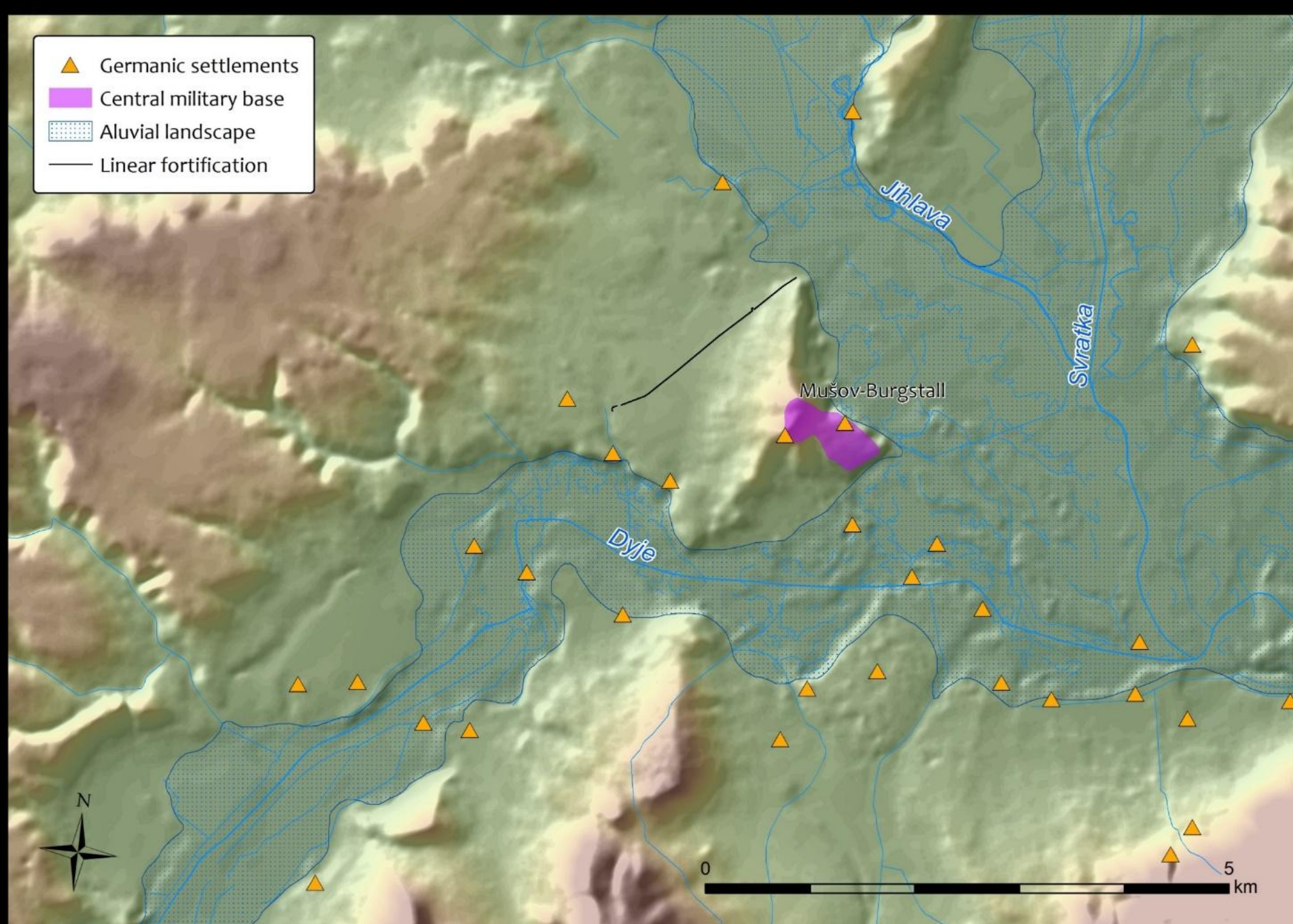
Zničení germánské vesnice

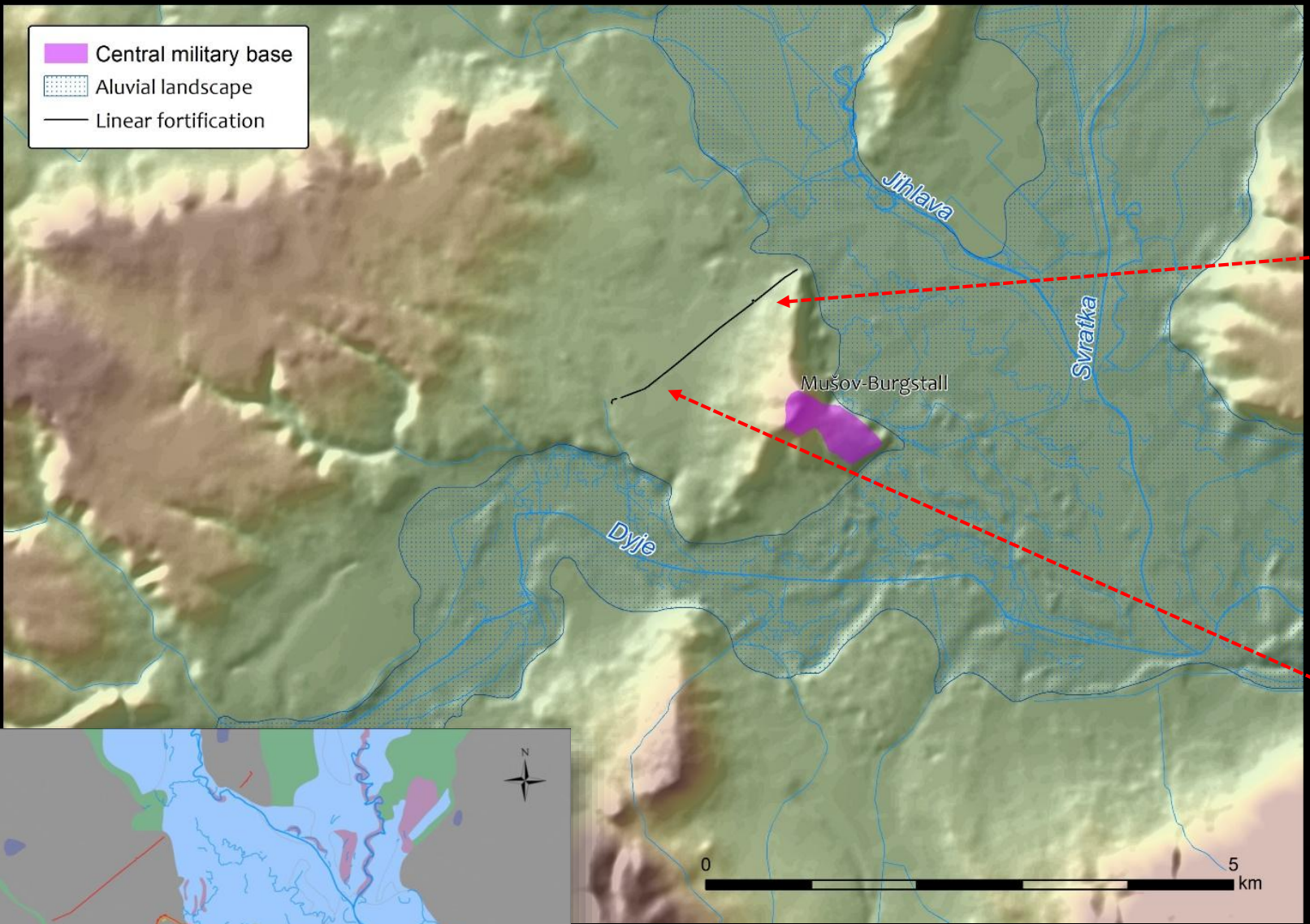

STOPY NIČENÍ GERMÁNSKÝCH SÍDLIŠŤ

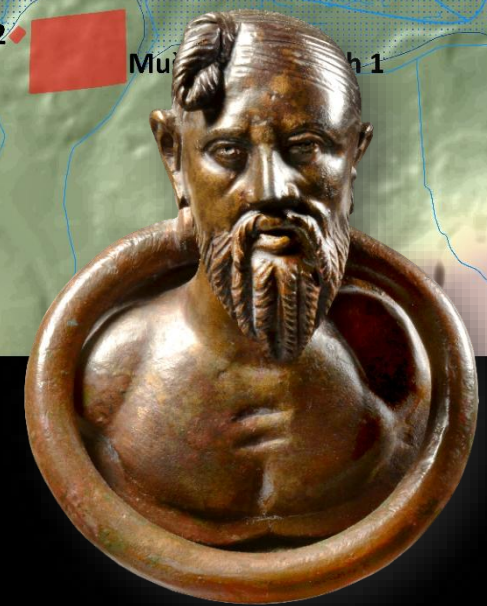
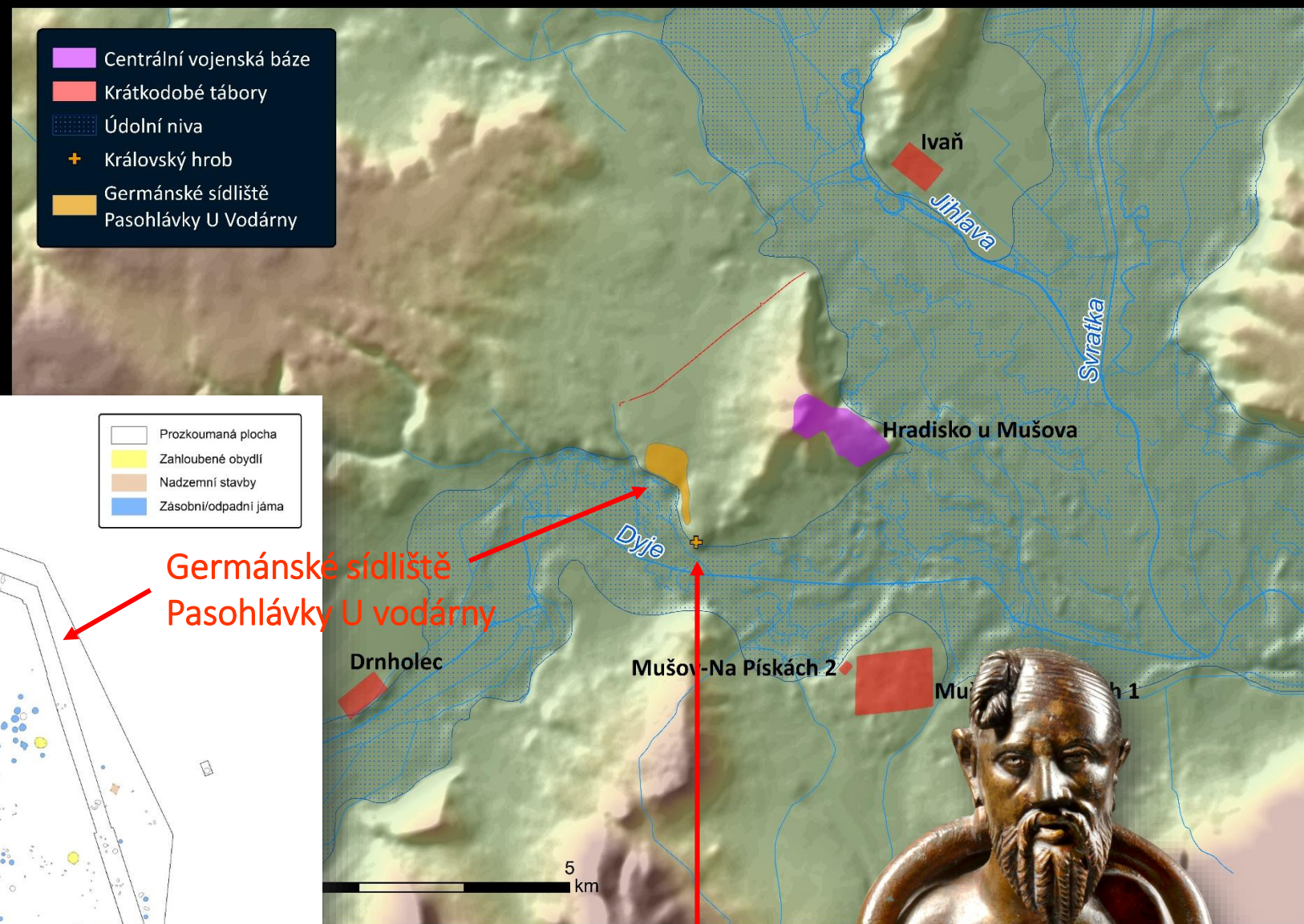

GERMÁNSKÁ SÍDLIŠTĚ V OKOLÍ MUŠOVA

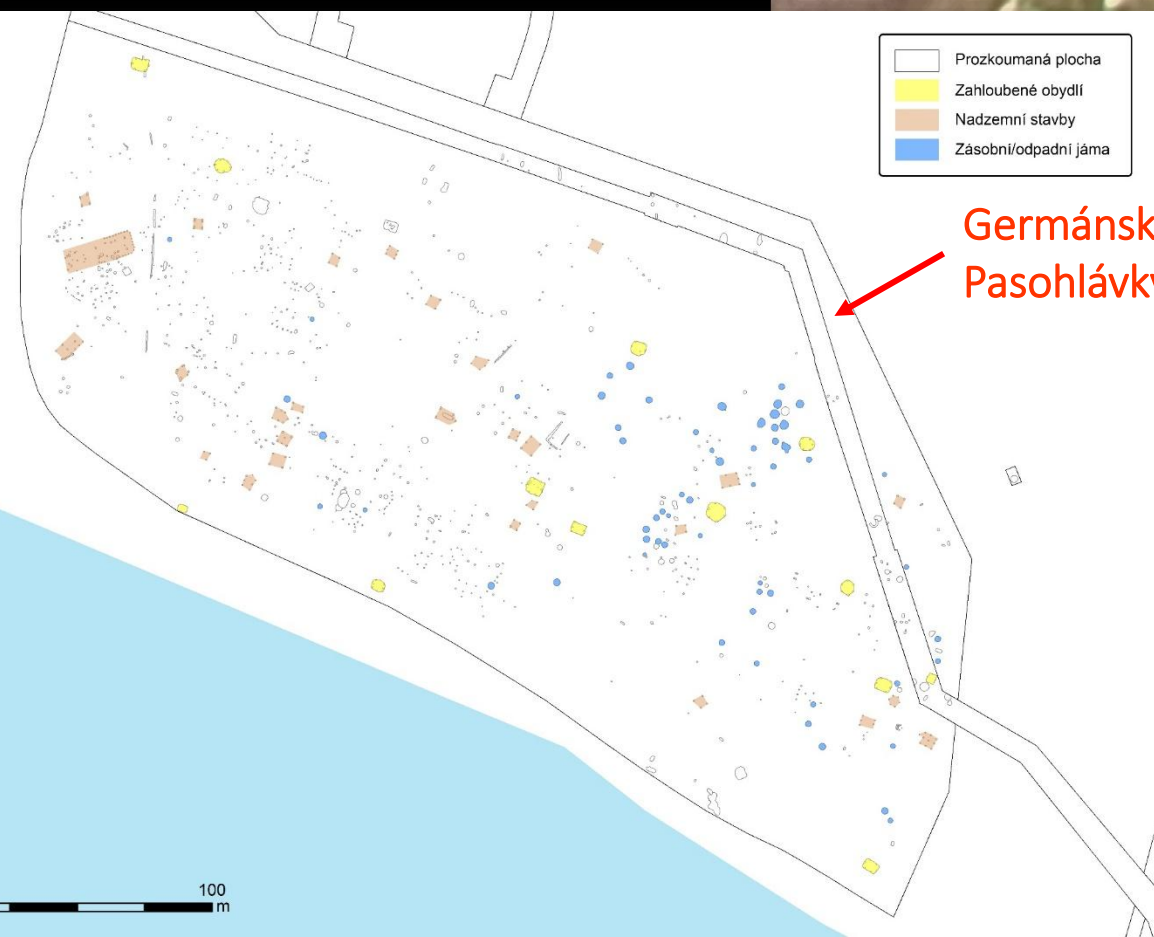

- Centrální vojenská báze
- Krátkodobé tábory
- Údolní niva
- Královský hrob
- Germánské sídliště
- Pasohlávky U Vodárny

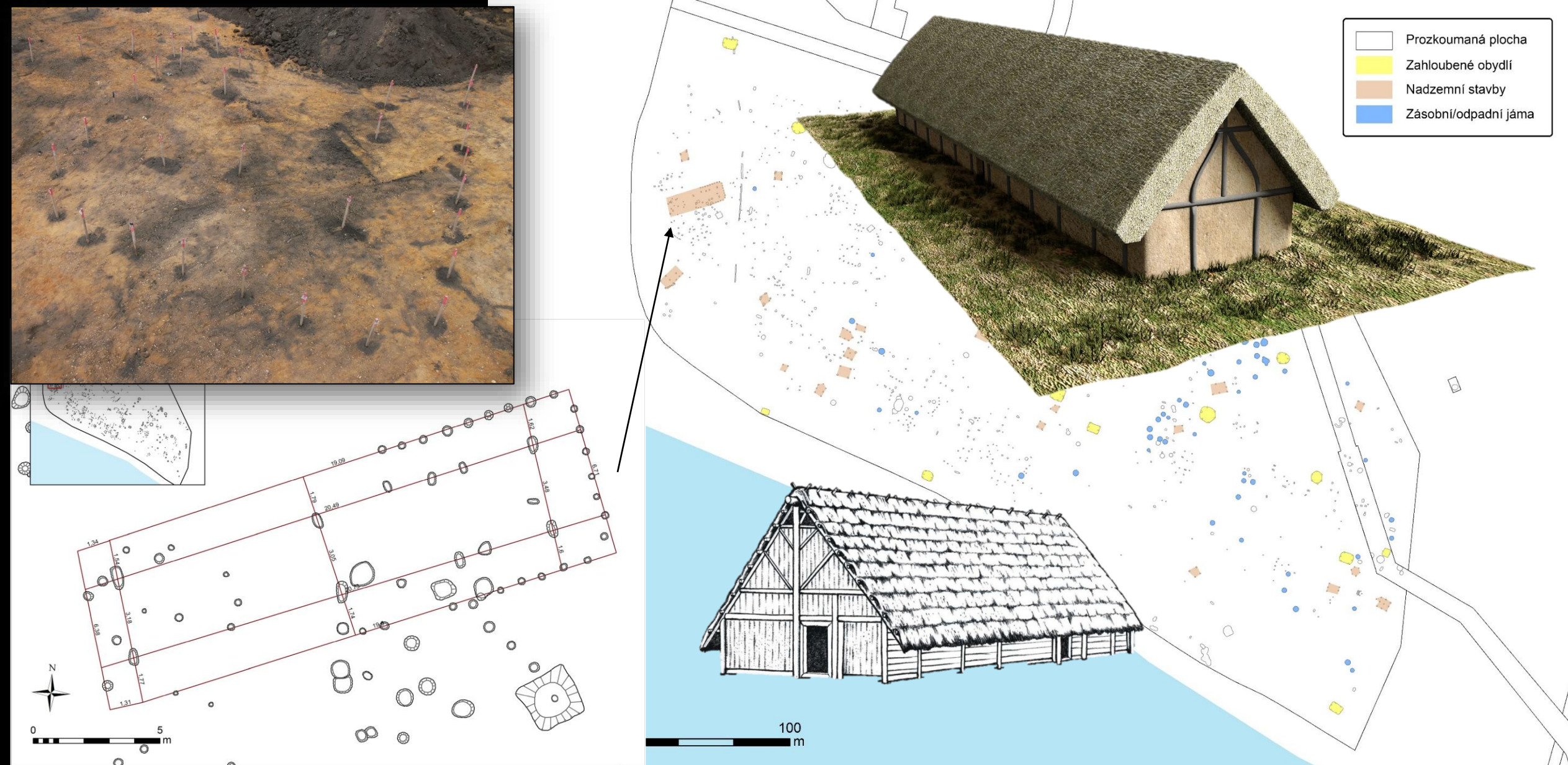

Knížecí hrob u Mušova

Germánské sídliště
Pasohlávky U vodárny

Pasohlávky „U vodárny“. Trojlodní nadzemní halová stavba.
Orientace SV-JZ, předpokládané rozměry ca 20,5x6,5 m (133,25 m²).

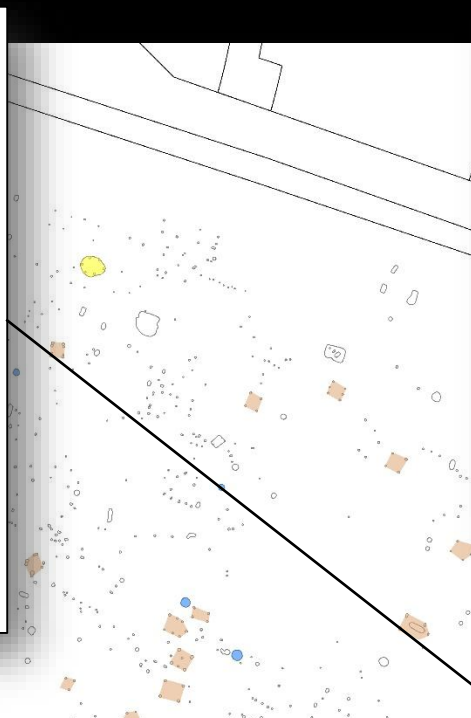
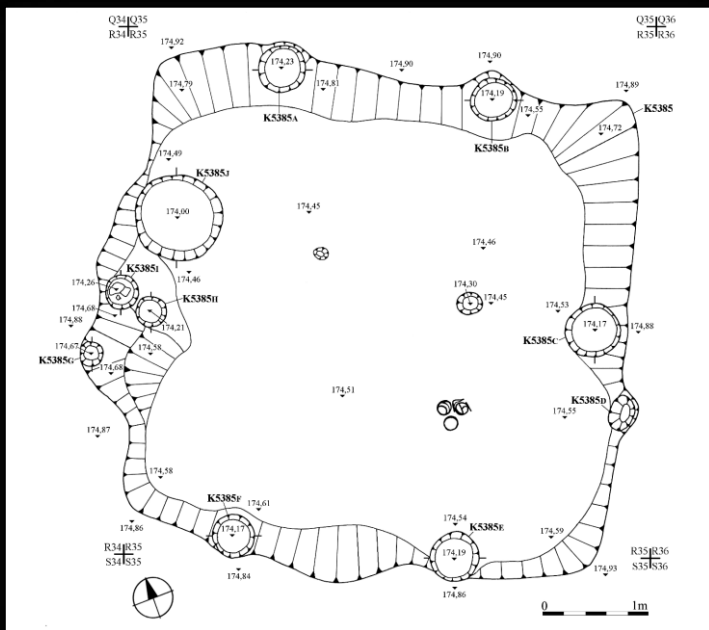
Sídliště Pasohlávky „U vodárny“ Nadzemní sýpky

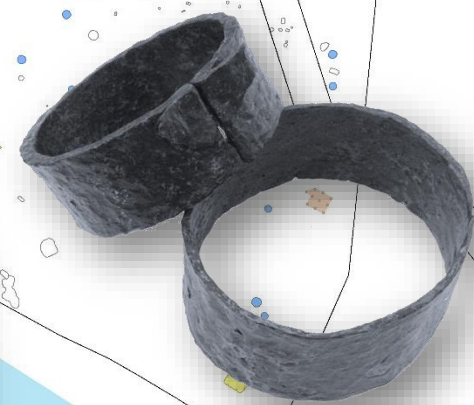
0 100 m

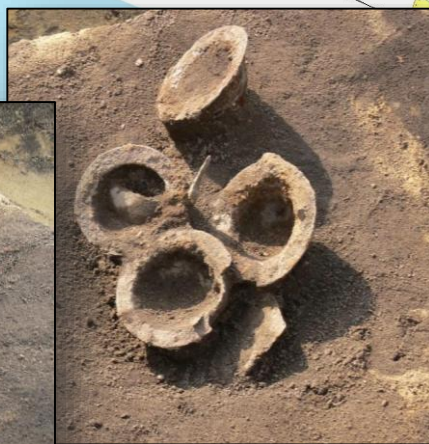
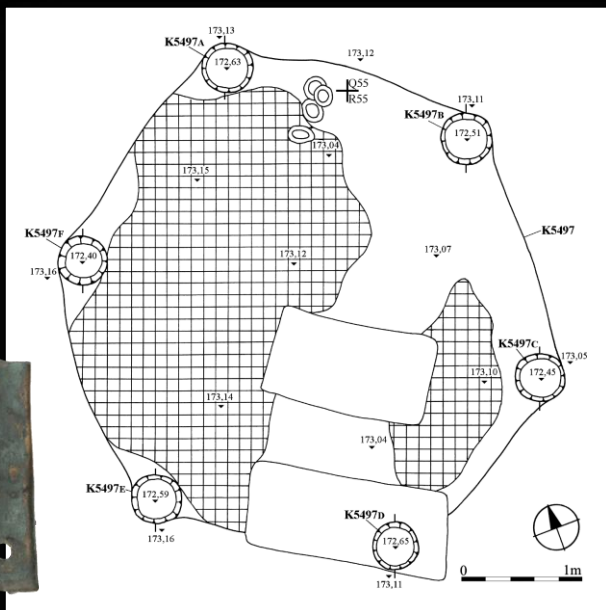
- Prozkoumaná plocha
- Zahloubené obydlí
- Nadzemní stavby
- Zásobní/odpadní jáma

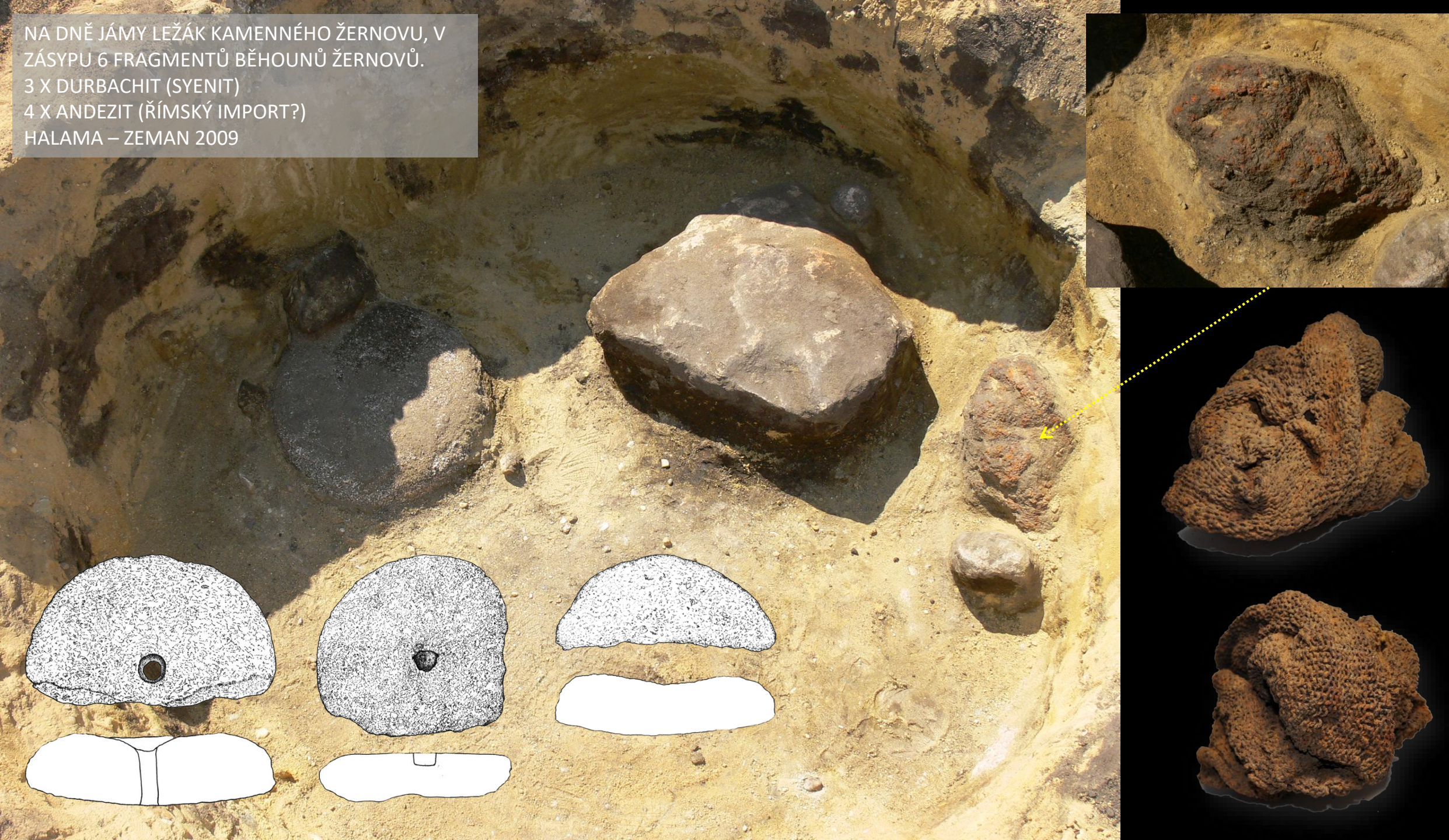

Prozkoumaná plocha
Zahloubené obydlí
Nadzemní stavby
Zásobní/odpadní jáma

NA DNĚ JÁMY LEŽÁK KAMENNÉHO ŽERNOVU, V
ZÁSYPU 6 FRAGMENTŮ BĚHOUNŮ ŽERNOVŮ.
3 X DURBACHIT (SYENIT)
4 X ANDEZIT (ŘÍMSKÝ IMPORT?)
HALAMA – ZEMAN 2009

Metalurgické dílny

- ▲ pece
- depozitum
- dyzna
- struska
- ★ výrobní objekt

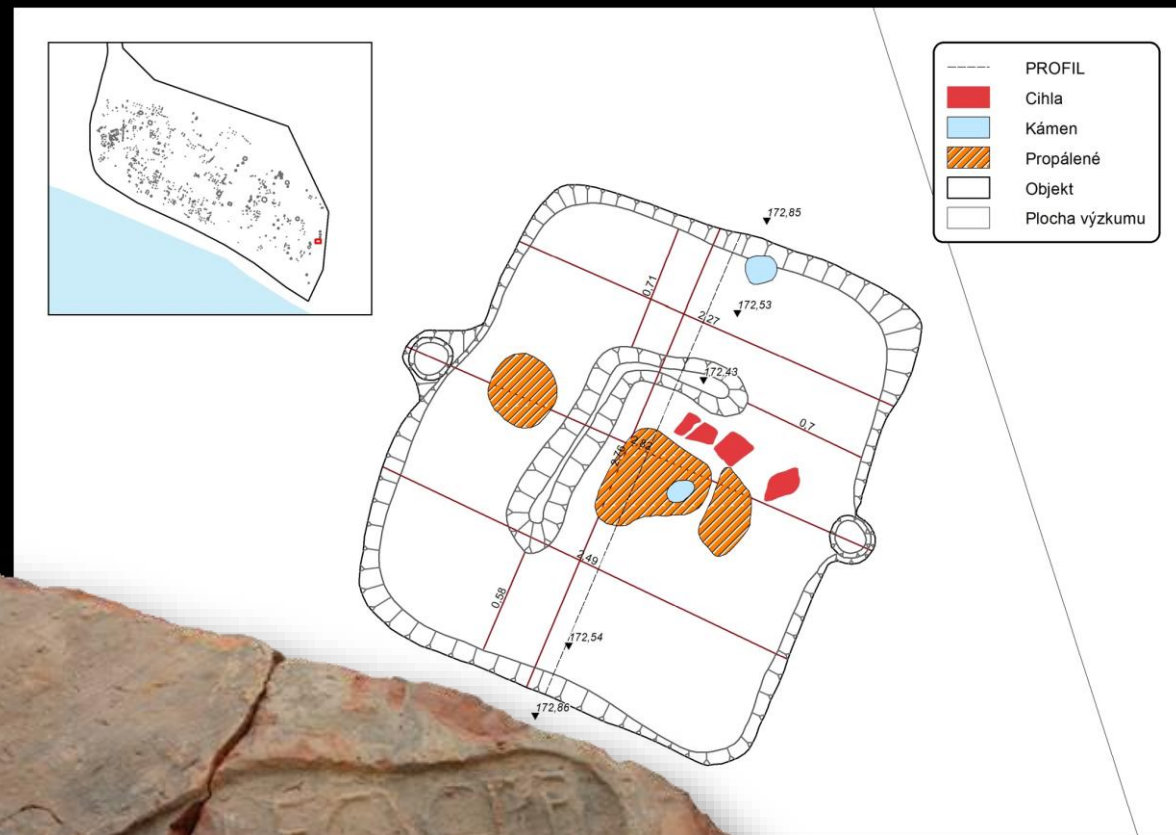
0 5cm

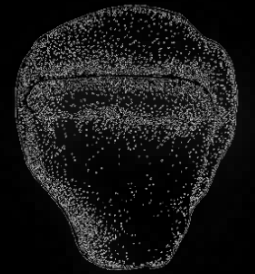
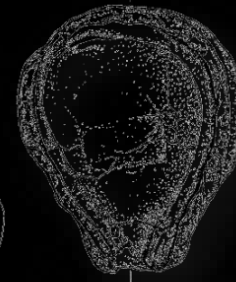
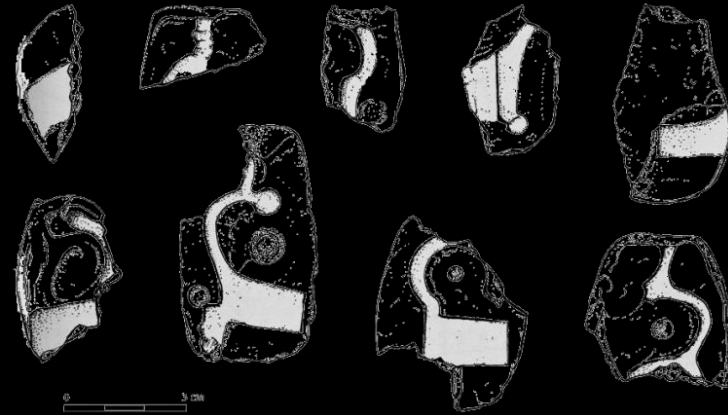
1 2 3 4 5

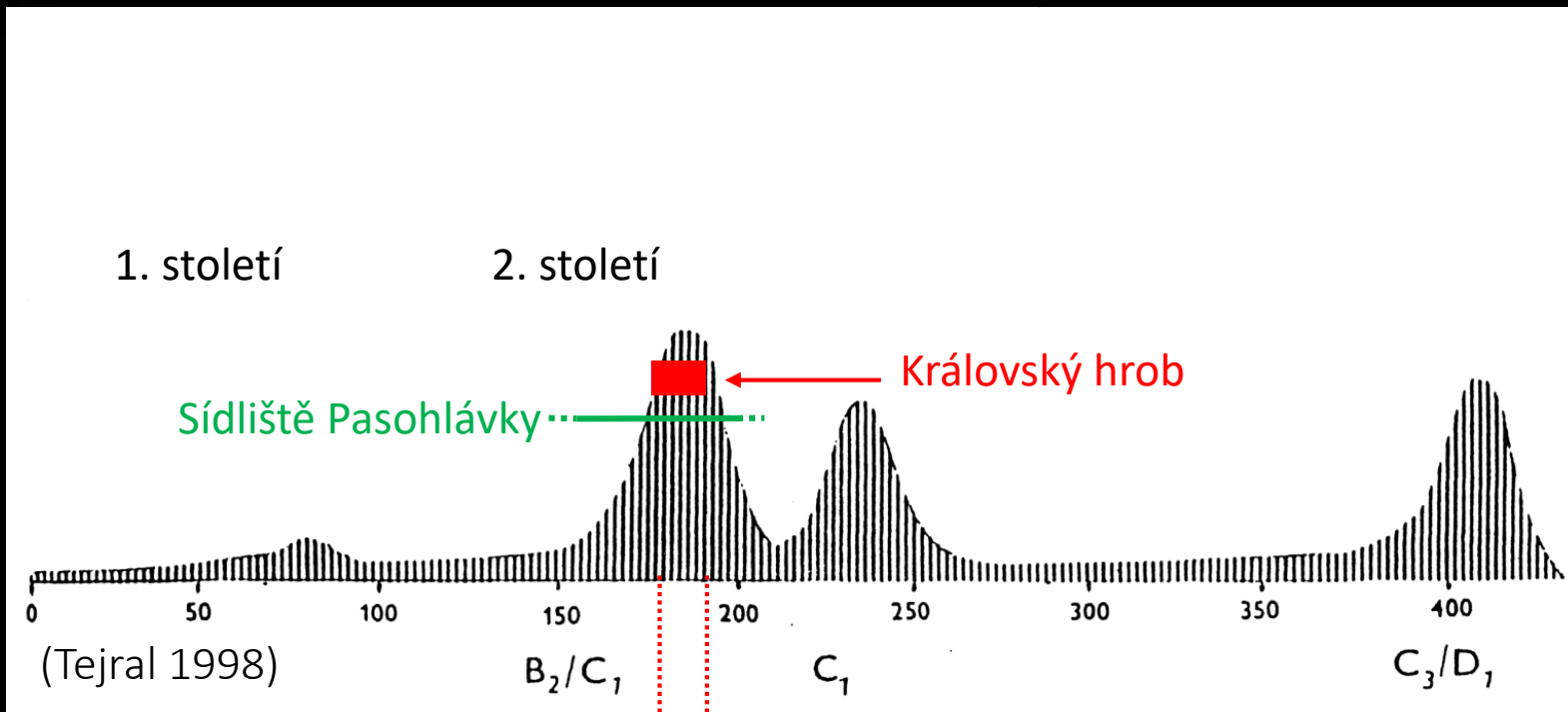
P06 - 7

Kovářská struska Hutnická struska

Slévačská dílna

KDO A KDY BYL ULOŽEN V „KRÁLOVSKÉM“ HROBU U MUŠOVA?

Kdo?

Z pohledu Říma **přítel** – nepřítel

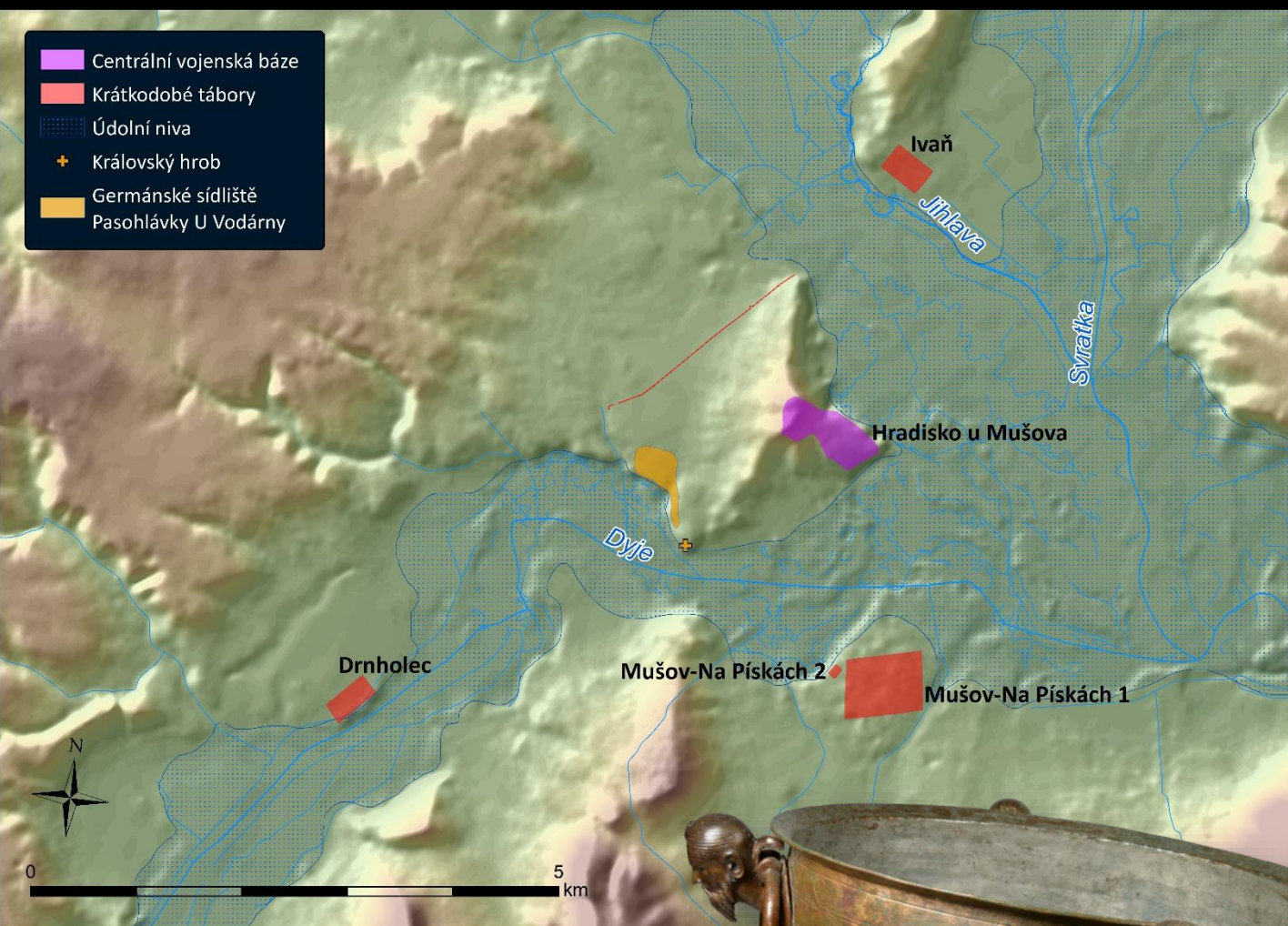
Kdy?

Před příchodem římské armády (do 172)

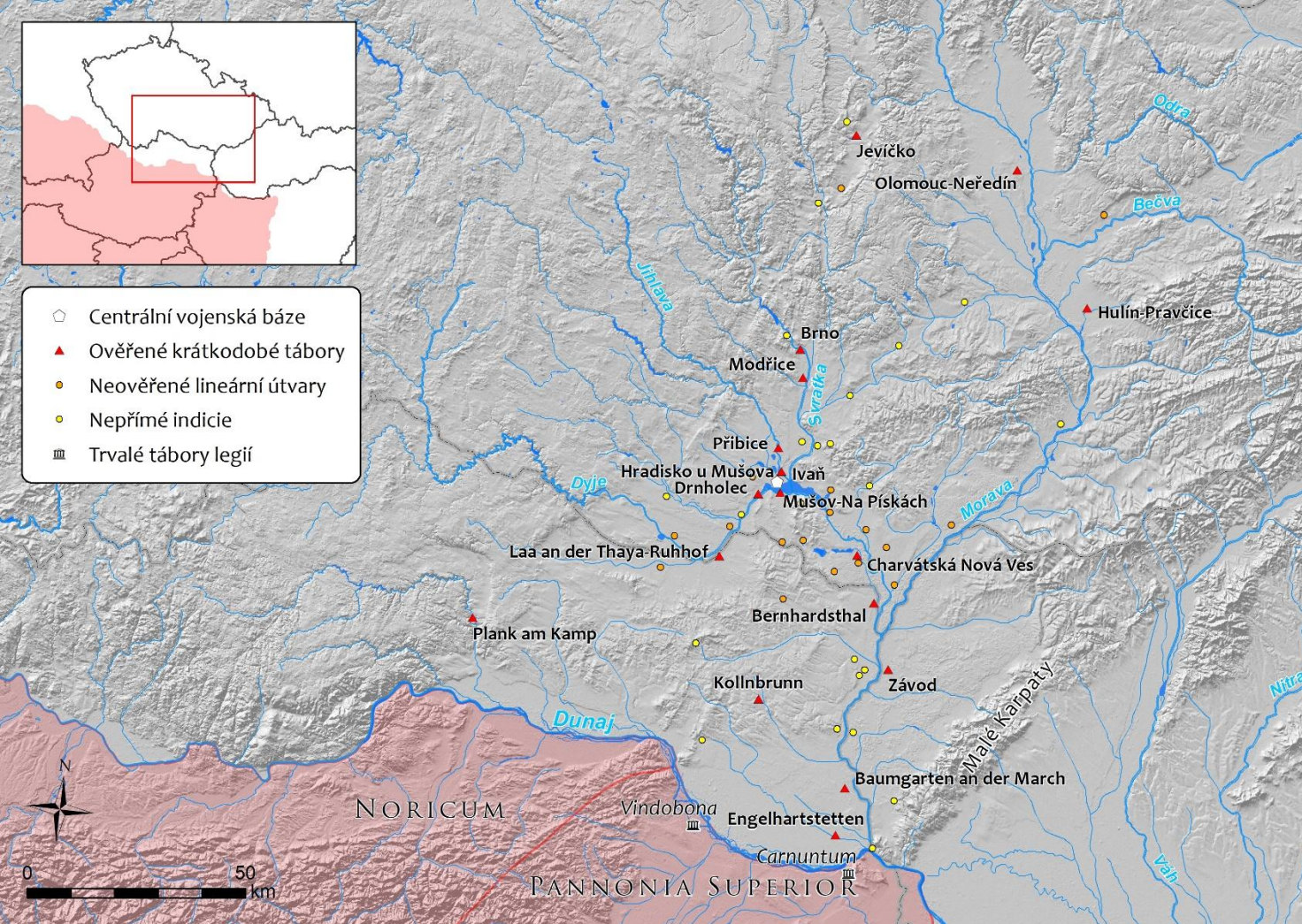
V době přítomnosti římské armády (172-180)

Po odchodu římské armády (po 180)

Markomanské války
(166-180 n. l.)

Uzavírání dohody mezi císařem a germánskými náčelníky uvnitř římského tábora na nepřátelském území

„**Chtěl zřídít provincii Markomanii**, chtěl i Sarmatii, a byl by ji zřídil, kdyby se nebyl za jeho vlády vzbouřil na Východě Avidius Cassius.“

(SHA Marcus 24)

„Pak se (Marcus Aurelius) soustředil na ukončení války a při řízení té války zemřel... Po tři roky vedl válku s Markomany, Hermundury, Sarmaty, jakož i s Kvády, a **kdyby žil o jeden rok déle, byl by z nich učinil provincie...**“

(SHA Marcus 27)

REGIONÁLNÍ MUZEUM MIKULOV

NAUČNÉ STEZKY MUŠOV A PASOHLÁVKY

NÁVŠTĚVNICKÉ CENTRUM MUŠOV –BRÁNA DO ŘÍMSKÉ ŘÍŠE

DĚKUJI ZA POZORNOST!